RIFAT ILGAZ SOSYAL KADINLAR PARTİSİ

RIFAT ILGAZ

100 YAŞINDA

SOSYAL KADINLAR PARTİSİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

7 Mayıs 1911, Rıfat Ilgaz'ın doğum günü. 7 Mayıs 2011'de tam 100 yaşında olacak babam. Okurları ona "Koca Çınar" diyor. Kolay değil tam 100 yıldır yaşıyor olmak...

Rıfat Ilgaz, eğitimsiz bir toplumda yaşayan bireylerin şiddet ve baskı kullanarak hedeflerine varmak isteyeceklerini vurgulardı her zaman. Sanata, kültüre ve eğitime önem veren toplumların çağdaş olabileceğine inanırdı. Sanatçı onun için toplumun yol göstericisiydi. Bu yüzden, kendi deyimiyle, "gözü toplumda, kulağı halkta"ydı. O, benim için bir baba olmaktan öte, bilge bir kişiydi. Bugün bile bu yönünün az bilindiği düşüncesindeyim.

Edebiyatın her türünde ürün vermiş olan Rıfat Ilgaz'ın, 70'e yakın yapıtı var. Şiir, roman, öykü, tiyatro oyunu, çocuk kitapları, anı, makale... Yazarlığının yanı sıra dergici, basın şeref kartı sahibi bir gazeteci ve dizgiciydi de...

Bugüne kadar milyonlarca kitabını okurlara ulaştırdığımız Rıfat Ilgaz'ın 100. doğum yılında, onun tüm yapıtlarını yeniden ele almak ve daha geniş kitlelere ulaştırmak için Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları ile el ele verdik. Onun sıcaklığını sizlere birlikte taşıyacak ve son sözünü yerine getirmeye devam edeceğiz...

Aydın Ilgaz

Son Şiirim

Elim birine değsin,
Isıtayım üşüdüyse
Boşa gitmesin son sıcaklığım!

19-XI-1991

Rıfat Ilgaz

RIFAT ILGAZ, 7 Mayıs 1911'de Cide'de doğdu. 1930 yılında Kastamonu Muallim Mektebi'ni bitirdikten sonra altı yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1938'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. Bir süre Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. Edebiyat kapısını şiirle aralayan Ilgaz'ın ilk şiirleri, Kastamonu'da yayımlanan *Nazikter* ve *Açıksöz* gazetelerinde çıktı (1927). *Sınıf* (1944) adlı ikinci şiir kitabının sıkıyönetim kararıyla toplatılmasından sonra altı ay hüküm giydi. Daha sonra Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Mim Uykusuz ile birlikte çıkardıkları *Markopaşa* başta olmak üzere çeşitli dergilerde çıkan yazıları ve yayımlanan kitapları nedeniyle yaşamının çeşitli evrelerinde birçok kovuşturmaya uğradı ve değişen sürelerle tutuklu kaldı. 1947'de öğretmenlikten çıkarılınca hayatını öykü, roman, tiyatro oyunu ve gazetelerde köşe yazıları yazarak kazandı. 1974'te *Yenigün* gazetesinden emekli oldu. 7 Temmuz 1993'te aramızdan ayrıldı.

Şiir: *Yarenlik* (1943); *Sınıf* (1944); *Yaşadıkça* (1947); *Devam* (1953); *Üsküdar'da Sabah Oldu* (1954); *Soluk Soluğa* (1962); *Karakılçık* (1969); *Uzak Değil* (1971); *Güvercinim Uyur mu?* (1974); *Kulağımız Kirişte* (1983); *Ocak Katırı Alagöz* (1987); *Bütün Şiirleri* (1983).

Öykü: *Radarın Anahtarı* (1957); *Donkişot İstanbul'da* (1957; *Palavra* adıyla, 1972); *Kesmeli Bunları* (1962); *Nerde O Eski Usturalar* (1962); *Saksağanın Kuyruğu* (1962); *Şevket Ustanın Kedisi* (1965); *Geçmişe Mazi* (1965); *Garibin Horozu* (1969); *Altın Ekicisi* (1972); *Tuh Sana* (1972); *Rüşvetin Almancası* (1982); *Sosyal Kadınlar Partisi* (1983); *Çalış Osman Çiftlik Senin* (1983); *Şeker Kutusu* (1990); *Dördüncü Bölük* (1992).

Roman: *Hababam Sınıfı* (1957); *Bizim Koğuş* (1959; *Pijamalılar* adıyla, 1973); *Karadenizin Kıyıcığında* (1969); *Meşrutiyet Kıraathanesi* (1974); *Karartma Geceleri* (1974); *Sarı Yazma* (1976); *Yıldız Karayel* (1981); *Apartımanın Çocukları* (1984); *Hababam Sınıfı İcraatın İçinde* (1987).

Oyun: *Karadenizin Kıyıcığında* (1965); *Hababam Sınıfı* (1967); *Abbas Yolagiden* (1967); *Çatal Matal Oyunu* (1969); *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı-İbişo* (iki oyun bir arada, 1971); *Hababam Sınıfı Uyanıyor* (1972); *Hababam Sınıfı Baskında* (1972).

Deneme: *Cart Curt* (1984); *Nerde Kalmıştık* (1984).

Anı: *Yokuş Yukarı* (1982); *Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra* (1986).

Çocuk: *Halime Kaptan* (1972, roman); *Kumdan Betona* (1976, roman); *Bacaksız Kamyon Sürücüsü* (1977, roman); *Öksüz Civciv* (1979, roman); *Cankurtaran Yılmaz-Küçükçekmece Okyanusu* (iki kitap bir arada, 1979, roman); *Bacaksız Sigara Kaçakçısı* (1980, roman); *Bacaksız Okulda* (1980, roman); *Bacaksız Tatil Köyünde* (1980, roman); *Bacaksız Paralı Atlet* (1981, roman); *Hoca Nasrettin ve Çömezleri* (1984, roman); *Çocuk Bahçesi* (1995, şiir); *Durmak Yok* (2009, şiir).

Ödülleri: *Ocak Katırı Alagöz*, 1987 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü; *Yıldız Karayel*, 1982 Madaralı Roman Ödülü ve 1982 Orhan Kemal Roman Armağanı; 1983 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü.

Rıfat Ilgaz'ın yaşamı ve yapıtları hakkında daha ayrıntılı bilgi için:

Asım Bezirci, *Rıfat Ilgaz*, Çınar Yayınları, 1997; Mehmet Saydur, *Biz de Yaşadık: Dünden Bugüne Rıfat Ilgaz*, Çınar Yayınları, 1998; *Rıfat Ilgaz Sempozyumu*, Çınar Yayınları, 2007.

TÜRK EDEBİYATI

RIFAT ILGAZ
SOSYAL KADINLAR PARTİSİ

Genel Yayın: 2200
Sertifika No: 11213

YAYIN DANIŞMANI
AYDIN ILGAZ

EDİTÖR
PINAR GÜVEN

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MELTEM SAVCI

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI: ÇINAR YAYINLARI, 1983

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
1. BASKI: NİSAN 2011, İSTANBUL

ISBN 978-605-360-220-0

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL (0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Mizah Öyküleri

sosyal kadınlar partisi

RIFAT ILGAZ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İÇİNDEKİLER

SOSYAL KADINLAR PARTİSİ

Kürsüdeki bayan avukat:

"... Erkeğin baskısından kurtulmak için, parti kurmaktan başka çaremiz yok..." diye sözüne devam etti. "Erkeklerin saldırılarına, erkeklerin taşkınlıklarına göğüs germekten, göğüslerimizin hayrı kalmadı. Nedir çektiklerimiz! Daha bu sabah bizimkiyle saç saça, baş başa geldik. Erkeğin bütün baskılarına son verme zamanı çoktan geldi!"

Samatya delegesi fırladı yerinden:

"Erkekler de kim oluyor! Erkeği doğuran, büyüten, yetiştirip adam eden kim?"

Bayan avukat:

"Dur!" diye elini kaldırdı. "Ben daha sözümü bitirmedim! Biz tam otuz milyon değil miyiz!"

"Hayır, değiliz! Biz on beş milyonuz. Erkekleri de insandan mı sayıyorsun!"

"Evet on beş milyon! Bunun yarısı çocuk. Şu halde kuracağımız partinin tam yedi buçuk milyon tabii üyesi var demektir. Bu yedi buçuk milyon kadın er geç bize oy verecek! Soruyorum size, biz dururken ana muhalefet partisi diye bir parti olabilir mi?"

"Olamaaaz! Ana parti biziz; tüzüğümüzün hemen ana hatlarını çizerek, anayasada biz de yerimizi alalım. Teşkilatımızı Anadolu'da genişleterek anaların neler doğurduğunu gösterelim!"

Beyoğlu delegesi Günseli parmak kaldırdı:

"Partimizin adı ne olacak arkadaşlar?"

"Partimizin adı mı? Türkiye Kadınlar Partisi... Nasıl?"

"Eksik! Hiç modayı izlemiyorsunuz. Soruyorum size, bu yılın sonbahar modası ne?"

Şişli delegesi cevap verdi:

"Ekose biyeler çok moda... Grogren süsler de öyle... Siyah yünlüler üstüne beyaz kürk yakalar... Beyaz eldivenler... Siyah şapka üstüne beyaz tüller..."

"Daha?"

"İskarpinler yine sivri, ökçeler daha kısa... Beyaz, siyah podösüetten..."

"Hayır, kadındaşlarım! Bu yılın modası sosyalleşmek!"

"Doğru! Bravo! (Biz de sosyalleşelim sesleri, alkışlar...)

"Nasıl sosyalleşelim!"

"Giyimde sosyal, yemede içmede sosyal... Yaşamda sosyal..."

"Çalışmada sosyal!"

"Yoook, kadındaşlar! Biz onu erkeklere bırakacağız! Bu kadarcık hürriyeti olsun çok görmeyelim onlara! Şu halde partimizin adı: Türkiye Sosyal Kadınlar Partisi... Nasıl?"

"Çooook güzel!"

"Kabul mü?"

"Kabuuul!"

"Yaşasın Türkiye Sosyal Kadınlar Partisi!"

Üsküdar delegesi kalktı ayağa:

"Partimizin adını bulduk. Şimdi gelelim bayrağımıza... Sarı atlas üzerine..."

"Hayır, naylon olsun! Sarı naylon!"

"Niçin sarı oluyormuş? Siyah olsun! Bu sene sarı hiç moda değil."

"Hayır siyah da olmaz. Siyah renk kara çarşafı hatırlatıyor. Biz gerici değiliz. Gericilerin aramızda yeri yok! Erkeklerimizin bile gerici olmasına göz yumamayız!"

"Yeşil olsun!"

"Ben size bir şey diyeyim mi? Bu iş zevk meselesi! Herkes canının çektiği renkten yapsın bayrağını. İsteyen yeşil bayrak açsın, isteyen pembe bayrak! Canı beyazı çeken beyaz bayrak da açabilir!"

"Haaayır! Teslim olmak yok arkadaşlar!"

"Yani demek istiyorum ki... Renk serbest! Asıl mesele... Sembol olarak ne kullanacağız?"

"Yani maskot demek istiyorsun!"

"Bir çift çarık!"

"Geeç... Bu yılın modası çizmeyle bot!"

"Manalı bir şey olsun! Mesela bir çift terlik. Ya da maşa!"

"Oklava... Bayrağın ortasına çaprazlama bir çift oklava... Ha? Nasıl!"

"Çok alaturka! Cop koysak?"

"Hayır süpürge! Süpürge, tavan süpürgesi!"

"Canım bırakın bu döküntü ev eşyalarını..."

"Buzdolabı olsun!"

"Çamaşır makinesi!"

"Bırakın diyorum bunları! Bir türlü mutfaktan kurtulamıyorsunuz. Bizim gayemiz, kadını evin dar çerçevesinden kurtarıp toplumun kucağına atmak!"

"Ooo! Evet... Kucak isteriz!"

"Yani, demek istiyorum ki kadını sosyal alana atmalı!"

"Atmalı mı! Hele biraz yavaş ol!"

"Hâlâ mı yavaştan alacağız?"

"Öyleyse bir Kadillak!"

"Bir de deniz motoru!"

"Kabul!"

"Sayın kadındaşlar! Şunu unutmayın ki en azdan beş milyon kadın bugün kara çarşaf içinde!"

"Bayrağımıza bir bikini ya da bir sutyen!"

"Tamam! Sutyen!"

"Oldu!"

"Kabul... Şimdi gelelim sloganımıza!"

"Evet, gelelim sloganımıza! Baskıya paydos! Ezildiğimiz yeter!"

"Buldum!"

"Söyle!"

"Türk kadınları!"

"Devam!"

"Birleşiniz! Bu işte kocalarınızdan gayri kaybedeceğiniz bir şey yoktur!"

"Var!"

"Söyle!"

"Âşıklarımız!"

"Şimdi gelelim tüzüğümüze!"

"Biz tüzük müzük istemeyiz. İhtiyacımız yok!"

"Ondan da isteriz! Neden istemiyormuşuz!"
"İlk maddesi. Merkezimizin yeri!"
"Evet! Merkezimiz nerde olsun?"
"Beyoğlu!"
"Olmaz! Çok azınlık!"
"Taşlıtarla?"
"Çok çoğunluk!"
"Şişli!"
"Çok sosyetik!"
"Edirnekapı?"
"Çok kenar!"
"Eyüp?"
"Çok geri!"
"Kumkapı?"
"Çok sapa!"
"Ahırkapı?"
"Erkeklerin olsun!"
"Adalar?"
"Çok uzak!"
"Karagümrük?"
"Olmaz! Karayı kapıdan sokmayacağız dedik ya! Ortalama bir yer olsun!"
"Ortaköy!"
"Olmaz!"
"Neden olmazmış? Köy kalkınmasından yana değil miyiz! Ortaköy olmazsa Kadıköy, Erenköy olsun!"
"Daha olmazsa Feriköy... Hasköy..."
"Bebek! Beşiktaş!"
"Bebek istemiyoruz! Doğumun kontrolünü istiyoruz! Ne beşik ne salıncak!"
"Harem!"

"Hâlâ mı harem!"

"Kilyos olsun!"

"Kilyos'u isteyenler!"

Arabası olanlar ojeli parmaklarını kaldırdı. Olmayanlar atıldılar üzerlerine:

"İstemiyoruz! Kilyos'u istemiyoruz!"

Arka sıralardan kalkan arabasızlar ateş püskürüyorlardı:

"Sizi gidi Kadillaklar sizi! Kilyos haaa! Vurun!"

Kavga kızışmıştı.

"Erkekler! Erkekler!" diye bağırmaya başladı altta kalanlar.

"Ne duruyorsunuz! Birbirimizi yiyoruz burda! Yetişin!"

"Cankurtaran yok muuu!"

Salona dolan erkekler, saç saça, baş başa gelen particileri zor ayırdılar... Yaralıları, sinirleri bozulanları kollarının arasına alıp, tatlı sözlerle yatak odalarına kadar götürüp yatırdılar.

O NASIL SÖZ!

Çalıştığım gazete kapandıktan sonra "Yokuş"ta kapılanacak yerler arıyordum.

Ev sahibi biçimsiz bir havada kapımı çalmıştı, "Kira!" diye. Oysa ay başını geçe geçe yirmi beş gün geçmişti. Ceplerimi karıştırdım. İki lira kadar ufak parayla eski bir on liralık geçti elime.

"Bugün günlerden pazar" dedim. "Nerden bulup da vereyim!"

Adam, o sinsi, o içinden pazarlıklı haliyle:

"Haklısın!" dedi. "Bugün bankalar kapalı..."

Aldanmıyorsam, herif alay ediyordu benimle. Şimdiye kadar bankalara hiç işim düşmemişti. Haklıydı bir bakıma. Bundan sonra on kazanırsam birini bankaya yatıracak, şu heriflerin alayından kurtulacaktım. Üç lira, beş lira da yatırsam, bankada param var, diyebilirdim. Şimdi ilk yapılacak şey, kendime münasip bir iş bulmak, ondan daha önemlisi de ne yapıp yapıp şu kirayı vermekti.

Ertesi gün tıraş bile olmadan çıktım evden. "Bizim yokuş"un üst başından başladım, alt başından çıktım. Ortalık kurumuştu. Kimseden bir on kâğıt bile kopara-

mamıştım. Tam Piyango Müdürlüğünün önünde kara kara düşünüp kara sakallarımı kaşırken, bir bilet çığırtkanı kulağımın dibinde bağırdı:

"Yarın çekiliyor!"

En azından on yıldır bilet almamıştım, talihimi deneyecektim. Yapılacak başka da iş kalmamıştı.

"Tam bilet yirmi lira!"

Demek bir bilet de ben almak istesem, ancak biletin yarımını alabilecektim. Zaten neyin tamını elde edebilmiştim bugüne kadar.

"İyi ama..." diye düşündüm, "cebimdeki parayı da bilete yatırırsam, ne yiyip, ne içeceğim sonra?"

Güldüm... Sanki her gün kuzu kızartması, baklava, börek yiyordum.

"Adaaam sende Necati!" dedim. "Ha iki gün önce, ha iki gün sonra, nasıl olsa bitecek değil mi?"

Bileti çığırtkandan da alabilirdim, ama almadım işte. Gişede oturan memur bana daha güvenli göründü. Bir veznedar ağırbaşlılığıyla oturuyor, binlerce bilet sattığı, binlerce hayalsever vatandaşa bol miktarda hayal kurma fırsatı verdiği halde, bir banka memuru soğukluğuyla bakıyordu yüzüme.

"Ver!" dedim. "Yarım bilet!"

Bu soğuk nevaleyi talihime ortak etmemek için elimi uzattım. Bir demet biletin içinden bana mutluluk getirecek bileti kendi elceğizimle arayıp buldum.

Bileti cebime koyar koymaz dünya bir anda değişiverdi. İlk önce ev sahibini getirdim gözümün önüne. Üç yüz elli lira gibi aşağılık bir para için beni nasıl bozduğunu düşündüm. Sonra vitrinlerin önünden güvenle yürümeye başladım. Şu gömlekler, paltolar, ceketler, kra-

vatlar, dudaklarımın arasından çıkacak tek kelimeyi bekler gibi gözümün içine bakıyorlardı. "Sar!" demem çok bile gelecekti birkaç gün sonra.

Bizim yokuşu aşağıdan yukarıya doğru geçmeye başladım. Şimdiye kadar böyle rahat, böyle kendime güvenir bir yürüşüyle geçmemiştim. Kitap vitrinlerinin önünden ellerim cebimde yürüdüm. Hazırladığım üç kitap için dört renkli kapaklar seçtim. Okuyamadığım kitaplardan kitaplıklar düzdüm.

Kurduğum hayallerle yetinmeyerek tuttum Beyoğlu'nun yolunu. Çatı katındaki odam için perdeler, masalar, sandalyeler aradım. Önce sekiz lambalı bir radyo lazımdı bana. Neden bir çamaşır makinesi, bir gaz sobası, bir buzdolabım olmasındı! Ayakkabısından şapkasına kadar dipten doruğa bir donandım. Bu kılıkla, bu lüks konforla, artık çatı katındaki odama dönemezdim. En azdan üç odalı, kaloriferli bir daire tutmalıydım. Bir basın adamı, bir kalem işçisiydim. Şişli'den tutsam uzak gelirdi bana. Boğaz'dan tutsam bronşitime iyi gelmezdi. En iyisi Cağaloğlu'ndan aramalıydım.

Hepsi hoş, hepsi güzeldi ya, bu üç odalı, dayanmış döşenmiş dairemde tek başıma mı yaşayacaktım? Otuz beş yaş, evlenmek için en olgun çağ demekti. Fahriye'ye gidecek:

"Piyangodan para çıktı. Artık evlenebiliriz!" diyecektim.

"Ne kadar çıktı?" diye soracaktı.

Ben on bin lira da çıksa:

"Birinci ikramiye!" diyecektim.

Birden içime bir üzüntü çöktü:

"Tuh anasını!" dedim. "Tam porsiyon hayal kurmak bile yasak bana bu yarım biletle..."

Bütün gece, yarım porsiyon da olsa zincirleme hayaller kurdum. Bir uçtan bir uca derinlemesine, genişlemesine Anadolumuzu gezdim. Avrupa'yı, Amerika'yı karış karış dolaştım.

Numaraları yazan gazeteyi elime alır almaz bir ürkeklik geldi bana. Kurduklarımın başıma yıkılmasından korkuyordum. Korka korka baktım birinci ikramiyeye. Altı numaradan birini olsun tutturamamıştım. Ne talihsizlikti bu! İki yüz binlikleri, yüz binlikleri bir hayal kırıklığı içinde geçtim. Göz ucuyla on binlikleri, binlikleri de okudum. Sıra amortilere gelmişti. Parmağım yirmi liralık amortinin üzerinde durdu. Sonu sekizdi biletimin. "Eh," dedim, "buna da şükür." On liraydı bilete düşen... Verdiğim parayı kurtarmıştım hiç olmazsa. Kaybettiğim eşeği olsun bulmuştum. Gene de sevinemiyordum. O kadar büyük düşlemelere dalmıştım ki...

Biletime çıkan amortiyi bayilerden alabilirdim ya, kendime inat, Piyango Müdürlüğüne kadar yürüdüm.

Gişe açılmış, kazananlar sıradan parasını alıyorlardı. Uzattım biletimi. Memur ilgisiz bir davranışla aldı:

"Amorti..." dedi. "On lira!"

"Evet!" dedim.

"Bilet vereyim mi yerine?"

Bir an, yeni bir biletle eski düşlemelere dönmeyi düşündüm. Tam bir ay geceli gündüzlü hayal kurmanın yoruculuğundan korktuğum için:

"Hayır!" dedim. "Bilet istemem! Yazacak yazılarım var!"

Bir demetten hışırtıyla bir onluk çekti, uzattı bana.

Cüzdanımı çıkardım, bu güneş görmemiş onluğu kırıştırmadan yerleştirdim. Tam iç cebime korken koluma biri yapıştı. Baktım, foto muhabiri Turan.

"Ne o?" dedi. "Piyangodan para mı çıktı?"

İşin saklanacak yanı kalmamıştı.

"Çıktı!" dedim.

Gözleri birden parlayıverdi:

"Kaç lira çıktı?"

Hayallerini iki paralık etmemek için:

"Büyük bir para değil!" dedim.

"Yani ne kadar?"

"Önemsiz canım!"

Birden düşüncesini değiştirdi. Omzundaki makineyi eline aldı:

"Anlaşıldı!" dedi. "Büyük bir şey çıktı sana... Büyük bir balık yakalayanlar hep böyle derler. Şu gişenin önünde bir resmini çekeyim!"

Gitti, gişedeki memura gazeteci olduğunu söyledi. O buz gibi adamın birden buzları çözülüvermişti. Bir gazetede resmini görmek isteyen her insan gibi uydurma bir sırıtış yayıldı dudaklarında.

Bana bir demet binlik uzattı. Bir ucundan ben tutar gibi yaparken, öbür ucundan o sıkı sıkıya yapışmıştı ki bir flaş yandı, söndü.

"Hadi!" dedi. "Şimdi doğru yemeğe."

Çoktan beri kursağıma sıcak bir şey girmemişti.

"Yürü!"

Koluma girdi, beni bir lokantaya soktu.

Turan'ın yediklerini ucuza getirmek için etine karşı çorba, tatlısına karşı da bir kuru fasulye getirttim. Hesabı göreceğim sırada:

"Yooo!" dedi. "Ziyafet hakkımı bir öğün yemekle kaybetmek istemem!"

"Yani?" dedim.

"Ben vereceğim parayı!"

"Olmaz! Piyangodan para aldım!"

"Biliyoruz!" dedi. "Kurtulamazsın ziyafetsiz!"

Cüzdanını çıkardı, parayı verdi.

Ertesi sabah ev sahibi uyandırdı beni.

"Gene kira mı?" dedim.

"Hayır," dedi. "Ne kirası? Tebrike geldim. Piyangodan para çıkmış sana!"

"Nerden duydun?"

"Gazetelerde resmin var!"

Elindeki gazeteyi soktu gözüme. Bizim Turan'ın işiydi bu.

Bütün gün tebrikler yağdı. Beni bilen bilmeyen sarılıyordu boynuma. Daha üç gün önce kiramın elli lirası için başvurduğum Nahit:

"Eh!" dedi. "Artık planlarını yaptığın dergiyi çıkarabilirsin!"

"Bir de yayınevi kuracağım!"

"Ortak ararsan, hazırım!"

"Var mı on bin liran?"

Amcasından büyük bir miras kaldığını biliyordum. Beni yıldırmak için:

"Var!" dedi. "Hemen çekebilirim bankadan!"

"İlk iş olarak piyasadan kâğıt alalım, yüz top, beş yüz top!"

Niğdeli Hüsnü biz haber salmadan çıktı karşımıza:

"İstediğiniz kadar kâğıt..."

"Ama bonolu!" dedim.

"Bonosuz alım satım mı kaldı? Bonoyla helbet! Anlaşırsak!"

Anlaştık da... Top başına iki lira kâr koyunca bayıldı keyiften... Tuttuğumuz ardiyeye iki bin top kâğıdı attık. Aradan yirmi dört saat ya geçti ya geçmedi. Sabah gazetelerinde şu haberi okuduk:

"Kâğıt fiyatlarına yüzde kırk zam!"

Top başına en azdan yirmi lira kâr... İki bin topta kırk bin lira...

Payıma düşen yirmi bin lirayı hemen bankaya yatırdım. Geçen pazar beni ziyarete gelen ev sahibine:

"Kiraya mı geldin?" dedim. "Biliyorsun, bugün pazar! Yarın alır bankadan, veririm!"

"Rica ederim Necati Bey!" dedi. "O nasıl söz!"

BARIŞ İÇİNDE BİR ARADA

Kara gömlekli İtalyanlardan telif ücreti bile ödemeden aldığımız bir kanunun herhangi bir maddesine uydurularak işten çıkarıldığım gün, parmağımı dayadım şakağıma:

"Çocuk okutmaktan başka ne iş yapabilirsin sen?" diye başladım düşünmeye. İlk iş olarak aklıma avukat yazıhanelerini beklemek geldi. Çok arkadaşlarım vardı avukatlardan.

"Avukat bey mahkemede!"

"Avukat bey hacze gitti!"

"Avukat bey tam saat on ikide gelecek!"

"İşiniz çok mu acele! Bekleyin telefon edeyim!"

Gelenlerin her birine cevap yetiştirmek, yer gösterip çay söylemek, benim için yapılması zor bir iş değildi.

"Şu halde" dedim, "bir avukat yazıhanesini idare edebilirim." Başvurdum bir arkadaşa. Uzun uzun düşündükten sonra:

"Ben kanun adamıyım!" dedi. "Geçimim bu yüzden... Ekmek yediğim şu Ceza Kanunu seni tutmuş işinden atmış. Alamam seni, kusura bakma kardeşim!"

Şu halde kanunsuz iş gören, kanundışı işlerde çalı-

şanların yanlarına girebilirdim. Sıradan, bakkalı, kasabı, manavı, manifaturacıyı, ithalatçıyı, ihracatçıyı dolaştım:

"Defterinizi tutayım!" dedim. "Hesabınızı çıkarayım!"

Kimse başını çevirip yüzüme bile bakmadı.

Okuryazarlığımın yüzü suyu hürmetine, bir depoya girebildim en sonunda. Haliç taraflarında bir depoydu bu... Sağlam temeller üzerine kurulmuş, yangına bile boş veren, kale gibi bir binaydı bu çalıştığım yer. Hâlâ üçüncü, dördüncü katlarında ustalar çalışıyordu.

Bir sabah bir şilep yanaştı kıyıya. İki yük işçisinin zor taşıdığı demirleri boşalttı. İşçiler katlanmış çuvalları omuzlarına yerleştirerek, biri önde, biri arkada uygun adımlarla demirleri günlerce taşıdılar bizim depoya... Ben her sefer ellerine birer fiş veriyor, akşam oldu mu da bu fişleri sayarak kimin ne kadar taşıdığını hesaplıyordum. Kalın bir ambar defterim de vardı. Ne girerse depoya yazıyor, kuş uçurtmuyordum.

Aradan bir hafta geçince, bu sefer kamyonlar buğday çuvalları çekmeye başladılar. Yeni bir sayfa açtım, başladım kilolarını, tonlarını deftere geçirmeye.

Birinci kat demirle dolmuş, ikinci kat buğday çuvalları ile tıklım tıklım olmuştu.

Bu çuvallarla birlikte bizim depoya yepyeni bir canlılık da gelmişti. Bütün Haliç'in fareleri kokuyu almışlar, depoya yerleşmişlerdi. Kendi paramla eczanelerden fare zehirleri aldım. Çuvalların aralarına, pastırmalara bulayarak yerleştirdim. Gözümün önünde afiyetle yiyorlar, daha var mı gibilerden yüzüme bakıyorlardı.

"Hele durun siz!" dedim. "Bu iş kedisiz olmayacak!"

Mahalleden en azılı kedileri seçtim, getirdim... Bu pastırmaları farelere yedireceğime kedilere veriyordum. Ama bu yeni konuklar bizim deponun farelerini görünce, kuyruklarını altlarına alıp çuvalların arasına gizleniverdiler!

"Mahalle kedisi az gelir bunlara!" dediler. "Balıkpazarı'ndan bulacaksın!"

Bir kuyrukları vardı ki farelerin, kırbaç sanki! Yalnız bu kamçı kuyruklar yeterdi kedileri kaçırmaya!

O zaman Balıkpazarı daha yıkılmamıştı. Pastırma kangallarının arasından, bir arkadaşın aracılığıyla, öylesine bir kedi bulmuştum ki... Toraman'dı adı. Salıverdim üzerlerine Toraman'ı... Bir savaştır başladı. Daha ilk günden bizim Toraman bir gözünü kaybetti. Ama ne olursa olsun, toplamı on ikiye varan kedi çetesi, bir kolbaşı bulmuştu. Bir cesaret geldi üzerlerine... Ama yine de çok geçmeden birer ikişer gözlerini kaybederek emekliye ayrılmak zorunda kaldılar.

O günlerde depoyu teftişe gelen heyetin başı bu kedileri görünce:

"Nasıl olur!" diye küplere bindi. "Yanlarından fareler geçiyor da kedilerin kılları bile kıpırdamıyor. Bir anlaşma mı var aralarında!"

"Hayır, beyefendi!" dedim. "Her şeye rağmen görevlerini yapacaklar, ama... görmüyorlar!"

"Ne demek görmüyorlar?"

"Fareler bu hale getirdiler onları!"

İri bir fare, belki de büyükbabası Bizans devrini görmüş, adamcağızın ayakları arasından geçince, ister istemez kabul etti bu acıklı durumu:

"Atın bu kedileri!" dedi. "Yerlerine yenilerini bulun!"

"Bulalım, ama bunların sigortaları?"

"Ne sigortası!" dedi.

"Görevleri başında gözlerini kaybettikleri için..."

Adam ters ters yüzüme baktı.

"Efendim!" dedim. "Zaten biz atsak bile onlar kapıdan ayrılmazlar ki..."

Yürüdü gitti.

Deponun üçüncü katı da bitmişti. Bu kat, pastırma, sucuk, yağ, deri gibi, farelerin işine daha çok gelen maddelere ayrılmıştı. Buğday çuvallarını ikinci katta bırakan fareler, hemen ilk günde bir kat daha yükseliverdiler. Kediler aşağı katta kalmışlardı. Nasıl olsa işkembeleri ayaklarına geliyordu.

Yepyeni bir örgüt gerekirdi üçüncü kata. Depo müdürünü yola getirerek, kediler için büyük ödenekler çıkarttırdım. Fransızların ücretli askerleri gibi, para ile kedi devşirmiş, sıkı bir kedi lejyonu kurmuştum. Deponun alt katlarında fare yavruları üzerinde stajdan sonra, bir gün hepsini birden çıkardım üçüncü kata... Öylesine bir savaş başladı ki kan gövdeyi götürüyordu! Beş altı tane fare cesedini denklerin arasından çıkarıp attım denize. Kedilerden sadece beş ağır yaralı vardı, o kadar!

Savaştan sonra kedilere bir durgunluk gelmişti. Ortalarda fare görünmüyordu, ama miskinleşivermişlerdi kediler, habire uyuyorlardı!

Korkmuşlar mıydı? Şurada burada tek tük gerilla savaşları oluyor, kısa bir patırtıdan sonra fare kaçıyor, kedi de peşinden üç beş adım kovalıyordu, o kadar. Sonra kıvrılıp bir dengin üzerinde uyuyordu. Hatta getirdiğim işkembelere, ciğerlere bile dönüp bakmıyorlardı. Ne olmuştu küçük kaplanlarıma?

Aradan bir ay kadar geçince, fareler gizlendikleri deliklerden birer ikişer çıktılar, ortalarda dolaşmaya başladılar. Bizim küçük kaplanlar onları adeta dost bakışlarla süzüyor, yavrusu ile oynayan bir mahalle köpeği gibi, başlıyordu şakalaşmaya...

Pastırma toptancılarından birinin ihbarı beni kendime getirir gibi olmuştu. Depodan tam iki yüz kilo pastırmasının çalındığını iddia ediyordu. Tecrübeli müdürüm:

"Aç gözünü!" dedi. "Pastırmaları sıçanlar yiyor!"

Ben gözümü öylesine açmıştım ki iki gün içinde pastırmaları, sucukları, yağları, hatta derileri sıçanlar kadar kedilerin de yediğini meydana çıkarıvermiştim! Ne yapmalıydım şimdi? Kedileri atsam, farelerle işbirliği etmiş duruma düşecektim. En doğrusu fareleri atmaktı, ama o güç de bende yoktu!

Müdür bey, teftiş heyetinin geleceğini bildirdi bir sabah. Depoları sildirttim, süpürttüm. Denkleri, çuvalları, peynir tenekelerini, yağ tenekelerini ip tutmaca hizaladım. Fareleri sopa ile kovaladım. Kedileri atamazdım. Ödenekle alındığı için demirbaşa kayıtlı idiler. Tüylerini taradım, çapaklarını sildim.

Heyet, soluk soluğa merdivenleri çıkıp da deponun düzgünlüğünü, temizliğini görünce rahat bir nefes aldı.

"Güzel, güzel! Eline sağlık!" dedi başmüfettiş. "Getir bakalım şu ambar defterini!"

Sonra ilk sorusunu dayadı:

"Kaç ton pastırma var depoda!"

Baktı deftere, gene kendi verdi cevabını:

"Tam sekiz ton!" dedi. "Çağır yük işçilerini de tartalım!"

Baskülü çektik deponun ortasına. Yük işçileri indirdi, ben tarttım. Başmüfettiş de gözlüğünü takmış, ensemde gram sektirmiyordu. Tartı bitince bir toplamını çıkardı:

"Altı ton, dört yüz kilogram!"

Yüzüme kuşkulu kuşkulu bakmaya başlamıştı:

"Nerde bu bin altı yüz kilo pastırma?"

Gözlüğünün içinde fıldır fıldır dönüyordu gözbebekleri. Yüzümden ceketime, ceketimin ceplerine kaydı bakışları. Dolgun bir cüzdan aradı. Bulamayınca ayaklarıma, ayakkabılarıma kaydı. Altları pençeli, üstleri yamalı pabuçlarımı görünce yüzü buruştu. Ayağımın dibinde kıvrılıp yatan kedilere gözü ilişti. Sonra denklerin üstünde yalanan fareleri gördü.

"Olmaz böyle!" diye bağırdı.

"Anlayamadım efendim!" dedim.

"Nihayet şu depoda farelerle kedileri barıştırıp uzlaştırdın ha!"

"Ben mi! Ben... ben yapmadım, ben..."

"Kedileri savaşmaz hale getiren sen değil misin?"

"Hayır! Ben değilim!"

"Farelerle kedileri kardeş yapan?"

"Eğer pastırmalar, sucuklar gelmeseydi depoya..."

"Hadeeee! Bütün düzeni bozan sensin! Sen, 142'nci madde kaçkını!"

"Aynı ortamda ve aynı koşullar içinde yaşayan..." diye iri kıyım laflar edecektim ki başmüfettiş merdivenleri gösterdi:

"Zaten gözüm seni geçen sefer de tutmamıştı... Seni burada çalıştırdığımıza çok hata etmişiz! Buyur!"

Ben kös kös inerken, besili farelerle kediler şakalaşıyorlardı merdiven başında!

ANNEME NE DİYEYİM?

Onu bir "Aile Bahçesi"nde tanımıştım. İçtiğim iki tek rakıdan aldığım cesaretle, üçüncü teki kaldırdım şöyle karşı masadan. O, kendinden geçmiş hırkalı kız dirildi, bayağı gün görmüş, eyyam görmüş bir kadıncık oluverdi birden. Gülerek kaldırdı elindeki çay bardağını.

Oturduğu masada annesi, babası, teyzesi, halası, yarım düzine de komşusu vardı. Bir de benim masaya sırıta sırıta gelip giden dişlek kardeşi... Papatya gibi sarıbeyaz bir yavrucaktı bu... Her gelişinde saçlarını avcumun içiyle karıştırıyor, sonra taa karşıda, dalların altındaki masada babasını dinler görünen yeni sevgilimin gözlerinin içine baka baka, tombul yanaklarından öpüyordum.

O, yeşile çalan gözlerle, her öpüşümde gülüyor, oturduğu ip sandalyenin üstünde fıkırdayıp duruyordu.

Bir ara sigara paketinin içindeki kâğıdı çıkardım. Şöyle bir gösterdikten sonra pastanelerden birinin adını yazdım. Altına da buluşacağımız saati... Sonra gene kâğıdı karşıdan göstererek kucağımda oturan kıvır kıvır saçlı yavrunun hırkasının cebine koydum. Fıkır fıkır gülüyor, buluşumu beğendiğini belirtiyordu.

Bu tarakta bezi olan çapkınlar için alfabelik işti bu buluş. Oysa biz bu işi kedilerle yapmıştık ilk gençliğimizde.

Ertesi gün kâğıda yazdığım pastacının salonuna çıkmış bekliyordum. Geleceğini bir baş eğmesiyle belirtmişti, ama inanılmazdı ki bunlara... Kâğıtta bildirdiğim saatten beş dakika geçti, on dakika geçti, yoktu görünürlerde... Şu yaşa kadar, dakikası dakikasına gelen ne kıza rastlamıştım ne kadına... Alışkındım beklemeye... Yirmi dakika geçti, gene yok!

"Anlaşıldı..." dedim. "Sen hepsinden baskın çıktın! Sabrımla oynamak istiyorsan, aldanıyorsun... İşte bir tomar kâğıt, işte kalem... İki de yedeği var... Kurarım tezgâhı, yazarım bütün yazılarımı..." Ve de öyle yaptım...

Aradan ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Baktım birisi dikiliyor. Kaldırdım başımı baktım: Oydu! Bahçedeki yeşil kazağı çıkarmış, gri bir pardösü giymişti. Belki de taksitle alınmış Japon malı makinelerde kendi elceğiziyle dikmişti. Bir arkadaşının üzerinde provasını yapa yapa... Bu pardösülerin altına kısa kollu bir şey giyilirdi. Bir de moda dergilerinin patronlarından kesilme bir etek...

"Ah!" dedi içini çekerek. "Çok beklettim galiba... Annem..."

Tamam, işin içine "anne" girdi mi artık bütün konuşmalar bu "anne ünitesi"nde dönüp duracaktı. Annesinden bir saatliğine izin almıştı! Annesi duyarsa öldürürdü onu! O gün de aynı Aile Bahçesinde annesinden çok korkmuştu anlar diye... Annesi çok "mutaassıp", çok sinirliydi... O da annesinden öyle korkar, öyle korkar, öylesine korkardı ki...

Elini bile uzatamıyordu bana... Belki de anne korkusundan. Ya annesi buraya geldiğini duyarsa, etlerini dilim dilim eder, köpeklere atardı.

"Şöyle buyrun!" dedim. "Tam zamanında geldiniz!"

Bekletildiğimin farkında olmayacak kadar vurdumduymaz oluşum gitmemişti hoşuna.

"Tam çıkmak için hazırlanmıştım ki annem..." diye başlayacak oldu:

"Neyse efendim, geldiniz ya..." dedim. "Üzülmeyin! Hoş geldiniz! Nasılsınız? Ne emredersiniz? Pasta? Meyve suyu, sütlü kakao?"

Garson tepemizde dikiliyordu.

"Söyleyin!" dedim. "Sıcak bir şey mi arzu edersiniz? Yoksa?"

Lütfedip söyleyebildi:

"Bir limonata..."

"Pasta da getirin!" dedim garsona.

Söylediklerimiz gelmişti. Ona uymak için bir portakal suyu da ben getirtmiştim. Pastaların yüzüne bile bakmıyor, yudum yudum limonatasını içiyordu.

Bir ara gözlerini süzerek:

"Neler yazıyorsunuz böyle?" dedi.

"Ay!" dedim. "Sizin gözleriniz yeşil değil miydi?"

"Yeşil mi... Bu da nerden çıktı?"

"Kardeşinizin gözleri yeşil de... Uzaktan öyle görmüş olacağım!"

"Doğru!" dedi. "Zuhal'in gözleri yemyeşildir... Ama ben sevmem yeşil gözleri..."

"Ben de öyle! Hiç hoşlanmam!"

"Hayır siz seviyorsunuz! Sevmeseniz böyle söylemezdiniz!"

"Canım, siz bakmayın benim gevezeliğime... Ben yeşil gözlü dedimse..."

"Hayır... Hayır... Siz benimle yeşil gözlü olduğum için ilgilenmiş olacaksınız... Çok üzüldüm öyle olmadığıma... Zaten vakit de geçiyor... Annem demişti ki... Sakın... İkiyi geçirme, demişti..."

Birden kalkıverdi. Elinden tutup oturtmak istedim. Sinirli sinirli çekti ellerini. Hemen eldivenlerini geçirdi:

"Hadi efendim!" dedi. "Allahaısmarladık..."

"Canım, nereye?" diye fırladım yerimden. "Hele durun! Böyle birdenbire..."

Eldivenli eline yapıştım. Hafifçe çektim. Saçları çenemin ucuna değiverdi. Daha da hızlı çekebilirdim. Ama ilk günden bunu yapamazdım. Belli yollardan, belli oyunlardan geçilmeden, belli konuşmalar, nazlanmalar, kızıp öfkelenmeler olmadan öpülecek kızlardan değildi sevgilim. Sevişmemizin küçük bir tarihi olmalıydı mutlaka... Tarihi olunca küçük savaşların verilmesi, antlaşmaların, anlaşmaların yapılması, en dost göründüğümüz bir günde bu anlaşmaların bir anda hükümsüz kalıvermeleriyle sonuçlanacak olayların geçmesi gerekirdi!

"Peki efendim," dedim. "Güle güle! Bu cuma gene aynı saatlerde burda... Kırmazsınız herhalde..."

Tatlı tatlı gözlerimin içine baktı:

"Bilmem!" dedi. "Annemden izin alabilirsem!"

"Alamazsanız ertesi gün!"

"Yani cumartesi mi? Hiç olmaz!"

"Şu halde gene cuma günü... Mutlaka izin almalısınız!"

"Bilmem ki..."

"Güle güle!" dedim. Merdivenin başına kadar geçirmek istedim.

"Aman aman!" dedi. "Görürler... Allahaısmarladık!"

Onun bıraktığı sandalyeye oturdum. Bütün pastaları yedikten sonra bir de kahve istedim az şekerli... Bir haftalık yazımı yazıp bitirmeden de kalkmadım yerimden.

Cuma günü bir yığın gazeteyle, kitapla gelmiştim. Işığı bol bir yere yerleştim. Birinci yarım saat geçti, yok... İkinci yarım saat geçti, gene yok... Üçüncü yarım saate giriyordum ki:

"Eh!" dedim. "Artık kapıyı kollayabilirim!"

Salon bugün tenha değildi. Tam dört çift vardı elleri ayakları birbirine karışmış...

Dördüncü yarım saatin başında göründü karşıdan. Telaşla çıktı merdivenleri:

"Ah!" dedi. "Affedersiniz... Beklettim sizi!"

"Yook!" dedim. "Hazırlıklı gelmiştim. Bir yarım saat daha bekleyebilirdim rahatça!"

Hoşuna gitmemişti gene vurdumduymazlığım.

"Annem hastalandı da..." dedi. "Bırakıp gelmek olmadı. Sırf sizi bekletmemek için, nefes nefese..."

"Bir meyve suyu portakallı..."

"Dün gece mevlidimiz vardı, annem çok yoruldu. Yorgunluk, soğuk algınlığı..."

"Ya, öyle mi, çok güzel!" dedim.

"Geçenlerde Mızraklı Dede'ye gittim annemle. Susuz Dede'ye gidecektik... Ah, bilmezsiniz, ben..."

"Söyleyin bir şey!" dedim. "Bir portakal suyu... Yahut bir..."

"Çok teşekkür ederim, ben niyetliyim bugün!"

"Ne niyeti anlayamadım. Ramazan değil, kandil değil..."

"Üç gün kaçırmıştım da... Rahatsızdım ramazanda..."

"Ya... Geçmiş olsun... Kardeşim, sen bana bir greyfurt getir. Hatta iki tane. Ya, öyle demek..."

"Geçen gün falcıya gittim annemle."

"Ne söyledi?"

"Ne mi söyledi? Durun size olduğu gibi söyleyeyim. Ah canım ciğerim Zahide Hanımcığım..."

"Adınız demek Zahide... Çok güzel isim! Tam size göre..."

"Teşekkür ederim!"

"Şimdi falcı ne dedi size? Ben ne dediğini söyleyeyim... Canım ciğerim Zahide Hanımcığım, dedi. Yüreğindeki bu merak, bu hararet nedir? Çıra gibi yanıp tutuşuyorsun. Bir vesvesedir almış seni! Uykularını haram ediyorsun! Atasın bir yirmi beşlik daha! Bırakasın bu vesveseleri Zahide Hanımcığım, muradın yerine gelecek. Bakasın şuracığa, bir yeşil ata binmiş gidiyorsun, nah iştecik! Bir yirmi beşlik daha atasın!"

Elleri masanın üstünde duruyordu. Bir tanesini aldım avuçlarımın içine. Tombul tombul, sıcak sıcaktı. Çekmek istedi. Sıkıca yakaladım:

"Ben gayet iyi el falına da bakarım!" dedim. "Üç sene bu iş için çalıştım. Bakın, talih çizginiz yarı açık yarı kapalı... Ömür çizginiz uzun mu uzun... Yirmi beş yaşınıza doğru başınızdan büyük bir felaket geçecek, belki de evleneceksiniz!"

Gösterdiği tepkiden cesaret alarak:

"Evet, evet, evleneceksiniz," dedim.

"Yirmi beş yaşına doğru mu?" diye birden kalktı oturdu...

"Evet!" dedim. "Tam elifi elifine yirmi beş! Sekiz çocuk, kırk altı torun sahibi olacaksınız. Dördü oğlan olacak çocuklarınızın... İsterseniz isimlerini de söyleyeyim teker teker?"

"Söyleyin!" dedi.

"Biri Sait, biri Ali, öbürleri de Fuat'la Suat! Kızların adını da aşağı yukarı söyleyebilirim: Nuran, Nuray, Nursal, Aynur!"

Hayran hayran gözlerimin içine bakmaya başladı.

"Yaaa! Böyle Zahide Hanımcığım!" dedim. "Sıyırın bakalım şu kolunuzu!"

Birinci hamur kâğıt gibi bir kol çıktı ortaya... Ürkütmeden okşamaya başladım:

"Bakın!" dedim. "Bilekleriniz çok yuvarlak. Bu yuvarlaklık neye alamettir, biliyor musunuz?"

"Bilmiyorum!" dedi yavaşça.

"Ben de fazla bir şey bilmiyorum. Bu kollar bir erkeğe mutluluk verebilir boynuna sarıldığınız zaman. Başkalarını mutlu kılabilenler kolayca mutlu olabilirler hayatta... Susuz Dede'lerin kupkuru taşlarına, Mızraklı Dede'lerin kör mızraklarına hiç ihtiyacınız yok sizin!"

Birden uyanır gibi oldu. Fırladı ayağa:

"Ah!" dedi. "Annemin hasta olduğunu söylemiştim, değil mi? Hadi hoşça kalın!"

"Salıya beklerim!" dedim. "Aynı saatlerde!"

"Söz veremem!" dedi merdivenlerden inerken. "Belki... Gelemezsem sakın kızmayın bana! Hadi allahaısmarladık!"

Üçüncü buluşmamızdı. Salon çok tenhaydı. Köşeye sokulan iki çiftten ne ses çıkıyordu ne nefes... Göz göze, el ele kumrular gibiydiler... Salon oldukça sıcaktı nedense... Belki de onların ateşinden...

"Çıkarın!" dedim. "Şu pardösünüzü!"

Pardösü zaten çıkarmak için giyilen nesnedir. Kolayca da çıkarılabilir. Ama bizim Zahide gibilerin sırtına o bir deri gibi yapışır.

"Sıcak değil mi salon?" dedim.

"Eh!" dedi. "Sıcak sayılır!"

"Şu halde çıkarabilirsiniz!"

"Bilmem ki... Nasıl olur!"

Sanki soyunur musun demişim gibi nazlanıyordu.

"Hadi... Hadi..." dedim. "Çıkarın! Terleyeceksiniz!"

Bir centilmen inceliğiyle, kalktım, yapıştım sırtındakine. O nasıl olsa çıkaracaktı, ama benim ısrarımı bekliyordu. Çünkü içindeki roba taa omuz başından kolsuzdu. Uzun, biçimli, dolgun kollar...

Tam karşıma geçip oturması gerekirken sağımdaki sandalyeye çöküverdi. Yakası hafif aralanmıştı otururken. Tertemiz bir sutyen bütün dolgunluğuyla görünüp kayboldu. İçimden çeşitli istekler geldi geçti. Ellerini tutar, şu yusyuvarlak kolları okşayabilirdim. Hatta şu dipteki masada oturanlar gibi de dudak dudağa...

"Ne düşünüyorsunuz?" diye soruverdi birden...

"Ben mi?" dedim. "Bugün iyi bir film var da Konak'taki sinemalardan birinde; eğer annenizin vakti müsaitse?"

Güldü:

"Anneme hemen geleceğimi söylemiştim!"

"Öyleyse başka bir gün!"

Böyleleri, sinemaya gitmesine gider, ama üçüncü buluşmayı pastacıda tamamladıktan sonra... Vaktinden önce gitmesi, namus anlayışına ve geleneklere aykırıdır. Bunlar tarih ister her zaman. Her şeyin tarih olmasın-

dan hoşlanır. Günler ne kadar geride kalırsa, hatıralar ne kadar eskirse, ilişkiler ne kadar geriye doğru uzanırsa, Zahide'ler kendilerini güven içinde görürler.

O da biliyordu nihayet bir gün öpüşebileceğimizi... Ama o da bu işin en azdan üç kere buluşup konuşmadan yapılmasından hoşlanmazdı. Günümüz doluyordu artık. Bir "mazi"miz, bir "tarih"imiz vardı ortaklaşa...

Bakışlarıyla, sokulmalarıyla, beni bu işe kışkırtıyordu da... Bir futbolcu deyimiyle güzel yer tutuyor, gol fırsatları veriyordu. Onun gelenekçiliğine uymak hiç hoşuma gitmiyor, beni öpüşmeye doğru itmesi düpedüz kişiliğime dokunuyordu. Gizli bir didişmedir başlamıştı aramızda. Bir ara önümdeki kitaba eğildi.

"Nedir bu?" diye sordu.

"Kitap!" dedim.

"Canım, kimin kitabı?"

"Beniiiim!"

"Yani, kim yazmış?"

"Sartre!"

Kitabı önüne çekip bakması daha doğruyken, başını, sanki benim başımmış gibi uzatarak önümdeki kitabı okumaya başladı:

"Başını önce o çevirdi. Yapayalnız, toplumsal değeri olmayan birinin karşısında yelkenleri suya indirmenin ne değeri var! Bundan söz edilmeye değmez bile!"

Zahide okurken, saçları yüzümü gözümü kapatmış, burnumun deliklerine girmişti. İçimi gıcıklayıp duruyordu. Biraz sağa doğru eğilsem yanakları tam dudaklarıma yapışacaktı.

"Hayır!" diyordum içimden. "Onun gelenekçi dümenlerine yatmamalıyım!"

Öpsem ne olacak! Onun planına uymuş olmayacak mıydım? Çizdiği yoldan adım adım yürütülecek, bir noktaya varıp, gene ikinci noktaya itilmek için belli günleri, belli fırsatları kollamak zorunda bırakılacaktım. Gerici daima namusludur; namuslu olmak, namuslu görünmek zorundadır. Ben onun gelenekleri icabı karşısına çıkan ilk erkektim. Böyle olmasa da, buna kendi inandığı gibi, karşısındakinin de inanmasını isterdi.

"Siz geçen sene biriyle İnciraltı Plajında..." diye başlasanız, sonunu beklemeden bağırır:

"Yalaaaan!" Yalandır, yalan olmalıdır, yalan olması gerekir.

Hâlâ saçlar yüzümde kıpırdayıp duruyordu. Planını biliyordum gelenekçi sevgilimin. Birden sarılıp öpeceğimden o kadar emindi ki... Öper öpmez de dikilecekti karşıma:

"Teessüf ederim!" diyecekti. "Beni siz ne sandınız! Mahalle kızı mı? Çok teessüf ederim size! Ben sizi kibar, asil, namuslu, dürüst bir erkek sanmıştım! Aldanmışım meğer!"

Kalkıp gidecekti. Arkasına bile bakmadan.

Hayır! Onun oyununa düşmemeliydim. Önümdeki kitabı yavaşça kaydırdım sağa doğru:

"Böyle çok rahatsız okuyorsunuz!" dedim. "Şöyle daha iyi."

Kitaptan kaldırdı başını:

"İstemem!" dedi. "Beğenmedim bu kitabı!"

Kalktı birden, yanımdaki sandalyeden pardösüsünü aldı. Ben tutmak için kalktımsa da bana iş kalmamıştı. Elini bile uzatmadan:

"Annem kim bilir ne kadar kızmıştır bana!" dedi. "Hadi allahaısmarladık!"

"Pazartesi!" diye bağırdım. Duyuramadığımı sanmıştım. Bu sefer tam saatinde geldi. Gene beklediği olmamıştı. Salı geldi. Gene öyle. Çarşambaya sinemaya gidecektik. Artık benden nerdeyse umudu kesmiş, bir yanımın eksik olduğuna tam tamına inanmıştı.

Sıcak bir gündü. Dökülmüş saçılmış oturuyordu karşımda. Durup dururken:

"Benim hakkımda neler düşünüyorsunuz ben biliyorum..." diye başladı. "Kolay elde edilen bir mahalle kızıyım, değil mi? Oysa benim ilk konuştuğum erkek sizsiniz hayatta... Elimi daha bugüne kadar hiçbir erkek tutmadı!"

Evlenmek için sıkıştırma konuşmasıydı bu! Bu açılma karşısında şöyle dememi istiyordu herhalde:

"Zahideciğim, sizin için çok iyi şeyler düşünüyorum. Dürüst, terbiyeli, ağırbaşlı, ailenize, hele annenize çok bağlı, dini bütün, eline erkek eli değmemiş, bugüne kadar hiçbir erkeğe iki satır mektup yazmamış, güzel, hem de çok güzel bir kızsınız. Sizi ailenizden, daha çok annenizden istemek zamanı geldi de geçiyor bile... Ne dersiniz, sizi mesut edebilir miyim acaba? (Evet, mesut... "Mutlu"dan anlamazdı çünkü...) Mesut edeceğime inanırsanız tabii?"

Ama ben hiç de böyle konuşmadım:

"Gelelim aklımdan neler geçirdiğime..." dedim. "Aklımdan neler mi geçiriyordum? Neler geçirebilirim? Sizin hakkınızda hiçbir şey bilmiyorum ki... Daha arkadaş bile sayılmayız. Henüz bir sinemaya bile gitmedik... Bu hafta Unutulmayan Sevgili oynuyor İkbal Sinemasında..."

Ben korkulacak bir "erkek" olmaktan çıkmıştım. "Erkek" diyorum ya, Zahide Hanım ne fikirdeydi bakalım?

"Çok gelmek isterdim ama..." dedi, "annemden nasıl izin alabilirim, bilmem ki..."

İzin de aldı, saati saatine geldi de. Locaların hemen en önünden seçmiştim yerimizi. Planındaki bütün maddeler altüst olduğu için işi oluruna bıraknıuştı. Sinema çok sıcak, çok havasızdı. Hemen çıkardı üstündeki ceketi. Kolları bütün dolgunluğuyla çıkıvermişti ortaya.

Ben ondan yana sokulacak, onun ellerini, bir biçimine getirip avcumun içine alacak yerde, sözümona onu rahatsız etmemek için ters tarafa yanlamıştım. Neden sonra, solumda da orta yaşlı, güzelce bir kadının bulunduğunu içgüdümle anlayıvermiştim. Bir kadınla geldiğimi bildiği için hiç çekinmiyor, sokuldukça sokuluyordu. Önce eline yapıştım. Sonra biçimlice belinden kavradım.

Zahide bir şeyler mi sezinlemişti, bilmem:

"Ah!" dedi. "Okuyamıyorum yazıları... Bu çocuk, o kızın sevgilisi olan çocuk muydu?"

Kolumu solumdaki kadının arkasından yavaşça çektim:

"Bu mu?" dedim. "Sevgilisinin arkadaşı..."

Oysa farkında bile değildim konunun. Ona doğru kayarak başladım yazıları okumaya... O sokuldukça ben kaçıyordum. Derken ışıklar yanıverdi. Sol elimi zor kurtardım yanımdaki kadının elinden...

Işıklar söner sönmez, daha gözler karanlığa alışmadan birden kolumu Zahide'nin boynuna attım, hafiften çektim kendime doğru. Daha ne olup bittiğini, olayların planına aykırı olup olmadığını düşünmeye vakit bırakmadan yapıştım dudaklarına... Kalın kalındı dudakları. Amerikan filmlerindeki en sürekli öpüşmeler kadar uzun sürdü dudaklarımızın birleşmesi. Sol yanımdaki

kadın belimden yakalamış, "Yeter artık!" diye çekiştirip duruyordu.

Gerçekten de yetmişti artık! Allak bullak olmuştu Zahide.

"Ne yaptınız!" dedi. "Doğru muydu bu yaptığınız!"

"Ne oldu canım!" dedim.

"Daha ne olacak, mosmor oldu dudaklarım!"

"Sanmıyorum!" dedim. "Neden morarsın!"

"Neden sanmıyorsunuz? Benim dudaklarım çabuk çürür!"

"Efendim, anlayamadım?"

"Çok naziktir diyorum, morarır çabuk..."

"Ya! Öyle mi, bilmiyordum. Demek siz biliyordunuz!"

"Benim cildim de çok naziktir. Hiç sıkılmaya gelmez..."

Gülüyordum artık.

"Demek sıkılmaya gelmez ha! Ne bileyim ben! Affedersin!"

Uyanır gibi oldu:

"Bizim Zuhal var ya... Çimdikler de ara sıra..."

"Dudaklarınızın morarması? Onu da Zuhal mi yapar?"

Yanımdaki kadın sinsi sinsi gülüyordu.

"Teessüf ederim!" dedi Zahidecik. "Kim bilir benim hakkımda neler düşünüyorsunuz!"

Çantadan, önce mendilini çıkardı:

"Sizden hiç beklemezdim bunu!" dedi içini çeke çeke...

Benden neyi beklemezdi acaba? Neyi beklemezdi, ne beklerdi? Herhalde bir beklediği olacaktı.

"İnanmıyorsunuz bana, ha!"

"İnanmaz olur muyum canım!"

"Hayır! Hayır! İnanmadınız, ben biliyorum. Nazik dedim de... Çok nazik dedim de inanmadınız dudaklarım için!"

"Haaa... Dudak meselesi mi? İnandım canım, inanmaz olur muyum hiç!"

"Pekii... Şimdi ne söyleyeyim anneme?"

"Söylemeseniz... Hiçbir şey söylemeseniz!"

"Ya sorarsa? Dudaklarının hali ne böyle derse? Söyleyin ne cevap vereyim ben?"

"Bilmem ki vallaaa!"

Beni zayıf yanımdan yakaladığını sanıp boyuna üsteliyordu:

"Söyleyin ne cevap vereyim ben!"

"Bilmeeeem!"

"Ne demek bilmem! Dudakların mosmor derse annem?"

"Belki değildir canım? Hele ışıklar yansın!"

"Biliyorum ben, mosmor olmuştur. Ne diyeyim şimdi?"

Birden tersleştim!

"Ne derseniz deyin!" dedim.

"Söyleyin bir şey canım!"

"Yok ki söyleyecek bir şeyim!"

"Anneme bir şey söylemem lazım. Bir akıl öğretin!"

"Eeee!" dedim. "Çok uzatıyorsunuz! Bundan önceki öpüşmelerde ne söylemişseniz, gene onu söylersiniz!"

BİZ DE İNSANIZ BE!

İstanbul Radyosu'nun en doğruya yakın haberi hava raporudur. Gene dediği çıkmış, bir haftalık soğuk dalgasından sonra Taşkonak Mahallesi güneşe kavuşmuştu.

Taşdirek Sokağı'ndaki Turşucu Apartmanı'nın orta katında oturanlar kaç gündür bu puslu, soğuk havadan bunalmışlardı. Hasene Hanım gelini Zekiye'ye:

"Kız!" dedi. "Açsana şu camları! Şakır şakır güneş var dışarda!"

"Senin güneş neyine? Dolmanı sarmaya bak!"

"Evvela şu perdeleri kaldır da gözümüz gönlümüz açılsın!"

Hasene Hanım bu işi gelinine bırakmazdı ya, salamura yaprağa yalancı dolma sarıyordu.

Zekiye önce helaya girdi, sonra saçını başını taradı. Yanaklarını hafiften kızarttı dışarda. Sırtındaki sabahlığı da astı çiviye, odaya öyle girdi. Kaynanasına:

"Pencereleri mi aç diyorsun? Dur açayım. Dondum dersen, kalkar kendin kapatırsın!"

Önce perdeyi kaldırdı. Ferit camın önünde oturuyor, bitişikteki Zehra'yla dalgasını geçiyordu. Zekiye kızmıştı bu işe. Sıçan gibi kızdı şu Zehra, yüzüne bakılacak tarafı mı vardı? Ne midesiz oluyordu şu erkekler.

"Kız!" diye çıkıştı Hasene Hanım. "Kakıldın kaldın camın önünde. Hangi iti, uğursuzu gördün gene sokakta?"

Tam dalına basmak için:

"Oğlunu!" dedi.

"Beğenemedin mi oğlumu? Dairesine günde dokuz sefer girer çıkardın o zamanlar?"

"Ne bileyim, bir adam sanmıştım, kılkuyruğun biriymiş meğer!"

Hırsından Hasene Hanım'ın elindeki asma yaprağı titremeye başlamıştı:

"Dilenciye hıyar vermişler de eğridir diye beğenmemiş. Bak şu haspaya! Cayır cayır onu yaktığı yetmiyormuş gibi, neler de söylüyor yüzlü yüzlü!"

"Onu ben mi yaktım, o kendi kendini mi yaktı, gösterecek müfettişler. Şu pul dalaveresinden bakalım nasıl kurtaracak kuyruğunu. İşinden attılar mı, beni koydunsa bul!"

"Bilsem yakasını bırakacağını, gider yalvarırdım müfettişlere... işten attırmak için!"

"O zaman zor otururdun altı yüz liralık apartımanda."

"Sizin gibilerin hakkından genç müfettişler gelir! Hadi, şimdi söyletme beni!"

Zekiye hırsından bütün camları açmış, perdeleri fora etmişti. Bağıra bağıra söyleniyordu üstelik:

"Daha geçen gün aldınız Bahçelievler'den arsayı. Kocandan kalan parayla mı aldın!"

"Ne sandındı? Senin gibi köksüz değilim ben. Babamdan da kaldı, kocamdan da..."

"Reşat altınları da mı kocandan kaldı? Şu sandığına kitlediğin altınlar!"

"Sus! Duyarlar da sahi sanırlar! Çekil pencerenin önünden! Utanmaz, arlanmaz, bangır bangır bağır da bütün Taşkonak Mahallesi duysun! Kapat şu pencereleri diyorum sana!"

"Kapatmayacağım! Benim çekindiğim bir şey yok! Yarası olan gocunur!"

Yatağının üstündeki battaniyeyi kapmış, silkiyordu. Battaniyenin uçları alt kattakilerin açık camlarına kadar inmişti. Leman Düzelli kızmış bağırıyordu aşağıdan:

"Heyyy!"

Zekiye duymuştu ya, hiç oralı olmuyordu. Leman daha yüksekten seslendi:

"Heyyy! Sana söylüyorum, çek şu pis battaniyeyi!"

"Pis ha! Halt etmişsin sen!"

"Çek diyorum sana!"

"Rahatsız oluyorsan kapat camlarını!"

"Çekecek misin, çekmeyecek misin!"

"Ne yapacaksın çekmezsem! Karakola mı gideceksin, yeşillilere mi? Yoksa valiye mi?"

Hasene Hanım dayanamadı. Fırladı yerinden:

"Cehenneme kadar yolun var! Senin gideceğin vali çoktan yerini buldu. Bu valiye gidersen hava alırsın sen! Yere tükür yüz elli lira, pencereden mendil silk yüz elli lira... Nerde bu bolluk? Demokrasi var memlekette. Battaniye de silkerim, toz bezi de... Silkecek battaniyen varsa, hiç durma... Sen de silk!"

Leman deliye dönmüştü.

"Yukarı çıkar ağzını faraşa çeviririm senin. Gelinin eteğinden çekip paylayacak yerde bir de arka çıkıyor. Sen sonradan görmelerde aile terbiyesi mi arıyorsun?

Çingene evinde musandıra! Bir polis çağırayım da karakoldan!"

"Ne? Polis mi çağıracaksın? Sen çağırsan çağırsan zerzevatçıları çağırırsın sokaktan. Hadee! Söyletme beni!"

Zekiye boyuna silkiyordu battaniyeyi. Her silkişinde, un çuvalı gibi tozuyor, tozların birazı da dolmaların üstüne sıvanıyordu. Ama bunun farkında olan kimdi? Leman başa çıkamayacağını anlayınca:

"Biz de insanız be!" diye bağırdı. "Alt katta oturmaynan insanlıktan çıkmadık ya... Bizim de temiz havaya ihtiyacımız var!"

Sonra teker teker kapattı pencereleri. Hasene Hanım:

"Ne insanlar var be!" dedi gelinine. "Altı yüz liradan kirasını ver. Bir de mendil bile silkeleme penceresinden. Aferin Zekiye, verdin ağzının payını!"

Ferit pijamasını çıkarmış, don gömlek jimnastik yapıyordu. Zekiye dirseklerini dayamıştı camın önüne. Bu yay gibi çevik vücudu seyrediyordu.

Az sonra üst kattan bir divan örtüsü sarktı başına. Temizlik sırası üst kattakilere gelmişti. Zekiye önce pek aldırmadı. Tozlar tepesine yağmaya başlayınca:

"Yavaş ol Raziye!" dedi. "İnsan var aşağıda!"

Divan örtüsü çekilmiş, yerine bir velense sarkmıştı:

"Hey!" dedi. "Sana söylüyorum. Çek şu pis örtüleri!"

Raziye kızmıştı:

"Pis mi?" dedi. "Senin iç çamaşırın değil bunlar. Benim kendi yatağımın örtüleri!"

"Çek diyorum sana!"

"Çekmezsem!"

Hasene Hanım da kızmıştı bu açıktan açığa terbiyesizliğe:

"Kız Raziye!" dedi. "Ağzımı açtırma benim. Orta katta oturduysak insanlıktan da çıkmadık ya. Sen örtülerini silkeceksin diye biz havamızdan, güneşimizden mi olacağız? Biz de insanız be!"

KALKANCILAR

Uzun süren karayellerden sonra denizler kırılmıştı. Kerempe'den esen tatlı bir poyraz, iki balıkçı teknesini getirip bırakmıştı açıklarımıza... En son model balıkçı teknelerinden olduğu söyleniyordu bu biçimli gemilerin. Yalı kahvesinde konuşuyorduk sabahtan beri...

"Radarı bile var bunların," diyordu Palamut Zülfü. "Dipteki kalkanları bile görüyorsun aynasına bakınca... Yanaştı da gördüm geçen gün; makine dairesi yumurta kabuğu gibi bembeyaz. Bi gecede sekiz ton kalkan tuttular. Bi kalkan da bana verdiler."

"Sen olmasaydın kediye atarlardı o kalkan yavrusunu. Gençler duman edecekler onun ağlarını," diye öfkesini belirtti Şekerci Hikmet.

"Neden? Ne suçları varmış bu kalkancıların?"

"Ne suçları olacak? Bizi âdem yerine koyup bi tek balık sattıklarını gördünüz mü?"

"İstanbul'a götürüyorlar dondurup da... Bize neden satsınlar?"

"Bizim paramız para değil mi? Hani yeni gelen öğretmen Dündar var ya, balığın birazını tuttukları limana bırakmaya mecburdurlar, dedi. Parasıynan değil mi?

Alıp götüremezlermiş balıklarımızı, bize payımızı vermeden çekip gidemezlermiş. Yahu, sen kıtıpiyos bi balıkçıyken, tuttuğun mezgitlerin üçünü beşini atıyorsun kedilere. Balıkçılığın raconu böyle kurulmuş. Sandalın yanaştı mı niçin koşar deniz kıyısına kediler? Bilirler bu işin raconunu. Vermedin mi, bi üzerine atlamadıkları kalır kedilerin."

Sözün kuyruğu uzayınca, sesini biraz daha yükselterek konuşuyordu. "Yanık" oynayan yeni yetmelere duyurmak için:

"Delikanlı yok ki memlekette... Bizim zamanımızdaki uşaklar olacak ki kıçını çevirip voltasını aldı mı dağıtıversin bi kurşunla pervanesini..."

Kendini gençlerin ağabeyi sayan Aksoyların Saim:

"Bi kurşunla pervane, iki kurşunla şaft dağılacaksa gençler hazır. Herifler tam donatımlı diyorlar sana. Radarı olanın kendine göre başka bi hazırlığı da olmaz mı? Kalkıp gelmişler taa Giresunlardan!"

Kalkandan sonra barbunyalar da görülmeye başlamıştı kıyılarımızda. Akşamdan attıkları ağlarla bol barbunya çekiyorlardı Gideroslu kadınlar bile. Bizim delikanlılar aşağı kalmamak için, geceleri sandallarına atlıyorlar, yaktıkları lükslerle zargan balığı kepçeliyorlardı. Mübarek de bu yıl sebildi ne hikmetse.

Bir akşam Aksoyların Saim de çıkmıştı gençlerini toplayıp. Herkesin zargan kepçelediği yerlerde dolaşmak onun ağabeyliğine yakışmazdı. Balık Kayasını dönmüş, sandalın başını Köseli altına çevirmişti.

Sandalın kıçında oturuyor, dümenin yekesini koltuğunun altına sıkıştırırken, önündeki lambayı daha yeni yeni yakıyordu.

Gaz yoktu memlekette. Kargacak altına kadar gazda tutumlu olmalıydı. Oysa lambanın deposundaki gaz bütün gece yeter de artardı.

Gözleri uzun süre karanlığa alıştığından, pompalandıkça gözleri kamaşıyordu sandaldakilerin. Bu bol ışıkta kürekleri bırakmışlar, kepçelere sarılmışlardı.

Kargacak altında yüz güldürecek zargan yoktu. Kepçesine gelen balıkları sandalın omurgasında biriken suyun içine silkeleyen Yavuz:

"Eğer Köseli altı da böyleyse," dedi, "boşuna çıkmış olacağız balığa!"

"Dur bakalım," dedi Saim. "Açıktaki zarganlar ışığı daha yeni gördü. Hele biraz sabırlı ol!"

Açıktaki balıkları gözleriyle arayan Nuri:

"Abi!" dedi. "Bak açıkta gene onlar... Giresunlular!"

"Kalkan yataklarını arıyorlar ağlarını atmak için..."

Kürekçilerden her biri balıkçılıktaki birikimini döküyordu ortaya.

"Bu yanda ne işleri var? Kalkan yatakları Gideros açıklarında değil mi?" diyordu Selim.

"Onlar kadar mı bileceksin bunu? Radarları var onların. Denizin dibindeki kalkanın dişi mi, erkek mi olduğunu anlarlar bir bakışta."

"Bu karanlıkta teknelerinin burnunu görsünler, yeter!"

Zifir karanlığı vardı bu gece. Balıkçı teknelerinin ışığı birkaç kez yandı söndü. Saim, "Bize sinyal veriyorlar," dedi. "Ne demek istiyorlar acaba?"

"Söndürün lambanızı demek istiyorlar, başka ne diyecekler!"

"Neden söndürecekmişiz!" diye öfkesini belirtti Selim. "Ne hakları var bize karışmaya."

"Bak! Bak!" dedi Selim. "Üç sefer yaktılar... Üç sefer söndürdüler... Bi sinyal bu... Biliriz biz bahriyede askerlik yapanlar sinyalin ne demek olduğunu."

"Herkes senin gibi bahriyeli mi abi? Kim anlayacak bu ışığın sinyal olduğunu ilk önce..."

"Ulan," dedi, "ışık bu... Suyun dibindeki balıklar anlıyorlar da ışıktan yana koşuyorlar. Biz insanken neden anlamayalım? Anca söndürün lambanızı demek isterler bize. Başka ne diyebilirler!"

"İyi amma... bizim ışığımızdan onlara ne? Biz zargan tutuyoruz, onlar kalkan..."

"Benim de aklım ona ermedi ya işte."

"Söndürmeyelim."

"Karışamazlar bize."

Kepçeleri yerlerine uzatıp küreklere sarıldılar. Motoru çalıştırmayı doğru bulmamıştı Saim. Zarganları ürkütmenin bir anlamı yoktu. Az buçuk tutuyorlardı işte.. Köseli altında ocakları vardı bu zarganların; az sonra bol balık alırlardı. Hele şu burnu bir aşsınlar da koya bir girsinler...

Burnun öte yanı daha da koyu bir karanlık içindeydi. En küçük bir esinti bile yoktu havada. Gündüzden sert poyrazlar esti mi deniz hep böyle olurdu. Sütlimandı ortalık. Her zamanki gibi suların karalara değdiği o ince köpüklü şerit silinmişti. Neresi deniz, neresi kara belli olmuyordu.

Kıyılarda bir lambanın yanıp söndüğünü görür gibi oldular. Saim, tayfasından uyanık olduğunu açığa vurmak için:

"Hem de üç sefer yanıp söndü!" dedi. "O da bi sinyal!"

"Söndü... Bi daha da... yanmadı!" dedi Nuri.

"Bize öyle geliyor," dedi Selim. "Gözümüz kamaşıyor kendi lambamızdan. Bu saatte kim var ki Köseli altında? Gaz mı var memlekette böyle fener yakacak? Herkes bizim gibi savurgan mı, on kilo zargan için hem motorda benzin, hem löküste gaz yakacak..."

Kepçeler dalıp çıkmaya başlamıştı yeniden. Üstlerine başlarına damlayan sularla, sandalın içindeki havuza boyuna balık boşaltıyorlardı kepçe kepçe. Ne kadar da boldu buralarda balık... Tam ocağını bulmuşlardı zarganın.

"Yarın gece gene burdayız," dedi Saim. "Bu gidişle kırk elli kilo balık alırız gün ağarmadan..."

Bir motor patırtısı duyar gibi oldular işlerinin en sıkışık olduğu sırada. Ne motoru, kimin motoru diye işin gevezeliğini yapamadan, lambalarına iri iri taşların yağdığını gördüler.

Motordakilerden biri sesleniyordu:

"Söndürecek misiniz, yoksa kırıp parçalayalım mı lambanızı!"

"Heeey!" diye bağırdı Saim. "Canınızı seviyorsanız alın voltanızı!"

İnandırmak için tabancasını çekip iki el de ateş etti havaya.

"Dur!" dedi karşı motordan biri. "Dur hemşerim bi dakka!"

"Durdum!" dedi. "Söyle zorunuz ne sizin be! Ne istiyorsunuz lambamızdan bizim?"

"Üç kilo zargan tutuyoruz diye tüm balıkları kaçıramazsınız. Ağzımızı poyraza mı açalım biz!"

"Ne karışıyorsunuz bizim işimize? Dağdan gelip bağdakini nasıl kovarsınız!"

Motordaki dik sesli adam:

"Tabancana güvenip de kafa tutmaya kalkışırsan yandın demektir. Bizde o tabancanın ondörtlüsü var. Söndür şu lambanı da işimize engel olma!"

Lambayı söndürmek kolay... Yarın Yalı kahvesinde ne karşılık verecekti gençleri horlayanlara?

"Siz kendi işinize bakın," dedi, "biz de kendi işimize! Hadi uğurlar olsun!"

Lambanın ışığında, önce uzayan bir kol gördü Saim... Sonra kendisine doğru irileşerek yaklaşan bir kaya parçası... Bir şangırtı ile ortalık birden kararıverdi. Motordan alaylı bir ses duyuldu. Hemen arkasından:

"Hadi size de uğurlar olsun hemşerim!"

Köseli altında yapılacak bir iş kalmamıştı. Sandalın makinesinin ipini aradı karanlıkta. Buldu da.. Bir çekişte ateşlemişti makineyi. Silkinip atılmıştı ileri altındaki tekne.

Ertesi gün Yalı kahvesinde gençleri dört yanına alıp çayını içen Saim, ilk çıkışını yapmıştı köşeye sıkıştırılmış gibi oturan yaşlılara. "Dedim onlara..." diye başladı. "Bir daha kıyılarımızda görünürseniz, dedim, dumandır haliniz... İnanmazsanız, alın işte! Bir, ki! Onlar da başladılar ateşe... Onlar bize, biz onlara... Adamların niyeti bizi öldürmek değil, lambamızı söndürmek, o kadar... Bir iki kurşunda söndürdüler de. Gelgelelim, verdiğimiz zılgıt yeter onlara, dedik, döndük!"

Yaşlılar arasından, bütün bunlara inanmamış bir ses yükseldi. Haşim Efendi'ydi bu konuşan:

"Çocuklar!" dedi. "Köseli altına iki kamyon yanaşmış diyorlar... Görmediniz mi siz?"

"Neee? İki kamyon mu?" diye sordu Saim kuşkuyla.

"İnebolu yolundan gelen iki kamyon..."

"Yoksa balık mı yüklemişler Köseli altından bu kamyonlara?"

Emeklilerden biri açıktan açığa gülüyordu:

"Hani yapışacaktınız yakasına kalkancıların... Tam iki kamyon bu..."

"Evet..." dedi Selim. "Bir ara ışıklarını görmüştük kamyonların."

Daha da konuşacaktı, ama tüfekli birkaç jandarmanın içeri girdiğini görünce sustu. Jandarmalardan biri yaklaşarak:

"Saim!" dedi. "Saim Aksoy hanginiz?"

"Benim. Ne var?"

"Hadi karakola! Gece sandalda kaç kişi varsa hepinizi birden Başefendi istiyor."

"Ne yapacakmış bizi Başefendi?"

"Ne yapacağı var mı?" dedi Haşim Efendi. "Kırılan camınızın parasını almış Giresunlulardan da size verecekmiş!"

Buna jandarmalar bile güldüler. Kendini toplamaya çalışan onbaşı:

"Köseli altından yüklenen mermileri soracak size," dedi. "Hadi kalkın. Bu işten kaç para aldığınızı öğrenecek... Yenidoğan'da enselenmişler kaçakçılar da..."

Haşim Efendi tasalı tasalı:

"Tamam!" dedi. "Çıkın bakalım işin içinden!"

Şakayı bırakmış, kara kara düşünüyordu şimdi de.

NE RAKISI?

"Öğretemedim size!" dedi. "Hıyar, ağaç yontar gibi soyulmaz! Sigara kâğıdı gibi soyacaksın! Daldırmıyacaksın bıçağı derine. Hele ver şunu bana; eliniz de yakışmaz. Git sen şarap getir bakkaldan... Papaskarası... Unutma sakın, Papaskarası! Bir de onu deneyelim. Neydi adı, söyle bakalım!"

Gülizar'da ses yok.

"Söylesene kız! Daha kapıdan çıkmadan unuttun! Al şu parayı sıkı tut! Şarap alacaksın, Papaskarası! Söyle ne alacaksın?"

"Papasparası."

"Papas parası da nerden çıktı? Papas karası. Söyle bakalım!"

"Papas karası!"

"Güzel! Unutma! Söyle bir daha!"

"Papas! Karası!"

"Tamam, Papaskarası!"

Gülizar odasına geçti. Sokak entarisini giydi. Dolabına sakladığı ayna parçasında saçını başını düzeltti. Beyin verdiği parayı avcunda sıkarak fırladı sokağa.

"Ne var unutacak?" diyordu. "Çocuk gibi tekrarla-

tıyor bana! Pas... Pas... Pas karası. Bak nasıl aklımda! Mektebe gitseydim, yazardım bir kâğıda. Kabahat babamın. Gönderseydi giderdim. Babam ne yapsın? Mektep mi vardı köyde? Kız evlat üç köy öteye de yollanmazdı ya. Hem gitsem ne kazanacaktım? Şu pas... pas... parasını bir kâğıda yazacaktım da ne olacaktı? O kadar akılsız mıyım ben!"

"Pas... Pas... Para... Parası... Hayır, parası değil, arası! O da değil, sırası. En iyisi bir kâğıda yazmak. Yazmasını bilseydim, kimseye sezdirmeden yazardım bir kâğıda. Kâğıdı sokardım paranın içine. Şöyle, dükkâna girince gözümün kuyruğuyla bir bakardım. Okur okumaz, ver derdim, bir paskarası!"

Tam bu sırada kulağının dibinde bir fren gıcırdadı. Bir otomobil zınk diye kazıklanıp kaldı. Bir baş uzandı içinden. Başladı söylenmeye:

"Harman yeri mi sandın caddeyi? Açsana gözünü be! Başka İstanbul yok! Yolda yürümesini öğren gelmişken. Bak, insanlar için kenarda kaldırım yapmışlar. Ne işin var yolun ortasında? Bakkalın çırağını düşüneceğine gözünü dört açsan olmaz mı? Eloğlu açar gözünü sonra!"

Gaza hışımla basarak çekip gitti. Gülizar'ın kafası büsbütün karışmıştı. Bu sefer aklına papas da paspas da gelmiyordu.

Bakkala yaklaşmıştı. Kelimenin yapısını ilgilendiren hiçbir şey gelmiyordu aklına. Önce anlamından başladı işe!

"Ben ne almaya gidiyordum bakkala?" diye sordu kendi kendine. Cevabını bulmakta gecikmedi.

"Rakı!"

Sonra yine sordu:

"Ne rakısı?"

"Kapkara bir şeydi. Kurum gibi bir şey. Kara rakı... Hayır siyah rakı. Simsiyah rakı..."

Dükkân kalabalıktı. Sıra kendine gelene kadar dört yanına bakına bakına boyuna düşündü:

"Ah bu şoför. Altüst etti kafamın içini! Neydi beyin istediği be?"

Sıra kendisine gelince parayı uzattı:

"Bir tane kurum rakısı!" dedi.

Bakkal açıkgöz bir şeydi. Ne istediğini şıp diye anlayıvermişti.

"Kurum rakısı yok bizde" dedi. "Kulüp Rakısı var!"

"Tamam, işte ondan!"

Bakkal şişeyi bir kâğıda sardı, paranın üstünü verdi. Gülizar evin yolunu tutunca, "Niye yazacakmışım kâğıda, Allah akıl vermiş!" diye düşündü. "Bir şişe rakı için okuma yazma mı öğrenmeli! İşte aldım istediklerini. Mektebe gitseydim ne olacaktı? Boşuna pabuç eskitecektim. İnsan okuyunca rakı almaya değil, imzasını atıp para almaya gitmeli bankalara. Bizim gibilerin okuma yazma nesine? Allah akıl vermiş. Okuma da yazma da onların olsun!"

Bey üçüncü katın penceresinden başını uzatmış, sallana sallana gelen Gülizar'a sesleniyordu:

"Kız Gülizar, dön bakkala! Şarabı bırak, rakı al! Kulüp Rakısı. Misafir geldi!"

Gülizar işi sağlamlaştırmak için sordu:

"Ne rakısı, ne rakısı?"

"Kulüp, kulüp! Unutma, Kulüp Rakısı!"

Gülizar iyice anlamış, kafasına yerleştirmişti. Döndü geriye:

"Bizim bey de hep böyledir. Ne varmış unutacak! Kulüp... Kulüp Rakısı işte!"

Unutmayayım diye de boyuna tekrarlıyordu:

"Kulüp Rakısı... Kulüp Rakısı... Kulüp, kulüp, kulüp... Ne adam şu bizim bey! Hiç gözü tutmaz beni. Söylediği şeyleri ne vakit unuttum ki? İstediği, şey değil mi? Ku... lüp rakısı!"

Bakkal sordu girerken:

"Yanlış mı? Yeni Rakı mı olacakmış?"

"Misafir gelmiş de..."

"İyi ya işte, misafir verdiğim rakıdan içerdi!"

"Bey değiştir dedi!"

"Peki," dedi bakkal. "Beyin dediği olsun!"

Kulüp Rakısı'nı aldı, Yeni Rakı verdi. Birkaç lira da bozuk para...

"Anladım!" dedi bakkal. "Bir beleşçi çöreklenmiş! Al götür bunu da zıkkımlansın! Biz olsak, kim olursa olsun, rakının iyisini içirmeye bakarız misafire... Bunun için de iki yakamız bir araya gelmez. Herifler böyle zengin oluyorlar!"

Gülizar, kâğıda sarılı rakıyı iki eliyle kavramış, düzülmüştü yola:

"Bakalım şimdi ne bahane bulacak bey!"

Korktuğu başına gelmişti. Şişenin kâğıdını sıyıran bey:

"Hay aptal, hay!" diye bağırdı. "Ben sana Kulüp Rakısı demedim mi be!"

"Evet bey, Kulüp Rakısı dediydiniz!"

"Sen ne halt etmeye Yeni Rakı alırsın? Git değiştir! Yeni Rakı istemiyorum ben!"

ARKA PENCERE

Aksaray'daki yangının resmini yakından, daha yakından çekebilmek için damdan dama atlarken düşmüştü. Ne sağ ayağından ne de fotoğraf makinesinden bir hayır kalmıştı Nazmi'nin! Kırılan kemik alçıda yeniden kaynardı, ama kırılan makine nasıl yerine gelirdi bir daha! Sigortalı değildi, hiçbir yerden metelik geliri de yoktu.

Gözleri karşı pencerede, kara kara düşünüyordu gelecek kara günleri... Elinde kaşınma kepçesi, iki aydır su yüzü görmeyen bacağını kaşıyordu alçının arasından...

Karşı pencere, hani öyle filmdeki gibi gösterişli bir apartman penceresi değildi. Daha geçen yıl yapılmıştı bu gecekondu; camları bile takılmamıştı daha. Camın piyasada zor bulunduğu günler... Bu gidişle, demek takılacağı da yok! Ama camsız da olsa, gene pencereydi işte!

Bu camsız pencereden daktilo Melahat uzanıp da baktı mı, ne kara kara düşünceleri kalırdı ne de kaşıntıları... Melahat, filmdeki balerin gibi ayağını sallaya sallaya, kalçasını oynata oynata jimnastiğe başladı mı, ne derdi kalırdı ne tasası...

Biraz sağda, aşağıda bir gecekondu daha görünürdü. Penceresinde iki camı da tamamdı ya, bir eksiği vardı: perdesi... İşte bu gecekonduda, Zeytinburnu kahvesinden çok iyi tanıdığı, tapudan emekli İzzet Efendi otururdu, bir de hergele oğlu Ziya...

Mahallenin en derli toplu evi, hiç kuşkusuz, şu sol yandaki gecekondu olmalıydı. İkişer camlı, üstelik de perdeli tam iki tane penceresi vardı. Bu perdelerden biri ne zaman açılsa yatalak bir kadın görülürdü, hasta bir kadın başı... Kocası, yemeğinden oturağına kadar, onun hizmetindeydi. Ah, kendisinin de candan bir adamı olsaydı böyle. İmrenirdi o yatalak kadına... Fatma Hanım her gün uğruyordu, ama bu gidişle onu da kaybedecekti... Bu sıcağa kar mı dayanırdı?

Yine sabah olmuştu işte... İzzet Efendi'nin oğlu pencereden başını çıkarmış, Melahat'in camlarını dikizliyordu. Nazmi:

"Çıkarken takılacak kızın peşine, asılacak!" diye düşündü. "Ah, şu kemik bir kaynasa!"

Melahat pencerenin önünde saçlarını tarıyordu. Bir saç bu kadar uzun mu taranırdı! Neden aynanın karşısında taramıyordu da böyle pencerenin camlarına karşı tarıyordu? Demek seviyordu kendisini! Onu görmeden yapamıyordu.

Her sabah böyleydi işte... Pencerenin önünde tanışmışlar, pencerenin önünde dost olmuşlardı. Kız her günkü gibi gene selamlamıştı onu. Akşamüstü işten dönerken uğrayacağını da belirtmek istiyordu. Ama Ziya eğilmiş, kızın kendisini selamladığını görmüştü. "İşe giderken çekeceği var kızın!" diye düşündü.

Yatalak kadın da perdesini sıyırmıştı işte... Haydut yüzlü kocası kahvaltısını getirmişti yatağına. Bu ürkünç yüzde, bu kadar acıma, bu kadar bağlılık nasıl olabilir! Ziya pencereden başını uzatmış, bu haydut yüzlü adama elini sallamıştı. Belki de haydut yüzlü adam Ziya'ya işaret vermişti, "Hadi gidelim!" diye... İkisi de kaybolmuşlardı pencereden. Demek Ziya, sevgilisine bugünlük asılmayacaktı, bir yere gideceklerdi bu haydut yüzlü adamla.

Fatma Hanım az sonra gelmiş, her sabahki güler yüzü, tatlı diliyle halini hatırını soruyordu, "Gecen nasıl geçti?" diye... Yatağın altından, üzerine gazete örtülü oturağı almış, dökmeye götürmüştü. Oysa filmdeki kadın sadece masaj için geliyordu. Temizlik işleri bitince, bakkaldan günlük yiyeceğini de getirmişti Fatma Hanım. Kalın bir dilim ekmeğe yağ sürerken:

"Bakkal veresiyeyi de kesti bugün!" dedi.

"Sen bakma öyle dediğine!" dedi. "Mecburdur vermeye!"

"Daha ne kadar sürecek bu ayak?"

"Çok sürmez!" dedi Nazmi. "Yakında keserler!"

"Bırak şakayı! Sen Melahat'e söyle de seni bir hastaneye kaldırsın!"

Nazmi güldü:

"Melahat Sağlık Müdürü mü?" dedi. "Yoksa Sağlık Müdürünün sevgilisi mi?"

"Canım, onun tanıdıkları vardır!"

"Karıştırma! Bozuyorsun oyunu!"

"Hangi oyunu?"

"Filmi canım!"

"Hangi filmi, anlayamadım?"

"Sen Arka Pencere'ye gitmedin mi?"

"Ne arka penceresi! Ben arka pencereye çamaşır asarım."

Nazmi uzun uzun güldü. Kasıla kasıla:

"Benim sevgilim Grace Kelly, anladın mı?" dedi.

"Haaa! Şu oyuncu kız! Prensi baştan çıkaran oyuncu kız, öyle mi?"

"Filme gitmedin de bu oyuncu kızı nerden biliyorsun?"

"Hadi ordan sen de, onu bilmeyen mi kaldı? Bilmeyenler de öğrensin diye evlenmeye kalkıştı haspa!"

"İşte benim sevgilim o!"

"Senin nerden sevgilin oluyormuş?"

"Arka Pencere'den!"

"Yaaa!"

"Görmüyor musun alçıdaki ayağımı!"

Bu sırada karşı pencereden yine haydut yüzlü herif görünmüştü, elinde bir de bıçak vardı. Nazmi:

"Bak!" dedi. "Elinde de bıçak! Tamam mı? İnandın mı şimdi?"

"Ne bıçağı?"

"Karısını kesecek az sonra!"

"Kim kesecek, anlayamadım?"

"Şu karşıdaki adam!"

Adam büyük bir bavul almıştı eline. Kapağını açmış, eğilmişti içine.

"Görmüyor musun," dedi, "karısını kesti de bavula dolduruyor!"

"Hadi ordan! Burda yata yata tozuttun galiba!"

"Ne tozutması! Bak, pencerenin önündeki kadın da kayboldu! Az önce oturuyordu."

"İçerdedir, nereye gidecek!"

Başını çevirip karşıki pencereyi inceledi:

"Bak, bak! Görmüyor musun, bavulu masanın üstüne koydu!"

"Ne olmuş koyduysa!"

"Karısının parçaları işte o bavulun içinde!"

Elindeki bezle masanın üstünü silmeye başladı Fatma Hanım:

"Benim deli saçması dinleyecek halim yok! Çamaşıra geç kalıyorum! Hadi hoşça kal!"

Burdaki işi bitmişti, çıkıp gitti. Nazmi'nin kafası takılıp kalmıştı karşı pencereye... Bütün gün saat gibi işledi durdu. Aklı yatmıştı karşıki evde bir cinayet işlendiğine:

"Ahhh!" diyordu. "Telefon da yok!"

Hava kararınca Melahat geldi; sözünde durmuştu kızcağız. Nazmi:

"Sen," dedi, "Arka Pencere'yi gördün, değil mi?"

"Gördüm, ne olmuş?"

"İşte o herif, filmdeki herif..."

"Eee, ne yaptı?"

"Karısını kesti!"

"Ah! Kesti demek!"

"Kesti vallaaa!"

"Parçalarını ne yaptı?"

"Bavula koydu, tıpkı filmdeki gibi!"

"Sahi koydu mu?"

"Koydu. Gözümle gördüm!"

"Hadi, öp beni! Öperken de cinayeti anlat!"

"Otur kucağıma ayağını incitmeden! Sen benim neyimsin, biliyor musun?"

"Biliyorum canım... Arka Pencere'deki gibi oturuyorum kucağında, değil mi?"

"Evet Arka Pencere'deki gibi..."

"Şu halde ben de Grace Kelly'yim!"

"Tamam!"

Genç adam Melahat'in boynuna sarıldı... Küçük küçük öpücükler kondurmaya başladı şurasına burasına... Tıpkı filmdeki gibi...

"Demek parça parça kesti ha?"

"Kesti..."

"Keserken gördün mü?"

"Hayır! Bıçağı gördüm!"

"Dürbünle mi gördün?"

"Hayır canım, gözümle..."

"Olmadı! Dürbünle görecektin! Senin fotoğraf makinen olacaktı..."

"Vardı, ama kırıldı olay günü... Bir daha yenisini de alacağım yok! Bakkal da hesabı kesecekmiş!"

"Canım, bırak bunları! Filmi bozma! Herif kadının parçalarını bavulla bir yere taşıdı, değil mi?"

"Taşıdı!"

"Senin poliste bir arkadaşın yok mu?"

"Yok!" dedi Nazmi.

"Telefonun?"

"Görüyorsun ya, o da yok!"

Melahat kaşlarını çattı:

"Canım, beni öpmek de mi yok! Filmde nasıldı? Hadi öp! Ben senin Grace Kelly'n değil miyim?"

"Doğru! Sen benim Grace Kelly'msin"

"Öp öyleyse! Hem cinayeti anlat hem de öp!"

"Sen hemen git karakola!"

"Gideyim gitmesine, ama ortada delil yok!"

"Canım, bırak delili melili... Haydut yüzlü herifi sopaya yatırdılar mı bülbül kesilir."

"Olmaz! Dayak yoktu filmde, filmi bozarız!"

"Melahat!"

"Ben Melahat değilim!"

"Canım sevgilim! Sen şimdi git, kadın evde mi, değil mi öğren!"

"Peki, hemen gidiyorum!"

Melahat kapıyı çekip çıktı, hızla indi merdivenleri. Çok geçmeden de döndü:

"Öğrendim!" dedi. "Evde yok kadın!"

"Sahi yok mu?"

"Yok; sordum, annesine götürmüşler!"

"Yalan!" dedi Nazmi. "Sen inandın mı?"

"İnanmadım! Yalan tabii."

"Adam ne işte çalışıyormuş?"

"Kimse bilmiyor; eskiden kasapmış!"

"Neee! Kasapmış haaa! Tamam! Karısını mutlaka kesti öyleyse!"

"Evet evet! Kesmiştir!"

"Otur kucağıma! Öp beni! Peki nasıl ele geçirelim, anlat bana!"

"Karakol..."

Melahat düşünmeye başlamıştı:

"Ben eve girmeliyim!" dedi. "Yeter derecede delil toplayalım!"

"Sakın! Seni de öldürmesin!"

"Telefon edersin, polisler gelir!"

Nazmi kaşlarını çattı:

"Unutuyorsun!" dedi. "Telefonum var mı benim!"

"Offf! Hep kendimi filmde sanıyorum. Filmde telefon vardı da!"

"Canım, bırak şimdi filmi! Bir cinayetle karşı karşıyayız! Sen bu sabah Ziya'yı gördün mü?"

"Gördüm, ne olmuş?"

"Gördün demek?"

"Gördüm! Bir eşekle gördüm, yularından tutmuş götürüyordu!"

"Nereye götürüyordu eşeği?"

"Canım, gene bozdun filmi! Eşeğin ne işi var filmde!"

"Bırak filmi diyorum, bozulursa bozulsun! Ortada bir cinayet var! Ziya yalnız mıydı, onu söyle sen!"

"O herif vardı yanında! Eşeği evin yanındaki ahıra çekiyorlardı."

"Yaaa! Ne oldu bu eşek?"

"Ah şu eşek! Nazmiciğim, berbat ediyor filmi bu eşek!"

"Bırak Melahat filmi şimdi!"

"Ben Melahat değilim!"

"Değilsin, sevgilimsin! Evet, evet! Hayatımsın!"

"Ufff! Olmuyor! Yerli film istemem. Arka Pencere'deyiz! Ben Grace Kelly!"

"Evet, Arka Pencere'deyiz! Bak, pencerede bir baş, o adamın başı... O haydut yüzlü adamın başı... Bavula bir şeyler dolduruyor!"

"Doğru! Bir şeyler dolduruyor bavula! Elinde de büyük bir bıçak... Bir satır! Ama bu bavul başka bavul, ikinci bir bavul!"

"Bak, bak! Bavulu kapattı! Bıçağı da bir beze siliyor!"

"Çok güzel! Deliller de tamam demektir!"

"Kanlı bıçaklar... Kanlı bezler... Koş çabuk karakola!"

Melahat kucağından atladığı gibi karakolda aldı soluğu. Çok geçmeden iki polis karşı pencerede göründü. Ortalığı altüst ettikleri anlaşılıyordu ilk bakışta. Nazmi rahat bir soluk almıştı. Deliller yeter görülmüş, adam yakalanmış olmalıydı. Bütün mahalleli kapının önüne birikmişti işte, bağırıp çağırıyorlardı. Yarın bütün gazeteler onlardan söz edecekti. Her ikisinin de resimlerini koyacaklardı yan yana ilk sayfalarına.

Melahat yaşlı gözlerle girmişti içeri:

"Gel!" dedi Nazmi. "Otur kucağıma! Sen benim Grace Kelly'msin, ben de artık büyük bir... bir..."

"Sus!" diye bağırdı Melahat. "Bütün hayallerim mahvoldu! Yazık, çok kötü bitti!"

"Ne oldu canım! Bu bavullar, bu bıçaklar... Kesmemiş mi bu adam?"

"Kesmiş!"

"İyi ya, ne var bunda üzülecek! Kesilen de karısı olduktan sonra!"

"Karısı değil!"

"Ya! Kimi kesmiş!"

"Kimi olacak, eşeği!"

"Neee! Eşşek ha!"

"Namussuz herif katil değilmiş, eşek kasabı, et kaçakçısıymış!"

YAK ŞU BANYOYU!

Tülin plajdan gelmiş, hemen banyoya girmişti. Kocası, hizmetçiden çekindiği için çok ileriye gidemiyor, banyonun kapısını aralamış, söyleniyordu:

"Banyo... banyo... artık tadını kaçırıyorsun! Çarşıdan gel banyo, komşudan gel banyo! Plajdan gelince de mi banyo be!"

Karısı, tartışmalarda karşı tezi çürütmek isteyen usta bir konuşmacı inceliğiyle:

"Asıl plajdan gelince banyo olur," dedi. "Denizin tuzu pütür pütür yapıştı derime. Vıcık vıcık da terledim gelirken... Denizin tuzu... Terin tuzu... Salamuraya yatacak değilim ya!"

"Bayan! Tuzundan şikâyet edecek olan sen değilsin... Senin tuzundan hiçbir şikâyetim yok! Bütün şikâyetim vakitli vakitsiz şu banyo odasına kapanmandan... Ömrün küvetin içinde geçiyor! Akşama Recailer gelecek yemeğe... Tekneden çık da bir şeyler hazırla!"

"Daha iyi ya... Misafirin karşısına böyle tuza yatmış lakerda gibi mi çıkayım! Sen temizlikten hoşlanmıyorsan, kedi gibi sudan korkuyorsan bana ne!"

Kocası banyonun kapısını öfkeyle çekti. Hizmetçiye seslendi:

"Ben bakkalın çırağıyla bir şeyler göndereceğim, hanımın banyodan çıkınca hazırlasın. Et de göndereceğim!"

Şapkasını geçirdiği gibi başına, çıktı. Önce dediklerini gönderdi. Sonra gazinoya girdi, bir briç partisini izlemeye daldı.

Eve erken döndü. Yemekler hemen hemen tamamdı. Masayı da hizmetçi düzeltiyordu. Tülin yoktu ortalarda. Hizmetçiye sordu:

"Hanım mı efendim? Banyoda!"

Gene akşam akşam fitil olmuştu. Gitti banyonun kapısına dikildi:

"Bayan, sen utanmaz mısın!" diye başladı. Ağzına ne gelirse söyledi. Bayan duşu açmış, hiç cevap vermiyordu. Cevap vermek için bu sözlere sinirlenmesi gerekirdi. Oysa duş sinirlerini yatıştırırdı. Kocasının çenesinin tam yorulduğu bir sırada:

"Üç saattir mutfakta is içinde kaldım!" diye başladı. "Sen soğan kokusu nedir bilir misin? Nasıl çıkarım misafirlerin karşısına? Yapamam banyomu almadan. Senin gibi değilim ben!" Bu kadar da söylemezdi ya... Kocasını cevapsız bırakmak bir saygısızlık olabilirdi.

Bayanın duşu biraz uzunca sürdü. Daha saçlarını kurutmadan konuklar bastırmıştı. Biraz elini çabuk tutması gerekiyordu. Gelenlerin değerince giyindi, süslendi. Aldı masadaki yerini.

Havaların sıcaklığından, plajların kepazeliğinden, suların sık sık kesildiğinden söz etti. Bütün insanların sık sık duş yaptıkları takdirde fazla sinirlenmeyecekle-

rinden, bu suretle aile geçimsizliklerinin önüne geçileceğinden konuştu. Kocası karşı tezi savundu. Kadehlerin sayısı arttıkça tartışma kızıştı.

Recai'nin karısı, en azdan bir kadın olduğu için, bir şeyler söylemek zorundaydı. Önce Tülin'e hak verdi, sonra kocasını haksız çıkardı. Oysa ki kocası da duşun lehinde konuşuyordu. İşi kavgaya kadar götürdüler. Onlar çıkıp gittikleri zaman Nihat:

"Misafirlerin yanında belli etmedim, ama" dedi, "bu banyo yüzünden bozuşacağız!"

"Banyo yüzünden öyle mi?"

"Evet banyo yüzünden... Vakitli vakitsiz seni teknede görmek deli ediyor beni."

"Sudan hoşlanıyorum ben. Kimse mani olamaz bu zevkime!"

"Ömrün banyoda geçiyor, ördekler gibi!"

"Yapamam sudan hoşlanmayan erkekle!"

"Yapamazsan ayrılırız!"

"Ayrılırsak kıyamet kopmaz ya!"

"Bir deneriz."

"Hemen deneyelim, ne duruyoruz!"

"Hemen!"

"Gidiyorum annemlere."

Tülin kalktı, üstündekileri çıkardı. Atışmayı mutfaktan izleyen hizmetçiye seslendi:

"Kız Seher, leş gibi rakı kokuyorum, annemin evine de böyle gidecek değilim ya. Yak şu banyoyu!"

UZUN BOY İNCE BEL

Horoz Bar'ın patronu Camgöz Halit, çengeldeki faturaları çekip çıkarmış, sermişti masanın üzerine. Neydi bu kepazelik? Güvenip kasaya bıraktığı adamda mı vardı bir sakatlık, garsonlarda mı, yoksa gece gündüz demeden uçuşa çıkan kızlarda mı? Bu gidişle kirayı bile ay başına kadar denkleştirip çıkaramayacaktı ortaya.

Şef garsonu çekti karşısına:

"Hep içeri, hep içeri!" diye başladı. "Tam işler tıkırına girdi derken tepetaklak oluyoruz! Bir baskın, bir masraf kapısı... Piyasada da yaprak kıpırdamaz oldu!"

"Hep böyle olur ay sonlarında Halit Bey," diye savunmaya geçmek istedi şef garson; tıktı lafı ağzına Camgöz Halit:

"Kaç tane aylığa bakan müşteri var ki?"

"Var üç beş tane, hem de gediklisi barın!" dedi. "Bir şişe birayla kızlar ağası kesiliyorlar başımıza!"

"Bizi pamukçular... incirciler, üzümcüler... tütüncüler paklar! Aylıkçı mı, istemem... Sen liseyi bitir, üniversiteyi bitir, geç dört yüz lirayla bareme. Sonra dadan barlara, gece kulüplerine. Kızlarımızı baştan çıkar. Ne kadar olsa okumuş herifler, ağızları laf yapmasını biliyor. Tek

konyağa on altı kâğıdı bayıldı mı bırakır mı kızın yakasını? Dön baba dönelim! İster ki bütün gece sıradan bütün kızlarla dans etsin de acısını çıkarsın verdiği paranın. İşimiz aylıklılara kaldıysa, çekelim şimdiden kepenkleri. Söyle şef, niye kıçın kıçın gidiyoruz böyle?"

"Halit Beyciğim!" dedi, bir konsomatris kızın cilvesiyle. "Yaşlandı kızlarımız... Elimizde civcivlerimiz kalmadı! Bütün barlar silme gençleştirdi kadroları... Yaşlarını on sekize çıkarıp on beşinde kız çalıştırıyorlar."

"Hadi ordan sen de!" diye tersledi patron. "Turist mevsimine girdik. Turistler ne yapsın on beşindeki kızları? Onlarda var mı göbek! Bar kızı dediğin, yirmi beşe, otuza dayanmadan oryantalin üstesinden gelemez. Kalça, göbek ister gelen turist... Şimdiki kızlar kurşunkalem gibi..."

"Onlara da razıyım ben. Olsa bir düzine kızımız. Bol avans istiyorlar diye barındırmıyorsun ki!"

"Alsınlar parayı, sonra pırrr haa? Namussuzların gözleri hep bizde açılır, bizim Horoz Bar'da, kedi encikleri gibi... Sonra alırlar voltalarını."

"Keyiflerince gitmek ister onların!"

"Nermin'in keyfince gittin de ne oldu; şimdi söyletme beni! Yüz vermeyeceksin bunlara, gaddar olacaksın! Bunu bilir bunu söylerim. Yine de kızlarda değil suç, hep bizde! Geriden geriye her şeyine göz kulak olacaksın kızın."

"Haklısın beyim. Yemesi içmesiyle... Giyimi kuşamıyla..."

"Daha çok yattığı yerle... Yatıp kalktığı adamla... Ama kıskanmadan, hır çıkarmadan... Yerine göre borçlandıracaksın... Yerine göre tutup elinden parasını ala-

caksın! Kızın dostunu bile kendi elceğizinle bulup sokacaksın koynuna! Öylesine yumuşak başlı delikanlılar bulacaksın ki ipleri hep elinde olacak. Benim diyen adam barcı olamaz, ince iştir barcılık... Kim salıvermiş bu adamı içeri? Hişşşt, ne arıyorsun burda sen?"

Sıskası çıkmış, kirli pasaklı, gençten biri dikiliyordu ortada.

"Kim soktu seni içeri? Kapıcı nerde?"

Şef garson suçlu suçlu:

"Biraya göndermiştim," dedi.

Camgöz ters ters baktı:

"Bar neden batıyor diye durmuş da sebebini arıyoruz," dedi. "Bar böyle böyle batar işte! Ne giren belli ne çıkan. Sidikli Baba'nın tekkesi sanki! Hırlı mıdır, hırsız mı, biri girer kapıdan... Taaa burnumun dibine kadar da gelir... Heeey! Ne arıyorsun bu kılıkla barda sen?"

Delikanlı duyulur duyulmaz bir sesle:

"İş arıyorum..." dedi. "Mutfakta falan..."

"Çek arabanı, yallah! Aş ocağı değil burası!"

"Bardak, tabak... Bulaşık... Siler süpürürüm ortalığı... Yerleri silerim."

Geniş geniş güldü Camgöz:

"Sen önce yüzünü gözünü sil. Nedir bu pislik be? Atın şunu dışarı. Yılmaz, sen geç kapıya. Tut kolundan götür şunu da."

Yılmaz tam kolundan tutup itelerken:

"Hele dur..." dedi patron. "Bırak gelsin yanıma."

Delikanlı önce duraladı. Bir kalleşlik olmasın işin içinde diye. Halit Camgöz'ü inceledi. Patlak ayakkabılarını sürüye sürüye yaklaştı. Göz göze geldiler.

"Kaç yaşındasın sen?" diye sordu patron.

"On yedi, on sekiz..."

"Var mı nüfus cüzdanın?"

"Almıştım yanıma..."

"Ver bakayım!"

İç cebinden çekti çıkardı. Cüzdanla birlikte kirli bir astar da fırladı dışarı.

"Buyur!" diye uzattı.

Karıştırıp doğum tarihine baktı Camgöz:

"İyi!" dedi. "On sekiz... Adın?"

"Dursun."

Kapattı cüzdanı, ama geri vermedi.

"Aman ne berbat isim!" dedi. "Kaç gündür yıkamadın yüzünü bakalım?"

Önüne bakıyordu Dursun. Uzun boyluydu, inceden... Beli de inceydi. Yüzü biçimliydi, ama pisti. Boynu kulakları...

"Gel!" diye taktı peşine.

Helanın yanında bir duş vardı ağır sarhoşlar için... Tanıdık sarhoşları ayıltmak için kullanılırdı.

"Gir şuraya," dedi. "Soyun... Neyin varsa sar, sarmala..."

Barın karşısında bir konfeksiyoncu vardı. Çalıştırdığı kızlara öteberi alırdı veresiye... Girdi içeri, birkaç parça giysi aldı. Ayakkabıcıdan da bir çift spor pabuç... Döndü. Uzattı elindekileri duşun kapısından:

"Sabunla başını adamakıllı," dedi. "Sonra giy şunları. Şimdilik..."

Bilirdi kime ne yakışacağını... Çok geçmeden Dursun'u giyinmiş karşısında görünce, beğeniyle süzdü dipten doruğa. Alamadı kendini gülmekten! Ürkütmemek için de:

"Ismarlama elbise yaptıracağım sana sonra," dedi. "Üstündekileri burda çalışan kızlardan aldım. Sokağa çıkacak değilsin ya... Çalışacaksın içerde... Bardak, tabak... Temizlik işlerinde..."

"Ben kız değilim ki..." diyecek oldu.

"Sus!" dedi Camgöz. "Kızlar insan değil mi? Pislikten suratına bakılmıyordu. Adama döndün birazcık."

Dursun rahatlamıştı; yıkanıp, paklanıp ne de olsa adama dönmüştü ya...

"Adın Dursun değil bundan sonra..." dedi patron. "Dursan! Bir de Menekşe ekleriz başına, olur biter! Nüfus cüzdanındaki 'u'yu da 'a' yaptık mı tamamdır!"

"Olur mu?" diyecek oldu.

"Mis gibi olur!" dedi. "Ben böyle neler oldurdum şimdiye kadar! Çalışınana bak sen! Erkekle kız birbirine karıştı artık!"

Saçlarına ilişmişti gözü:

"Nedir bu saçlar?" diye çıkıştı. "Kaç aydır berberin önüne oturmadın? Olmaaz! Bir genç kız için bile bu kadar saç fazla. Gel bakalım içeri."

Kızların soyunma giyinme, boyanıp süslenme odasına soktu ite kaka. Boynuna eski bir peçete sarıp aldı makası eline... Saçların bir tutamını, kartal kanadı, indirdi sağ gözünün üstüne... Kulakların üstüne sarkanları geriye tarayıp düzeltti. Açılıp açılıp baktı karşıdan. Çantasındaki traş makinesini getirtip taktı prize. Sıskalıktan henüz sakallaşmamış ayva tüylerini aldı makineyle, ensesini temizledi:

"Oldun şimdi bir hanım kız!" dedi. "Kalk ayağa bakalım. Yürü! Uzun boy, ince bel... Kısa at adımlarını! Daha kısa! Biraz sonra kızlar gelmeye başlar; aç gözü-

nü de yürümesini, kıvırmasını öğren onlardan! Seni bu hale getirdim, biraz da sen gayret et! Çekidüzen ver kendine! Hadi bakalım, doğru mutfağa! Kadehleri, bardakları sabunlu sudan geçir, gıcır gıcır!"

Dursun önüne bakıp dikiliyordu suçlu suçlu.

"Ne duruyorsun!" dedi patron. "Yürü mutfağa!"

"Bey! Ben hep böyle..."

"Ne olurmuş hep böyle kalırsan!" diye kesti sözünü.

"Hep böyle... Kızlar gibi..."

"Şimdiye kadar erkek oldun da ne oldu? Biraz da kız ol! Kıvırabilirsen... Yani demek istiyorum ki bu işi kıvırabilirsen, üç beş gün sonra da seni konsomatris yaparım, çıkarırım ortaya! Gül gibi geçinir gidersin! Hele elin bardak tutmaya, çatal kullanmaya yatsın. Hiç belli olmaz, bir de bakmışız, yıldız olup çıkmışsın. Uzun boy, ince bel... Kimin kızından aşağısın be!"

KADİLLAK NEDİR?

Polislerin başına bir Kadillak bela olmuş bugünlerde. Kendi arabalarını çaldırıp arayadursunlar, bu sefer de hem numarası hem sahibi meçhul bir Kadillak'ı ortaya çıkarmak vazifesi yüklenmiş omuzlarına.

Amerikan Konsolosluğundan Emniyet Müdürlüğüne bir mektup gelmiş. Bu mektubu hemen, başını gözünü yararak çevirmişler. El alışkanlığı... Başka türlüsünü de yapamazlardı zaten.

Efendim bu mektup, ta Amerika'dan, denizci Coni'lerden geliyormuş. "Biz," diyorlarmış mektupta, "Müjgân, Leman, bir de Kadillak'tan hastalık aldık. Hemen yakalayın da muayenesini yaptırın. Sonucu da bildirin bize..."

Bizimkilerin etekleri tutuşmuş. Arama tarama yapmışlar, tam 110 Müjgân'la 565 Leman'ı hemen yakalamışlar, ama ortada Kadillak yok!

Önce müdür beyin aklına bizim valinin arabası gelmiş. İncelemiş, işletmiş, saat gibi tıkır tıkır işliyor. Hiçbir bozukluğu, hastalığı yok.

Hayır, istenilen Kadillak bu değil. Başlamış derin derin düşünmeye müdür. "Bilse bilse bunu bizim Abdullah bilir," diye yapışmış telefona:

"Abdullahcığım," demiş, "Kadillak..."
"Numarası?" diye sözünü kesmiş Abdullah.
"Numarasız! Yani belli değil!"
"Rengi, modeli?"
"Mektupta yazılı değil!"
"Kim kullanmış bunu?"
"Kim mi kullanmış? Amerikan denizcileri olacak... Ama o da pek belli değil. Bunu açıklayacağız işte."
"Efendim, anlayamadım; açıklayacak mıyız, yoksa tekzip mi edeceğiz?"
"Hayır hayır. Neyin nesi olduğunu öğrendikten sonra gerekeni sonra düşüneceğiz."
"Kolay öyle ise... Söyleyeyim bizim çocuklara, bir Kadillak yakalasınlar hemen!"
"Kadillak mı yakalasınlar? Kolay mı o kadar? Hem bu Kadillak neyin nesi? Belki sosyetenin, belki daha yükseklerin..."
"Efendim, Kadillak Kadillak'tır, lüks bir araba markası. Lüks Nermin'den başlarız!"
"Anladık, başka?"
"Başka, içine lüks insanlar biner."
"Eveeet! Güzeeel! Anlar gibi oluyorum! Peki, Coni'lerle alakası?"
"Binmiş olacaklar..."
"Sonra?"
"Sarhoş bindikleri için de bir yere çarpıp..."
"Anlaşıldı... Kırmışlar demek!"
"Öyle olacak efendim!"
Küt, kapatmış telefonu. Kadillak'ı bilseler bilseler bu Müjgân'larla Leman'lar bilir diye, yeniden 110 Müjgân'la 565 Leman'ın en genç memurlar tarafından sı-

kıştırılmasına başlanmış... Ve çok lüks giyinen gece kuşlarından mesela Melahat'in mutlaka ortaya çıkarılması için sıkı emirler vermiş müdür. Neden mi? Bu Melahat'e Mersedes Melahat derlermiş. Bilse bilse Kadillak'ı bu Mersedes Melahat bilir diye...

Müdür bey haklı tabii. Şevrole Recep, Doç İbrahim, Skoda Necmi olur da mesela Kadillak Müzeyyen niye olmasın! Hani şu, limana gemiler yanaştığı akşamlar Taksim'le Tünel arası bir giden bir gelen, takma kirpikli, takma göğüslü, gülüşü takma, bakışı takma, dipten doruğa yedek parçalı yosmalardan biri... Tamam, Kadillak budur işte! Hususiye de gelir, dolmuşa da... Gıcır gıcır yeni olamaz böylesi... Zaten turistler getirip içerde bırakmazsa, son model Kadillak'ların memlekete girmesi biraz zor... Bütün Kadillak'lar, böyle hurdası çıkmış, on kez rektifiye olmuş, yüz kez elden geçmiş, şasisi kaynak üstüne kaynak görmüş, içi dışına çıkmış arabalar hep... Yenisi girse içeri, zaten yedek parça karaborsacılarından, döviz kaçakçılarından kurtulmaz.

Bu gerçekler herkesçe malum olduğundan, bizim adı geçen Kadillak'ı bulmak için bütün genelevleri dolaşmışlar, özel evleri basmışlar. Simsarları, tellalları "vur söylesin" etmişler, yok, yoook! Yer yarılmış Kadillak içine girmiş sanki. Almanya'dan gelen parmak izi makinesi bile pes etmiş bu sefer.

Bakmışlar ki işin içinden çıkılır yanı yok, biri çıkmış, gelin şu işi al baştan edelim, demiş.

"Yani?"

"Tekrar mektuptan başlayalım işe. Bu kez mektubun Amerikancasından başlayalım. Öylesine inceleyelim ki..."

Didik didik etmişler mektubu. Sağlam bir çevirici bulmuşlar. Meğer iş hiç de zannedildiği gibi karışık değilmiş. Bu Müjgân, Leman, Kadillak neyin nesiymiş, hemen ayna gibi çıkıvermiş ortaya. Ne arabaymış ne de başka bir binek taşıtı... Ne kadınmış ne kız! Bunlar birer kent adıymış. Bol döviz karşılığı hastalık alan denizcilerin doğum yeri imiş meğer. Sadece ufak bir çeviri yanlışı varmış ortada, o kadar. Lema, Leman olmuş; Mişigan, Müjgân olmuş; Kadillak da Kadillak olarak kalmış.

İş böyle çözülünce bizimkiler rahat bir soluk almışlar. Ama bu haber bizim Müjgân'lar, Leman'lar, Hülya'lar, Sevtap'lar arasında almış yürümüş. Bu geniş reklamdan yararlanarak piyasaya 2516 tane Kadillak çıkmış üç beş hafta içinde... Kadillak Sevim, Kadillak Sevtap, Kadillak Sevgi, Kadillak Sevinç, Kadillak Sevil, Kadillak Serpil...

BİR DE UYANDIM Kİ

(Eski bir mizah yazarı gibi)

Dün akşam Dizdariye'de Suphi Paşaların konağına davetliydik. Firdo'yu tanırsınız. Şu Tophane müşiri Mazlum Paşa'nın torunu, Kaşkayal'ın haremi Firdevs Hanım... Biz ona Firdo deriz. Muslukçuzadelerde tanışmıştık bir nişan gecesi, hâlâ o dostluk... Bizim Lapçın'ın da Kerametttin'in halasından doğru akrabası olurmuş. Vasfi söyledi de inanmadım. Lapçın gibi bir andavallının Firdo gibi bir yeğeni olsun, hayret! Firdo da Firdo'dur hani. İşte onlardaydık dün akşam. Firdo'ya da, kendi elceğiziyle yaptığı midye dolmalarına da bayılırım. Harcını, baharatını esirgemez. Yağını da bolca koydu mu, yenir mübarek. Bendeniz her hususta imsaktan, perhizden hoşlanmam. Yedikçe yedim, birayı da içtikçe içtim. Kendimi bir adım taşıyacak halim kalmamıştı.

Eve geç döndük, pijamalarımı hizmetçi kız giydirdi. Göbeğime gıdıklar gibi dokunarak:

"Aman bey," dedi, "akşama sabaha, eli kulağında..."

"Kız, oynama şimdi," dedim, "halim yok!"

Top gibi doluydum. Maden suyu içtim olmadı. Karbonat aldım, faydasız. Girdim yatağa, ama uyuyabilirsen, uyu! Namussuz, bir de Hüdai Beylerin horozu başlamaz mı? Öter babam öter. Başımı yorgana sokarım, sanki kulağımın dibinde yaygarayı basar, körolası! Saat ikiyi buldu, üçü buldu. Nerdeyse kalkıp koparacaktım başını. Ama midemden, değil kalkacak, bir yanımdan bir yanıma dönecek halim yok.

Artık üç buçuk mu oldu, dört mü oldu... Bilmiyorum, kendimden geçmişim. Sıkıntıdan (affedersiniz) üstüm açık kalmış. Hayırdır inşallah, sabaha karşı uzunca bir rüya görmüşüm.

Bir su kenarındaymışım. Deniz kenarı desem değil, çöl kenarı desem değil. İyi seçemedim, ama büyük bir nehir bu, olsa olsa Sen Nehri... Nerden nereye değil mi?

Sahil kum gibi kalabalık. Kız, kadın cıvıl cıvıl. Vallaa ben hatun kişilere biraz düşkünümdür. "Hadi canım, sen evli barklı adamsın, zamparalık neyine?" diyeceksiniz, ama valla naapayım, elimde değil.

Daldım kalabalığın içine, temiz bir Beyoğlu Fransızcasıyla başladım şuna buna takılmaya... Derken böbreklerimden doğru bir sızıdır başladı. "Hep bizim Firdo'nun biraları," dedim. Oooof! Dayanabilirsen dayan! Oraya koştum, buraya koştum, faydasız. Beyoğlu Caddesi değil ki tutturasın bir dükkân kapısına... Valla bizim Necmi'nin kapısı bile olsa bakmazdım. Ama Paris'te de bu halt işlenmezdi ya!

Ben tabanı yanmış tazı gibi (affedersiniz) ordan oraya koşarken kuytu bir köşe buldum, tam işe başlamak üzereydim ki bir polis enseledi beni.

"Canım, neyse şunun ceremesi verelim," dedim.

Sen misin diyen?

"Yürü," dedi, "karakola!"

Durur musun? Sen kenarında ne kadar polis varsa düştü arkama. Çocukluğumuzda esir almaca oynamışız Çırpıcı'da, ne de olsa sporcu sayılırız. Tutabilene aşkolsun! Ayaklarım yerden kesilmiş, toz olmuştum.

Rüya bu ya, hava birden kararıverdi. Sonra şıkır şıkır elektrikler yandı. Bizim Bağlarbaşı'ndaki köşk gibi bir bina çıktı karşıma. Baktım, Komedi Fransez, dar attım kendimi içeriye. Şu Fransızlar çok nazik insanlar doğrusu. Bir "pardon"la ta salona kadar daldım. Boş bir koltuğa çökünce, "Ooooh!" diye rahat bir nefes almıştım. Sıkıntım da biraz hafiflemişti. Gelmişken şu tiyatroyu da kaçırmayalım dedim. "Pardon" diye sokuldum yanımdakine. Baktım, fıstık gibi bir matmazel. Kulağına eğilerek:

"Canım," dedim, "geç kalmışım! Matbaada biraz lafa tuttular da... Anlatır mısınız, je vu pri, şunun baş tarafını," diye rica ettim. Kötü bir Paris şivesiyle kısaca anlattı.

"Matmazel, siz Bordolu değil misiniz?"

Güldü:

"Siz de doğma büyüme Parisli," dedi.

"Nerden anladınız?"

"Ben anlarım."

Gözlerimin içine bakarak güldü.

İçimden:

"Tebrik ederim monşer," dedim, "ayarladın yavruyu!"

Ama tiyatroyu da ihmal edemezdim. Bendeniz bir aralık Meşrutiyet'te aktörlüğe de merak sarmıştım. Vas-

fi'yle dostluğumuz o zamandan başlar. Provalara gidip geliyordum. Bir haremağası rolü vermişlerdi bana. Tasavvur edin. En uçarı zamanlarımdı; ben nasıl haremağası olurdum? Tabii yüzümüze gözümüze bulaştırdık. Soyunma odasında ters rolde yakalanınca kuyruğumuzu düğümlediler.

Matmazel ciddi ciddi temsili seyrediyordu, ama aklı fikri de bendeydi. Yakasında ustaca yapılmış bir fobiju vardı. Taklit de olsa çok şıktı. "Şu Paris'te çok güzel fobijuler yapıyorlar," dedim içimden. Bir gözüm matmazelde, bir gözüm sahnedeydi. Gözü kör olsun, o münasebetsiz sancı yeniden başlamaz mı!

"Aman!" diye haykırdım.

Hop oturup hop kalkmaya başladım. Dayanabilirsen dayan! Kızı da tiyatroyu da unutmuştum.

Yavaşça kalktım yerimden. Artık bu işi kökünden ve dibinden halletmenin sırası gelmişti. Helayı bulacak kadar Fransızca biliyordum. Sahnenin yanındaki kapıdan tuvalete geçtim. İki üç basamaklı bir merdiven çıktım. Loş bir oda vardı önümde. Bir aralıktan daldım içeri. Tuvalete benzen bir şey yoktu ortada. Yalnız büyük bir palmiye saksısı duruyordu.

Ne olursa olsun diye yanaştım. Meselenin küçüğünü olsun çözmüştüm. Oooh! Ferahlamıştım artık! Geldim, yavaşça yerime oturdum.

"Matmazel," dedim, "je vu pri, gerisini anlatır mısınız?"

"Valla," dedi, "ben de bir şey anlayamadım. Kadın âşığını beklerken biri girdi sahneye. Sonra köşedeki palmiyeye yanaştı. Affedersiniz... Sonra da... Yalnız şu var ki, çok başarılı, çok natüreldi bu aktör."

Ben bazı şeyler anlar gibi olmuştum. Alacakaranlıkta şöyle sağıma, soluma, ilerime, gerime bir göz atacak oldum. Kime baktımsa gözü bendeydi. Seyirciler oyunu bırakmışlar, benimle meşguldüler. Kalkıp kaçmayı düşünürken, solumda oturan direktör kılıklı bir mösyö yavaşça doğrularak:

"Sizi tebrik etmeme müsaadenizi rica ederim," dedi. "Şu kadar yıldır bu Komedi Fransez'e devam ederim, böylesi bir aktörle ilk defa karşılaşıyorum!"

"Ben mi aktörüm?" dedim. "Ohhhooo! Siz aktör görmemişsiniz. Bizim Vasfi'yi görseniz, deliye dönersiniz!"

Önümden arkamdan eller uzanıyor, tebriklerin sonu gelmiyordu.

"Bir aktör bu kadar natürel olabilir."

"Büyük bir kompozisyon yarattınız üstat!"

"Büyük bir kreasyondu doğrusu."

"Yalnız şuna aklım ermedi... Palmiyenin dibini doldurup taşıracak kadar sermayeyi o anda nasıl buldunuz?"

Bu cahile ağzının payını verdim hemen:

"Cahil!" dedim. "Sanat, bir birikimin bir anda boşalmasıdır. Ben munkabız sanatçılardan değilim."

Arkamdan saygıyla ürkek bir elin dokunuşunu hissettim:

"Breht'i sever misiniz üstadım?" diyordu gözlüklü bir delikanlı.

"Çok severim," dedim.

Hatırlayamamıştım kimdi bu Breht.

"İşte," dedi, "gerçek tiyatro budur, yani epik tiyatro demek istiyorum. Seyirciyle aktör iç içedir. Aktör kulis-

te değil, seyircinin arasında yaşar. Tebrik ederim üstat. Nefis bir epik tiyatro gösterisiydi bu rolünüz!"

Birden lambalar yandı. Bir de ne göreyim, tiyatroda çalışan bütün memurlar, biletçiler, programcı kadınlar, valeler, parmakla beni göstererek üzerime doğru geliyorlar:

"İsi, isi, isi!"

Bu isi dedikleri bendim.

Kötü Fransızcalarıyla beni suçluyorlardı.

"Tutun şunu!"

"Atın içeri!"

"Sanat düşmanı!"

"Sahnenin içine etti görgüsüz herif!"

'Görgüsüz' dedikleri bendim. 'Tuvalet' yazısını ışıklandırmadıkları için tuvaleti göremediğimden, görgüsüz oluyordum.

Gidi Fransız valeleri! Bir Yeşiltulumba narası patlatarak fırladım yerimden. Sıraların üzerinden, engelli koşuya çıkan Bahriyeli Tevfik gibi uçarak dar attım kendimi dışarı. Fransızları çok yakından bilen Ulunay görseydi bu durumu, dayanamaz alnımdan öperdi. Volta nasıl alınır, kiriş nasıl kırılır, ertesi gün de "Takvimden Bir Yaprak"ta döktürürdü fıkrasını. Evet kirişi kırmış, voltamı almıştım.

Sapan taşı gibi fırladım tiyatrodan. Peşimden de parlak düğmeli valeler... Paris'in sokaklarını tam gaz geçerken, bu sefer de sıkıntının büyüğü başladı. Kovalayanlardan kurtulmuştum, ama daha büyük belaya yakalanmıştım. Nasıl aramazsın memleketi; her caminin bir helası vardır. Minareyi gördün mü kurtuldun demektir. Bir mösyöyü durdurdum:

"Pardon," dedim, "hela nerdedir?"

Adam aval aval baktı suratıma. Ben:

"Kabine yani?" diye repeteledim.

Anlamıştı. Demek onlarda da kabine aynı manaya geliyordu. Yarım saatlik bir yol tarif etti. Benim durup dinleyecek halim yoktu, ama nezaket de ölmemişti ya...

"Mersi!" dedim kendimi sıkarak.

Gösterdiği köşe başından kıvrıldım. Baktım, büyük bir binanın önündeyim. Başım gözüm Allaha emanet dedim, daldım içeri.

Rüya bu! Benim istediğim gibi sürecek değildi ya! Aradım, koskoca binada hela yok! Girdim bir salona, her taraf Acem halısı. "Kirletmeyelim!" dedim. Çıkardım Figaro'yu cebimden, serdim halıların üstüne. "Gözün kör olmaya Firdo!" dedim. "Bütün bunlar senin yüzünden!" Ooooh! Bu iş de bitmişti. Sardım, sarmaladım Figaro'yu. Paket elimde çıktım dışarı.

Dışarda bir kalabalık, bir kalabalık... Kız, kadın, genç, ihtiyar, bir mağazanın önünde kuyruk olmuş, bir şey alıyorlar. Harp içindeymişiz güya. İkinci Dünya Savaşı olsa olsa... Paris de Alman işgali altında. Bir matmazele yaklaştım. Onun da elinde bir paket vardı. Alacağını almıştı, ama beklemekten de iflahı kesilmişti.

Bir reveranstan sonra sordum:

"Parle vu Franse matmazel?" dedim.

Ters ters yüzüme baktı. Beni tepeden tırnağa bir süzdü. Ben Galatasaraylıyım. Dersler bizde yarı Türkçe yarı Fransızca gider. Söylediklerimden hiçbir şey anlamamıştı, ama hangi dilden laf ettiğimi anlamıştı. Kadın Rum Fransızcasıyla:

"Fransızca mı?" dedi. "Biliyoruz, ne olmuş?"

"Yok... Hani... Çok cazipsiniz de... Bir giriş yapalım dedik."

"Keees!" dedi. "Anam ağlamış dikilmekten sabahtan beri."

"Ben dikilirim sizin yerinize! Ah, demin halimi bir görseydiniz... Bizim Firdo... Siz Firdo'yu tanır mısınız?"

"Sizi tanıdım ya, yeter!"

"Mersi! Peki bu kalabalık neyin nesi?"

"Hep 400 gram zeytin için! Burda her şey karne ile olduğundan... Almanlar ara sıra aldıklarımızı böyle kontrol ederler. Eksik mi almışız, fazla mı diye..."

"Ah matmazel, bizim memlekette zeytin o kadar boldur ki... Ama arayınca tanesini bulamazsınız! Yağını dostlarımıza satar, çekirdeğini biz yutarız."

"Bilirim, zeytini sıkarsınız, çiçek yağı çıkarırsınız. Soya yağı ile değiştirirsiniz Amerikalılarla."

"Vuzave rezon matmazel!"

Kızı tam ayarlamıştım ki... Bir anda ortalık karışıvermişti. Alman görevlileri kimin elinde paket varsa karakola çekiyorlardı. Biz de boyladık karakolu! Paketleri tartıyorlar, 400 gramı tutturan kurtarıyordu paçayı.

Sıra bana gelmişti. Elimden paketi aldılar, koydular teraziye. Bir de ne görsünler. Tam 1200 gram.

"Sen," dediler, "tam üç kişinin hakkına el uzatırsın haaa..."

"Ben... Ben soylu soplu... Asil, Necip... Bizim Firdo... Midye dolması..."

Dolmayı yutan kim? Yatırdılar beni falakaya...

"Dolma haaa! Vur!"

"Firdo haaa! Vurun züppeye!"

Ye, yemez misin! Ye, yemez misin! SS subayı elini kaldırdı:

"Yeter! Atın bunu tabutluğa!"

Ben tabutluk lafını duyar duymaz kendimi Türkiye'de bulmuştum. Bir de baktım ki Bağlarbaşı'ndayım! Hem de köşkümdeki yatağımda... Şöyle bir doğrulayım dedim, ne göreyim! Ne yatak kalmış ne yorgan!

MONAKO PRENSİNİN DÜĞÜNÜNDE

Dört gündür burdayım. Gözüme bir dirhem uyku girdiyse gözüm çıksın. Sözde, prensin yüz odalı sarayının bir odası benim emrimde. Ama gidip yatan kim? Çörçil yanımdaki odada... Babalığın uykudan başını kaldırdığı yok.

Düğün... Düğün... Sonunda düğünü de gördük. Anlatacağım, acele etmeyin! Şimdi, bizim Yeşilköy'den başlayalım işe.

Ben, prensin el yazılı, kırmızı mumlu davetiyesini alınca, Allah biliyor, inanmamıştım. Oğlumuz Rainier, kızımız Kelly diye davetiyelere alışmışız da bu armalı, yaldızlı davetiye bir ofset basımevinin reklamı gibi gelmişti bana. Bizim patrona bu davet işini yıkınca rahat bir nefes almıştım.

Biz Yeşilköy'den onu uğurlamak için yola düzüleduralım, İstanbul yerinden oynamış. Önce beni Seyhan Barajına davet etmişler sanmış da, bizim Gazeteciler Sendikası bile boş vermiş. İşin doğrusu anlaşılınca, başvurmadık kapı bırakmamışlar, bir tek kör kuruş döviz bile söktürememişler benim için...

"Döviz yok!" deyince, bizim patron gitmekten vazgeçiverdi. Öyle ya, iş deyince biz, döviz deyince patron!

Tam uçağa binecektim ki Kısakürek soluk soluğa damladı:

"Dur monşer, bir dakika..."

"Bir değil, beş dakika... Pilot beklerse..."

"Bizdendir, bekler," dedi üstat.

"Cėmiyetten mi!"

"Kulüpten canım! Fazla karıştırma, temiz oynar."

"Kaleci filan mı?"

"Yok elinin körü! Oyuncu işte!"

"Peki anlaşıldı!"

"Seni Büyük Doğu'nun muhabiri yaptım. Atlat gazeteni de bize yaz!"

Getirdiği bir foto muhabirine işaret etti. Bizim çocukları sağa sola araladıktan sonra, yan yana, tam beş düzine resim çektirdik.

"Yarın gazeteye manşet veriyorum!" dedi. "Yaz her gün!"

"Canım," dedim, "yazmama ne lüzum var. Sen daha çabuk yetiştirirsin haberleri oturduğun yerden..."

Güldü:

"Bütün emeklerine karşılık, al şunu."

Cüzdanını açtı. Bir paket iskambil kâğıdının içinden bir joker seçti.

"Al," dedi. "Unutma, Montekarlo'ya gidiyorsun. Bol şans!"

Dolmuş'çularla, değil öpüşmek, el sıkışmak için bile vakit kalmamıştı. Tuttukları gibi attılar beni içeri, uçak da havalandı.

Heyecandan, yorgunluktan uyuyakalmışım. Üç saat

mi, beş saat mi geçti bilmiyorum. Güzel bir hostes (Mübareklerin çirkini var mı ki?):

"Geldik!" dedi. "Buraya kadar!"

Gözlerimi ovuşturarak:

"Taksim mi?" dedim.

"Hayır, Montekarlo!"

Çaresiz indik uçaktan... Sarayın adamları sıra olmuşlar, davetli bekliyorlardı. Uzattım davetiyemi, biri aldı eline. Hayretle:

"Vuzet Türk?" dedi.

"Türk! Ne olmuş?"

"Hani fes, şalvar, harem, nargile?"

"Müzede..."

"Çarşaf?"

"Demokrasiye giydirdik."

"Külah?"

"Giydirilecek birini arıyoruz. Sam Amca'ya dar geldi. Herifçioğlunda kafa var."

"Oralardan ne haber? Enflasyon?"

"Parayı kaldırdık piyasadan, enflasyon da kalktı."

Beni bir arabaya bindirdiler. Baktım, Rolls-Royce marka. Son model! Eh, fena değil. Altı siyah boyalı, üstü gri. Solumdaki saraylı:

"Efendim," dedi, "bu araba İngiltere'den uçakla geldi."

"Prensesin meşhur arabası bu mu?" dedim. "Yazık, bizim Türkiye'de bu arabaya genel müdürler bile binmez. Bizim beyefendide bir Kadillak var ki 1975 model! Kaça aldınız bu arabayı?"

"On beş bin sterlin!"

"Biz on beş bin sterlini Kadillak'ın radyosuna yatır-

dık. Arabanın günlük benzin masrafı sizin Montekarlo Sarayına bir hafta yeter."

"Haklısınız, Monako küçük bir prenslik. Siz koskoca bir sultanlık... Güllük gülistanlık..."

Saraya gelmiştik. Biz saraylar şehri İstanbul'da yaşadığımız için Montekarlo Sarayı bana gecekondu gibi geldi. Ama neme lazım, her yanı gıcır gıcır, tertemiz. Duvarlar yeni badana edilmiş, tahtalar sakız gibi ovulmuş, halılar silkilmiş, camlar silinmiş... Ortada Bing Crosby'nin sesi; o bitiriyor, Frank Sinatra başlıyor.

Odamı gösterdiler. İncelik olsun diye, Mısır'daki göbek artistlerinin giyimlerinden esinlenerek giydirilmiş bir matmazel vermişler hizmetime. Kız ortalarda dolaştıkça, öbür yabancı konuklardan utanıyorum. Bu vesileyle, bir Türk yazarı olarak Prenses Kelly'den bile daha çok dikkati çekmekteyim. Herkes benimle ve hizmetime bakacak olan kızın üryan göbeği ve yarı üryan diğer bölgeleriyle meşgul. Öbür gazeteciler kıskançlıktan çatlıyorlar.

Odama yerleşir yerleşmez hediyeleri yolladım ekselanslara. Çok minnete geçmiş. Grace Kelly çamsakızını ağzından düşürmüyor, "Aman ne güzel şey, çikletten daha güzel vallahi!" diyormuş. Karınca duasına prens çok memnun olmuş, ama bu davetli bolluğunun hep bu karınca duasından ileri geldiğini anlayınca beni çağırtmış, gittim.

"Aman dostum!" dedi. "Şu karınca duasını ne yapacaksan yap. Misafirler karınca gibi yağıyor. Yahu, bu dua size lazım değil mi? Turist bekleyip duruyorsunuz!"

"Evet, bekliyoruz."

"Rıhtımlarınıza birer tane assanıza!"

"Bizde rıhtım yok ki," dedim.

"Otellerinize çaksanıza."

"Ne oteli? Bir Hilton, bir Divan var. İkisi de sosyetemize yetmiyor."

"Peki çarşılarınıza çivileyin."

"Bir Kapalıçarşımız vardı, onardık, ama bizim çarşıda pazarda satacak malımız yok ki. Olsa da bize yetmiyor... Bizim sosyete antikacılarına..."

"Allah Allah, peki ne yapalım bu karınca duasını şimdi?"

Kızmıştım:

"Kumarhanelerinize asın bütçeniz kabarsın!" dedim.

Teşekkür etti.

Düğüne kadar prensin yüzünü bir daha görmedim. Kilisede, o kalabalıkta beni tanıdı. Selamlaştık. Grace Kelly bana öyle sert bakıyordu ki, "Yine bir pot mu kırdık yoksa?" diye kara kara düşünmeye başlamıştım. Sağ yanımda Gisele Pascal'ı görünce anlayıverdim her şeyi. Demek Grace Kelly hışımla bana değil, ona bakıyormuş. Zavallının iki gözü iki baraj. Bir aralık prensle Gisele göz göze geldi. Sol kolum tam göğsü üzerinde olduğu için titrediğini sezinleyiverdim.

"Ne var ağlayacak?" dedim. "Prens aptallığına doymasın. Sanki tahta göğüslü Grace Kelly'i almış da ne olmuş?"

"Prens mi aptal? Şaşarım aklına. Prense her şeyden önce çocuk lazım. Hem de oğlan çocuk. Monako tahtına veliaht lazım. Aksi halde Monako Fransızların eline geçecek."

"Peki siz veremez miydiniz istediği şeyi?"

"Hayır, veremezdim."

"Emin misiniz?"

"İkimiz de eminiz."

"Peki bu Grace Kelly verebilecek mi yani?"

"Rainier çürük tahtaya basmaz."

"Monako'da başka kız mı yoktu, gitti ta Amerika'dan..."

"Onasis'in karşısına çıkaracak daha zenginini bulamadı ki."

Tören başlamıştı. Bizim prens altın bantlı bir pantolon giymişti, üstüne de siyah bir ceket. Ceketin üstünde çapraz bir kemer, yakada da defne yaprağı... Tam, Napoleon'un mareşallerine dönmüştü. Grace Kelly, gelinlik elbisesinin içinde büsbütün uzamış, incelmiş, iğne ipliğe dönmüştü. Bütün dünyanın merakla beklediği gelinlik elbisesi, telden puldan, Cumhuriyet Bayramı'nda ışıklandırılmış Taksim Meydanı gibi ışıl ışıl yanıyordu. Ama benim için bunda bir olağanüstülük yoktu. Ben ki Alageyik'in gelinliğini görmüş adamım! Zavallı Monakolular ağızlarını bir karış açmış seyrediyorlar. Böyle düğünleri Ankara Palas'ta çok görmüştüm. Onun için kılım bile kıpırdamıyordu. Kortej yavaş yavaş önümüzden geçti; flaş parıltısından olanı biteni göremez olmuştum. Grace Kelly Hollivut'u da eteklerinde sürüklüyordu. Etrafıma bir baktım, Ali Han'dan tut, Picasso'ya kadar hepsi tamam. Ama benim gözüm beş karış havada... Yani Ava Gardner'da. Ne kadın, ne kadındı ya! Gazeteci olup da mahkemelerde sürüneceğimize, ne demeye artist olup şu kadınla bir aşk filmi çevirmedik diye içim yandı doğrusu. Gisele bütün tören boyunca yanımda burnunu çekip durdu. Elimden geldiği kadar avutmaya çalıştım, dilimle teselli edemezdim ya...

Nikâh töreni bitti. Binlerce davetli çiçeklerle donatılmış arabalara bindi. Kortej Kordonboyu'na doğru yola düzüldü. Ben artık prensi de prensesi de kaybetmiştim.

Gece balo çok muhteşem oldu. Bütün Amerika, Avrupa, Ağa Han'ı da hesaba katarsak, bütün Asya buradaydı. Fatin Rüştü Zorlu'yu ve sayın damını boşuna aradım. Montekarlo Sarayına da yakışırlardı doğrusu! "Ah o parti grubu!" diye içimi çektim! "Ah o çanına ot tıkanası muhalefet!"

Efkârlanmıştım. Yanaştım büfeye. Çek, çekmez misin? Şampanya su gibi akıyordu. Yiyen, içen, eğlenen, gırla. Montekarlo'da değil, sanki yeni açılan Seyhan Barajındaydık. Ben bolluğu görünce dayanamadım, çıktım prensin kerevetine:

"Memleket bolluk içinde, yiyin!" diye bir nutuk salladım. "Eğer inkâr ederseniz, gözünüze dizinize dursun! Kim demiş memlekette lastik yok diye? Buraya yayan mı geldiniz? Kim demiş ilaç yok diye? İçinizde başı ağrıyan mı var? Kim demiş ucuzluk yok diye? Şampanyaların hesabını mı istediler sizden?"

"Yeter be!" dediler. "Seni mi dinleyeceğiz?"

"Dinlemeyecektiniz de neden çağırdınız beni?"

"Şimdi nutuk sırası değil. Eğleniyoruz işte. Yaşasın prensesimiz!"

"Yaşasın prens!"

Orkestra, yeni evliler için yeni bestelenmiş nihavent bir valse başlamıştı. Çaresiz sustum. Sustum, ama hıncımı da sabaha kadar prensin şampanyalarından aldım.

GELELİM KADININ YAŞINA!

Şunu açıklamak zorundayım önce: Ben otuz yedisinden tam altı ay almış durumdayım yaş bakımından. Yani, yerine göre otuz yedi, yerine göre otuz sekiz yaşındayım. Hatta bana bu kritik durum şu avantajı da kazandırabilir: Ben işime geldiği zaman otuz beş, işime geldiği ya da gelmediği zaman kırkındayım.

Bu hesaplar bana ilk önce çok yerinde gibi geldi. Fakat olaylar en kısa zamanda yalanladı düşüncelerimi. Yeni tanıştıklarımdan birine, deneme olsun diye:

"Otuz!" dedim.

"Hadi ordan. Bal gibi kırk yaşındasın!" diye tersledi beni.

Bir başkasına:

"Kırk!" dedim.

"Eh, otuz otuz beş. Fazla değil!" diye beni okşayarak yalanımı vurdu yüzüme.

Geçen gün bir ayaküstü meyhanesinde, sol dirseğimdeki müşteri, öksürüğümden rahatsız olarak:

"Çok öksürüyorsun!" diye tersleşti.

"Evet!" dedim. "Çok öksürüyorum."

"Neden?" diye suçlamak istedi beni.

"Neden olacak, geceleri çalışıyorum. İşten çıkınca hava da rutubetli bu aylarda... Uykusuzluk, yorgunluk..."

"Ne işi bu böyle?"

"Ne işi olur gece yarısından sonra?"

Bilgiç görünmek için:

"Garsonluk!" dedi.

"Aşağı yukarı... Matbaalarda çalışırım."

Tepeden tırnağa beni bir inceledikten sonra:

"Ya... Demek çok yorucu iş..."

Alıcı gözüyle bir daha dipten doruğa süzdü.

"Kaç yaşındasın sen?" diye sordu.

Adamı şaşırtmak için:

"Elli!" dedim.

"Elli mi?"

"Neden şaştın? Çok mu genç gösteriyorum?"

"Yoo! İşte o kadar... Kırk sekiz elli..."

Ne içmek isteği kaldı bende, ne yaşamak...

O günden sonra, kim sorarsa sorsun, yaşımı doğru söylemeye karar verdim. O günlerde bir genç kızla ilerletmiştim dostluğu. Âşıklık bu ya... Giyinişime dikkat ediyor, beni çok genç gösteren spor elbiseler, gömlekler, pabuçlar giyiyordum.

Bir iki defa ustalıklı sorularla yaşımı öğrenmeye kalktı. Ben ondan daha ustaca davranarak atlattım.

Keyifli olduğum bir gün kaçırdım ağzımdan sonunda:

"Otuz yedi!" dedim.

"Yaaa!" dedi. "Ben daha az sanıyordum!"

"Mesela?"

"Otuz falan..."

"Yine otuz falan sayılırım."

"Canım, otuz başka, otuz falan başka. Arada bir sürü yaş var. İkimizin yaşı arasında ise..."

Bu kez de onun yaşına ben merak sarmıştım:

"Ne kadar fark var?"

Nezaket olsun diye:

"Kaç yaşındasın?" demiyordum.

"İkimizin yaşının arasında..."

Durdu:

"Çok fark var..."

"Mesela?"

"Var işte, yirmi yaş falan..."

"Falansız?"

"On dokuz!"

"Şekerim," dedim, "farzet ki on dokuz değil, otuz fark var. Ne olacak, yani bir kusurumu mu gördün?"

"Görmedimse de görebilirim. Böyle kalacak değilsin ya!"

"Canım, sen de hep on sekizinde demirleyecek değilsin ya!"

"Baksana bana..." dedi. "Senin emekli aylığın için evlenmiyorum ben seninle!"

"Haaa! Demek benimle evlenmeye karar verdin öyle mi? Hiç de haber vermezsin!"

Az sonra giyinip çıktı, bir daha da yüzünü görmedim, ama ben, kim sorarsa sorsun, yaşımın doğrusunu söylemeye karar vermiştim bir kere.

Kadınsız kalacak değildim ya! Yaşlıca bir bayanla tanıştım bir çayda.

Sonra bir kahvede buluştuk. Bir meyhanede içtik. Herhalde bir otelde de sabahladığımızı anlamışsınızdır.

Sabaha doğru, konuşacak bir şey kalmayınca, iş benim yaşıma geldi dayandı. Yatak arkadaşım yaşımdan ürkecek kadar küçük olmadığından, cesaretle:

"Otuz yedi!" dedim.

"Ne, otuz yedi mi?"

"Ne var ürkecek bunda?"

Telaşla kalktı, giyindi:

"Ben jigololuk edecek yaşta erkek istemiyorum! Allahaısmarladık."

Artık şunu anlamış bulunuyordum: İki tarafın yaşları denk olmalıydı!

Ama tam kendi yaşımdaki kadını nerden bulacaktım ben! Nüfus cüzdanları asılı değildi ki boyunlarında. Yaşlarını bildiğim kadınlarla, yani çocukluk arkadaşlarımla tanışsam diye düşündüm... Bu düşüncem fena değildi. Hemen araştırmalara başladım. Buldum da... Hem de kaç tane... Ama kimi buldumsa kaçıyordu benden. Bana yaş üzerinde söyleyecekleri hiçbir yalanları olamazdı çünkü. Yallah yallah, söyleyecekleri iki üç yıl onların işine gelmiyordu. Tam benim yaşımdaki kadın (iki aşağı, iki yukarı) genç görünmek, küçük görünmek zorunda olan kadındı. Kaçıyorlardı benden, hem de yerden göğe haklı olarak!

Onlar haklıydı, ama ben de kadınsız kalamazdım.

Yeniden yaş konusunda bir prensip kararı almam gerekti.

Hiç vakit kaybetmeden hemen aldım da: Tanıştığım kadına göre yaşımı ayarlamak! O yirmi beş mi, ben otuz... O kırk mı, ben elli... O onbeş mi, ben yirmi beş! Eh, çok rahattı böyle... Yani oynak bir yaş taktiği uygulamak!

Ama bu taktiği uygulamak için ilk iş kadının yaşını öğrenmem gerekiyordu.

Kadının yaşı yoktur ki, ne öğrenecektim? En büyük gerçeği işte o zaman öğrenmiştim: Kadının istediği yaş vardı, o kadar. İşin hem güçlüğü, hem de kolaylığı buradaydı işte!

NEŞE DOLUYOR İNSAN!

(Cezaevindeki çocuklar 23 Nisan günü çok eğlendiler... Bozuk düzen "Mapusane Çeşmesi"ni söylediler. Eroine, esrara dair şiirler okudular. Gardiyanların isteğiyle "vagonculuk" oynayan sübyanlar güldüler, eğlendiler!)

Sübyanlar Koğuşundaki 52 çocuk erkenden kaldırıldı. Tekme tokat koğuşlar sildirildi. Bu tekmeler ve tokatlar çocukları çok eğlendiriyordu. Başgardiyandan emir çıktı:

"Yeni elbiseler giyilecek!"

Köşe bucak altüst edildi, ama yeni elbiseler bulunamadı. Hatta bahçeye çıkacak kılıkta pek az çocuğa rastlandı. Çoğunun ayıp yerlerini örtecek ne donu vardı ne de gömleği...

Şurdan burdan şura bezi, şile bezi derken oraları buraları örtüldü.

Kısım kapısının önünde ikişer oldular... Ellerine levhalar tutuşturuldu... Fakat okuryazar olan bir iki çocuk bu levhaları beğenmediği için, şöylece değiştirdiler:

"Af istemiyoruz!"

"Sigara isteriz!"

"Toz isteriz!"

"Duman isteriz!"

"Falaka isteriz!"

"Keriz isteriz!"

Bir ikisinin ayağında pabuç vardı; eskiydi, yamalıydı, ama gene ayakkabıydı. Başgardiyan çok kızdı:

"Ulan, çıkarın papuçları!" dedi. "Böyle ayrılık, gayrılık olmaz. Hepiniz bir örnek olun!"

Bir örnek oldular. Bir emirle çocuklar, "Mapusane çeşmesi / Yandan akıyor, yandan..." türküsünü tutturdular. Bahçeye inerlerken koğuşların pencerelerindeki ağabeyleri ıslıklıyor, alkışlıyorlardı.

Gürültüden şarkı duyulmaz olmuştu. Sesler o kadar çatlak ve sönüktü ki... "Ben verem oldum / Yar yar aman!" derken büsbütün kesildi... Başgardiyan:

"Ulan, baştan alın!" diye emir verdi, ama kimsede baştan alacak hal kalmamıştı. Demir parmaklıklardan bakan ağabeyleri, çocukların onurları iki paralık olmasın diye esrardan, eroinden çatlayan seslerle şarkının sonunu getirdiler. Fakat gardiyanlar bunlara çok kızmıştı.

"Size ne oluyor?" diye bağırdılar. "Bu bayramda sizin ne hakkınız var; eşek kadar adamlarsınız!"

Başgardiyanın bir işareti üzerine Çakır Ali sıradan ayrıldı, ortadaki iskemleye çıktı:

"Değerli omuzdaşlarım!" diye söze başladı. "Bugün bizim bayramımız varmış, biz kopillerin bayramı. Bahçeye başka türlü nasıl çıkardık? Başgardiyan bahçe saatini on beş dakikadan yirmi beş dakikaya çıkardı bayram şerefine. Yaşasın büyüklerimiz!"

"Yaşasın!"

"Kim yaşasın yani?"

"Yani gardiyanlarımız!"

"Bakın, onların sayesinde façayı düzdük; belki akşama bir kayıntı da çıkar. Kafayı da dumanladık mı işimiz aynadır. Burada işler kıyak... Sanki dışarda ne var ki? Burası Kılıçali Hamamından daha rahat değil mi? Dışarda oldun mu, kendini tutamazsın, el korsun birinin çarığına... Piyastos oldun mu da bir araba mariz... Karakol karakol da muvacehe gezersin! Yaşasın mapusane!"

"Yaşasın!"

"Şunun şurasında haybeden yaşayıp gidiyoruz. Af var diye bir laf çıktı, ödümüz koptu. Sakın inanmayın böyle fasarya laflara. Ankara'dakiler bizi düşünürler de caydıklarını açıklarlar. Halimiz duman olur yoksa!"

Çakır'ın daha edecek lafı vardı, ama başgardiyan bir düdükle yarıda bıraktı.

Sarı Sıçan, Çakır'ın yerini aldı. Bir gece işinde ayağı incindiği için topallıyor, iskemlenin üstünde zor duruyordu.

Sigaradan kısılan sesiyle başladı:

Bugün 23 Nisan
Ulan, Yampiri İhsan,
Tophaneli Kel Hasan,
Gelin be işler kıyak!
Yanaş be Pinti Mazhar
Çifte kâğıtlıyı sar
İşte üç kabze esrar
Nerdesin be Köstebek
Çek mastor çek!
Dolsun boşalsın kabak
Çek mastor, dalgana bak!

Şiir çok hoşlarına gitmişti. Islıklar bahçeyi çınlatıyordu. Başgardiyan bir düdükle çocukları susturdu:

"Çocuklar!" dedi. "Beş dakikamız kaldı. Oyun serbest! Hani sizin bir oyununuz vardı."

"Vagonculuk oyunu!"

Çocuklar arka arkaya dizildiler. Oyun kızışmıştı ki bir düdükle, oyunun da bayramın da bittiği ilan edildi.

Çocuklar bitkin bir halde koğuşlarına döndüler.

O gün öğle yayınında Çocuk Esirgeme Kurumu radyoda çocukların bayramını kelimesi kelimesine şöyle kutladı:

"Sevimli ve kıymetli yavrularım! Bu yılı da saadet ve bahtiyarlıklarla geçirmenizi, yurdumuz ve ulusumuz için ünlü ve güçlü evlatlar olmanızı dileyen, sizleri daima sıcak ilgi ve sonsuz sevgilerle kucaklayan Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi, bu mutlu bayramınızı kutlar ve esenlikler diler."

Milli Eğitim Bakanı da şunları söyledi:

"Siz, Türk milletinin yeşeren, tomurcuklanan baharısınız! Güzel bir bahar günü olan bugün, sizin bayramınız olmaya layıktır. Atatürk istedi ki böyle bir bahar gününde Türk çocukları süslensinler, neşeli bir gün geçirsinler..."

Ünlü Sultanahmet Tutukevinin, ünü çok daha büyük Sübyan Koğuşunun, parmaklarının izlerine kadar albümlere geçmiş olan yavruları da büyüklerinin isteklerini, dileklerini harfi harfine yerine getirmek için olağanüstü çabalar gösterip böyle geçirdiler 23 Nisanlarını, böyle çılgınca eğlenerek günlerini gün ettiler ve cezalarından bir gün düştüler.

BİR MAKAM PAKARD'I ANLATIYOR

Bir makam Pakard'ıydım ben. Düşükler devrinde anlı şanlı bir makam Pakard'ı... Nerden karıştım aralarına, nerden içlerine girdim! Yani... Onları bağrıma basıp gezdirdim! Kapılarında bekledim; lanet olsun yaptığım kulluğa, köleliğe! Beni de Yassıada'ya gönderebilirler. Ama bir de ben anlatayım da siz dinleyin... Gene de kendimi suçlu görmüyorum...

Beni onlara kimler sattıysa suç önce onların. Kendi isteğimle kapılandım. Satılmışın biriyim, ama cebime giren bir şey yok ki!

Benzinin en temizini, yağın en iyisini, en katkısızını kullandığım doğrudur. En lüks otellerde, motellerde yatıp kalktığım, banyomu, duşumu en mükemmel biçimde yaptığım doğru. Ne yalan söyleyeyim, boğazıma, üstüme başıma çok iyi baktılar... Bozuk bir şey geçmedi kursağımdan şu kadar yıldır.

Bunları sırf iyiliğimi düşünerek mi yaptılar? Yooook! Niçin yaparlarsa yapsınlar. İsterse kendi cafcafları, gösterişleri için yapsınlar... Yaptılar ya!

Polislerden yaka silkmek, dert yanmak moda oldu bu günlerde. Kendi hesabıma çok itibar, çok saygı gör-

düm onlardan. İşlerimi her zaman için kolaylaştırdılar. Köşe başlarında, dörtyol ağızlarında, araba vapuru iskelesinde hiç bekletmediler doğrusu. Hemen her zaman, beyaz bir eldiven önce yolumu gösterdi, sonra işini gücünü bırakıp uzun uzun selamladı. Canım istedi mi, en işlek caddenin ortasında boylu boyunca dört tekerleğimi yayıp uzandım. En lüks apartmanların önünde, yoldan gelip geçen arkadaşlara inat, trafiğe boş verip bekledim. Herkesin Mersin'e gittiği yollardan ben tersine gittim... Hiçbir polis ağzını açıp da bir çift söz söylemedi. Bayağı taksiler "caddeyi işgal"den ceza yiyip dururken ben bütün memleketi işgal ettim, gene de saygıyla selamlanıp itibar gördüm.

Resmi hayatım çok can sıkıcıdır. Sabahları saat on mu olur, on bir mi... Çekerler bizim kapının önüne, "Biraz bekle," derler, beklerim. Bizimki görünür karşıdan; ot gibi bir kalabalık bitiverir. Yatarlar, yuvarlanırlar. Alkışlarlar... Selamlarlar... Kapılarımı açıp kaparlar... Hoşuma gitmez bu işler benim. Yönümde yöremde bu zıpçıktıları gördüm mü huylanırım. Yirmisi otuzu bir araya geldi mi beni bile omuzladıkları olur bu dalkavukların. Ama bu taşkınlıklar nedense çok hoşuna gider bizim beyefendinin... Göbeğini, kalçasını oynata oynata güler... Şuramdan buramdan elini çıkarır, sallar! Ben hırsımdan alay alaylı öksürürüm, egzozumdan duman koyuveririm, anlamaz.

Resmi işlerim böyle başlar, ama vakti gelir, resmisiyle özeli birbirine karışıverir. Daireye doğru alıp başımı giderken, yoldan çıkar, ara sokaklara saparız. Bir sokağın şöyle biçimli bir yerine çekerler beni... Anlarım ki beyefendinin bugün önemli bir işi vardır... Bize de saat-

lerce beklemek düşer. Benden utandıkları için mi nedir, arada bir, "Git de çağırınca gelirsin!" dedikleri de olur.

Benim en karışık işlerim akşamdan sonra başlar. Hani sizden sır çıkmaz, hanımefendiyi bile bir yere bırakırım ara sıra.

Hanımefendiye bakarsanız, beni iyi kullandığını sanır. Kadındır diye pek dikine gitmem, ama her emrine de boyun eğmem. Her dediğini yapacak olsam, günde üç kişinin kanına girmek işten değildir. Bir gece yapmadık mı o dalgınlığı? Onu da yaptık, ama... Bereket versin idare ettiler... Bir makam arabası en azdan bir düzine adam çiğneyemedikten sonra, bizim asaletimiz nerde kalır! Bir beylik katırı bile dokuz adamın canına okuyabilirmiş. Koskoca bir makam Pakard'ı bir adamcık ezmiş, ne çıkar bundan!

En hoşuma giden şey, beni küçükhanımın kullanması... Çıplak kollarını direksiyonuma bir atmaz mı, geçerim kendimden. Başım döner, farlarım kararır, viteslerim gevşer. Marşıma basar basmaz huylanır, bir silkinirim, sonra geniş bir asfaltta alır başımızı gideriz. Bilirim ki bu gidişin sonu kötüdür. Kolay kolay gelemem kendime, ilk toparlanan da ben olurum gene.

Küçükhanıma kalsa sonumuz uçurumdur... Farkında değildir o. Elindeki ehliyete güvenir, hani şu postayla gelen ehliyete... Küçükhanım bu ehliyetle dadılık etse, bebek arabasını kullanamaz. Dua etsin bana... Tabii biraz da yakamdaki rozete.

Küçükhanımla Ankara'da olsun, İstanbul'da olsun çok güzel günler geçirdik. Zaten benim ne hanımefendiden bir şikâyetim var ne beyefendiden. Beni deli eden, çileden çıkaran sadece şu: pazara maydanoz almaya git-

mek... Düşünün bir kere, koskoca bir makam Pakard'ı pazara maydanoz almaya nasıl gider! Yediremem kendime, ama neylersin? Ben işten kaçmasına kaçmam, ama soyumdan sopumdan utanırım. Ağzımı açıp gene de bir şey söyleyemem... Bizim gibilerin ağzı sıkı olmazsa yaşayamaz... Hanımefendinin yaptığını beyefendi duyarsa... Beyefendinin gittiği yerleri de hanımefendi öğrenirse! Hele küçükhanımınkiler... Belki bilirler de lafının edilmesinden hoşlanmazlar. Kim bilir!

Pişkin olmalı bu işte, pişkin... Biraz da mezhebi geniş olmalı... İlk günlerde, konuşulanları duydukça kafam kızar, suyum kaynayıverirdi... Hele bir köşeye çekilip de makaslarım yaylanmaya başladı mı, bütün vidalarım gevşer, bujilerim kıvılcımlanırdı. Sonra sonra hepsine de alıştık.

Başıma o müthiş felaket gelmeseydi, bu işlerin tiryakisi bile olmaya başlamıştım. Üzerime ayrı cinsten iki kişi aldım mı, kuytu yerlerde benzinimi kesip frenlerimi bile kitlemeye başlamıştım kendiliğimden...

Size o müthiş günü, hayatımın o berbat dönüm gününü anlatayım.

Küçükhanım sabahtan uyandırmıştı beni:

"Hadi!" dedi. "Güngör'ü alalım Kızılay'dan, şöyle bir dolaşalım!"

Güngör deyince tepem atmıştı. Hiç hoşlanmam bu züppeden. Beni de küçükhanımı da hor kullanır bu beyzade... Şımarığın biridir... Ne olacak, babasına güvenir tabii...

Aldık Güngör'ü Kızılay'dan... Daha şehirden çıkmadan makaslarımı yaylandırmaya başladılar... Kendilerine gelmeleri için "zınkkk!" diye durdum. Bana mısın

demediler. Sanki ben onların keyfi için durmuşum, işlerini kolaylaştırmak için.

Neden sonra düzüldük yola... "Şunlara ne oyun oynayabilirim!" diye düşünüp dururken, karşıdan tozu dumana katıp gelen bir kamyon göründü... Adi bir odun kamyonu... Geçtiğim yollardan bu kamyonların gidip gelmesi her zaman için sinirlendirir beni... Yalnız bu kamyonların mı? Bütün soysuz taşıtların! Hatta öbür hususilerin bile... Bizim gibi soylu Pakard'lar için özel yollar yapılmalı, kenarlarından üstleri başları ter kokan adi yayaları geçirmemeli...

Ben bunları düşünüp dururken, pis kamyon üstümü başımı toza bulayarak hızla geçti. Yüzüm gözüm toz toprak içinde kalmıştı. Hızlanıp toz bulutunun içinden kurtulmak istedim. Bir ara önümde bir araba belirdi... Bayağı bir taksi... Böyle bir taksi için frenlerimi sıkmak bile canımı sıkar benim. İstemeye istemeye frenlerimi sıkayım dedim. Geç kalmışım: "Küttt!"

Ortalık birden karıştı. Toz, duman... Kendimden geçmiştim. Neden sonra gözlerimi bir açayım dedim. Açılmıyor. Biri tam perdelenmiş... Öbür gözümün kapaklarını zorla aralayabildim. Ne önümdekinin gerisinden hayır kalmış ne de benden. Dişlerim olduğu gibi geçivermiş onun gerisine... Bir akordeon olup kalmışım...

Koluma girip beni geriye aldılar. Rozetimin hatırı için küfürsüz müfürsüz işin içinden çıkmıştık. Motorumu bir çalıştırdım. Canavar gibiydi. Bir manevrayla döndük geriye... Kim olduğumu bildikleri için ağzını açıp kimse bir şey söyleyemedi. Kimliğimi göstermekle işin içinden çıkmıştım.

İş bu kadarla kalsa öpüp de başıma kordum, ama... Asıl kepazelik bundan sonra başlıyordu.

Böyle ağız burun çarpılmış caddelerden geçerken, halk duruyor, geçmiş olsun diyecekleri yerde, "Yuu-uhhh!" çekiyorlar, tepine tepine gülüyorlardı.

"Yürrüüüü! Asfalttan!"

Küçükhanımla o şımarık züppe, yanımdan geçen bir damalıyı durdurup bindiler.

Bu hakaretlerin en büyüğüydü, ama sıktım dişimi. "Alacağınız olsun sizin!" diye homurdandım.

Doğru garajıma girip sokuldum bir köşeye... Gözüme uyku girmiyordu! Ertesi gün yanıma kimse uğramadı. İki gün sonra beyefendi geldi yanıma. Ayağının burnuyla arkasındaki adamlarına göstererek:

"Ne yapmalı bunu?" diye sordu.

Biri:

"Motoru sağlam olduğuna göre iş var demektir!" dedi.

"Önü olduğu gibi gitmiş!"

"Düzelir... Bir de boya..."

"İz kalmaz mı?"

"Kalmasına kalır tabii... Ama motorda iş var!"

Bir hafta revirde kaldım. Şuramı buramı düzelttiler, gözlüğümü yenilediler, kaputumu, çamurluklarımı gıcır gıcır boyadılar... Bana ilk geçmiş olsuna gelen hanımefendi oldu. Hal hatır sormasını beklerken dudaklarını büktü. İskarpininin ucunu gözüme doğru uzatarak:

"Amanıııın! Ne olmuş bunun suratınaaa... Götürün, gözüm görmesin! Ben bununla insan içine nasıl çıkarım? İstemem! Söyleyin beye! Ne yaparsa yapsın bunu!"

Bir saat sonra deri ceketli, kaba bir adam geldi. Yakama yapıştı. Elindeki ingilizanahtarıyla plakamı sök-

tü, çekip gitti. Rütbesi sökülmüş bir Nazi generaline dönmüştüm. Soysuz bir insandım artık!

Akşama doğru, kapının önünde tıkır tıkır saat gibi işleyen bir araba durdu. Kapıyı açınca bir de ne göreyim? Gepegenç bir Kadillak! Beni farımdan stepneme kadar bir süzdü. Alaylı alaylı bir göz kırptı. Kibirli bir şeye benziyordu. Başımı çevirip bir de baktım ki sökülen plakam yakasında değil mi?

Yanıma girmek istemiyordu. Beni tekme tokat dışarı attılar. Plakamı söken o deri ceketli adam atladı üzerime, iri ayaklarıyla canımı acıtarak bastı pedalıma... Ayı pençesini andıran elleriyle direksiyonuma yapıştı. Kıçın kıçın çıktık beyefendinin villasından. Beni genel garaja götürüp bıraktı.

Bu hakaretler yetmiyormuş gibi, ertesi sabah bir de boyacı gelip bana çepeçevre, hani o bayağı damalardan çekmesin mi! Bir uçurum, bir viraj bulsam o anda atardım kendimi. Bir halk taksisi olmuştum, bayağı bir sıra taksisi...

Asaletimden görünürde bir şey kalmamıştı, ama huylarım bir türlü değişmiyordu. Aradığım, alıştığım saygıyı göremez olmuştum. Hele trafik polisleri suratıma bile bakmıyorlardı. O beyaz eldivenler bana yalnız "Bekleee!" demek için kalkıyorlardı.

Köşe başlarında, arka sokaklarda sabahladığım da oluyordu artık! Ne gecem belli ne gündüzüm.

"Çeeeek!" diyorlar, çekiyorum. Öbür arkadaşlara yanaşmak istedim, içlerinden biri:

"Gazla!" dedi. "Dert dinleyecek halimiz yok!"

Bir başkası:

"Hafiyenin dik âlâsı," dedi arkamdan. Kimin hafiyesi? Ben polisten yaka silkerken 42 model bir Ford:

"Ajan!" demez mi yüzüme karşı?

Ne ajanı anlayamadım.

"Yürrü!" dedi. "Kereste müdürrrüü!"

"Asfalttan!"

Çektiklerimi eski arkadaşlara anlatmak istedim. Tuttum Yenişehir'in yolunu. Karşıdan bir Pakard gördüm. Onun beyefendisiyle benim hanımefendiyi çiftlikte buluştururduk sık sık.

"Merhaba arkadaş," dedim.

Yüzüme bile bakmadan:

"Ben senin nerden arkadaşın oluyormuşum!" dedi.

"Canım, hani çiftlikte... Biz ağaçların altında dertleşirken... Unuttun mu?"

"Daha söyleniyor! Pis taksi! Bir de iftiraya kalkışıyorsun ha!"

"Bir gün en kodamanınıza toslamazsam bana da araba demesinler!"

"Yürü! Taş arabası!"

Bütün makam arabalarına düşman olmuştum. "Bir tanesine içindeki beyefendiyle birlikte toslamazsam bana da Pakard demesinler!" diye kendimi yiyip bitiriyordum.

Yıllar geçti.

Bizi birbirimize düşman eden pek az şey kaldı şimdi ortada... Bana da ilk günlerde çok hor baktılar, ama artık ne "pis taksi" diyenler kaldı, ne de "hafiye!" diye dedikodu edenler. Zaman her şeyi unutturuyor. Yalnız bir şeyi unutturmuyor. Eskimeyi, yaşlanmayı! Pakard da olsan Murat da olsan, bakıyorsun ki bir gün çürüklüğe atılmışsın!

SANSÜRE KARŞI ÇILBIR

Tabelacı Rıza'nın işleri yoluna girip de başını kaşıyacak zamanı olmadı mı, gider kafasını usturayla kazıtırdı. Şoför Cemil kıraathanenin açık penceresinden seslendi:

"Hadiii, Allah versin, işin iş gene bugünlerde," dedi. "Kafayı kazıtmışsın! Ulan, o Amerikalı dazlak artistle sidik mi yarıştırıyorsun yoksa?"

Bir baştan bir başa gerdiği Amerikan bezinin üstüne mavili kırmızılı bir şeyler yazıyordu fırçayla. Cağaloğlu'nda ne kadar boşta gezen tabelacı varsa toplamıştı arsaya... Harıl harıl çalıştırıyordu.

Şoför Cemil:

"Boş ver!" dedi. "Seninkilere bırak işi! Gel de karşılıklı birer çay içelim!"

"Gelemem!" diye başını işten kaldırmadan cevap verdi.

"Gel canım, kaçırma! Ne çaymış ya! Ben üçüncüyü içiyorum!"

"Yarına kadar elli döviz teslim edeceğim. Yetiştiremezsem paralar yandı, ben de yandım demektir!"

"Elli olmamış da kırk dokuz olmuş, ne çıkar. Gel iki laf edelim!"

Gözlerini kısarak, görebildiği yazıları hecelemeye başladı:

"36 sine... mada... birden... Neymiş bu yahu? Cilalı İbo mu?"

"Aklın ermez senin!"

"Ermez ha! Ulan, Cemal Paşa'nın beğendiği film olmasın sakın!"

"Üstüne bastın!"

"Göreceğim şu filmi ne olursa olsun!"

"İşler bitsin de beraber gideriz. İki bilet uydururuz patrondan!"

Cevdet Barlas:

"Vali dediğin böyle olur!" dedi. "Yüz vermeyeceksin bu heriflere. Teknelerini kafalarına geçireceksin acımadan!"

Şoför Cemil sandalyesini ters yüz etti:

"Ağır ol beybaba!" dedi. "Kimin kafasına geçiriyorsun tekneyi!"

"Otoriteye karşı gelinmez. Bak, levazım taburu Saraçhanebaşı'nda seyyar fırınlar kurmuş. Ben olsam alırdım ruhsatiyelerini ellerinden. Atardım içeri! Acımayacaksın bunlara. Daha olmazsa sıradan..."

"Asacaksın, değil mi beybaba? Sen çok yaşa e mi!"

"Ne sandın ya! Asacaksın elbet! Valinin emrine karşı gelmek ne demek!"

"Ben de asardım, ama beybabacığım, vali beyin emirlerine karşı geldikleri için değil... Halkın ekmeğine kan doğradıkları için. Ne hakları var aç bırakmaya milleti? Bunu düşünmeleri bile suç bu heriflerin!"

"Yok öyle şey! Ekmekten de önce gelen otorite var! Otorite bozuldu mu her şey bozulur! Ahlak da bozulur, ekmek de bozulur!"

"Vallaha beybabacığım, benim böyle şeylere aklım ermez ama..."

Barlas kızmıştı:

"Ermezse sus!" dedi. "Sen şu pencereyi kapatsana, serinledi hava. Canına yandığımın İstanbul'u. Bu yıl güneş yüzüne hasret kalacağız!"

Tabelacı Rıza koşar adım girdi içeri:

"Soğuk iliklerime kadar işledi be!" dedi. "Sözde mayısa giriyoruz! Aldandık havalara da kafayı kazıttık!"

Arka cebinden yağlı bir bere çıkardı, geçirdi kafasına:

"Bir de yağmur bastırdı mı aynadır işimiz! Takım yatar bizim. Sekiz metrelik dövizler... Nereye gerip de yazarsın! Tam elli tane döviz bu! Niyazi, büyük bardakla bir çay getir hele! Demli olsun! Bizim hatunla geçen gün bir akrabaya gitmek icap etti... Karı dedi ki, git kafana biçimli bir şapka al, dedi, ben bu pırıl pırıl kafalı adamla sokağa çıkıp da kendime güldüremem. Kırmayalım karıyı dedik, girdik bir şapkacıya... Herif şöyle bir baktı da, maşallah, dedi, kafa varmış sende be... Aldı mezurayı eline, tam altmış dört santim. Zor bulursun, dedi, bu kafaya göre şapkayı! İndirdi şapkaları. Onu çıkardı, bunu çıkardı. Kelebek gibi kalıyordu tepemde her biri. Yok, dedi, nafile taban tepip durma arkadaş. Tam çıkıyordum ki seslendi peşimden. Gel, dedi, bir de şunu deneyelim! Halis İtalyan malıdır, Borsalino! Kendi eliyle koydu kafama, tıpatıp oturdu. Aldım, dedim, kaç kâğıt? Yüz doksan lira der demez, şapka kendiliğinden fırladı tepemden. Ne dedin, yüz doksan lira

ha! Yürüdüm kapıya doğru. Dur, dedi, nereye gidiyorsun, sen de ver bakalım! Ben versem versem, dedim, kırk kâğıt, bilemedin elli kâğıt, bir kuruş fazla veremem. Herif baktı baktı da, bu kafaya sen zor bulursun, dedi, şapkayı! Güldüm. Sen de zor bulursun arkadaş böyle kafayı da, satarsın! Yürüdüm çıktım."

Şoför Cemil:

"Almadın mı?" diye sordu.

"Neden alacakmışım! Çıkardım kartımı, bıraktım tezgâhın üstüne. Son fiyat elli kâğıt, dedim, düşün de sonra işine gelirse çağır beni! Bizim kelle sağ olsun, külah nasıl olsa bulunur!"

Şoför Cemil lafı gediğine koymak için Barlas'a çevirdi başını:

"Evet beybaba!" dedi. "Bütün mesele kellede... Şapka sonra gelir!"

Karşıdaki arsada bir iki yabancı peydahlandı. Dövizleri inceleyip duruyorlardı. Tabelacı Rıza kuşkulanmıştı bunlardan. Dövizleri yazanlar, kendilerini lafa tutanları başlarından savmak için, kıraathaneyi gösteriyorlardı. Az sonra girdiler içeri. Elleriyle koymuşlar gibi buldular tabelacı Rıza'yı.

"Buyrun!" diye yer gösterdi Rıza.

"Biz," dediler, "şirketten geliyoruz!"

"Hoş geldiniz, safa geldiniz!"

"Dövizler elli değil, yüz tane olacak! Yazılanları da göndereceksiniz hemen! Anadolu'ya gidecek! Gene aynı fiyattan!"

Rıza'nın yüzü gülmüştü:

"Niyaziii!" diye seslendi. "Bak buraya! Çay mı içersiniz, kahve mi? İki kahve bir çay... Kahveler nasıl ol-

sun? İkisi de az şekerli ha! Hadi Niyazi, göreyim seni aslanım, çabuk!"

Gelenlerden biri idareciydi. Öbürleri senaristle rejisör... Kahveler gelince bez döviz işleri unutuldu. Konu sansüre atladı birden... Senarist çok ateşli görünüyordu.

"Olmaz!" dedi. "Yürümez böyle! Sansür heyetini tam devirmenin zamanı! Ne adamlar bunlar be! Yahu heyette tek sinemacı yok! Hepsi de hükümet adamı. Filmi Suçüstü Mahkemesinin savcısı gözüyle inceliyorlar, insafsızca!"

Rejisör sordu:

"Pekiii..." dedi. "Dün ne oldu, neye karar verdiniz?"

"Neye mi karar verdik? Tam bir haftadır arkadaşlarla meyhanede, sinemada, tiyatroda, evlerde teker teker konuşmalar yaptım. Hepsi de toplantıya geleceklerdi. Hele bizim Zülfü Kanat... Göğsünü yumrukluyor, ah, diyordu, önce bizim film yapımcılarından başlayacağım işe, ağzıma geleni söyleyeceğim. Kimse imzalamasa da Başbakanlığa protesto telgrafı çekeceğim. Sansür heyeti ne zamana kadar eserlerimizi linç etmekte ısrar edecek, diye soracağım. Hadi diyelim ki, sansür heyetini gerekli görüyorsunuz. Mutlaka aynı adamlar mı kalacak bu heyette? Bir tanecik de sinemacı karışmayacak mı aralarına?"

Rejisör sordu:

"Peki Kayhancığım, ertesi gün bu arkadaş toplantıda nasıl konuştu? Protesto telgrafı için imza toplayabildi mi?"

"Zülfü Kanat mı?"

"Evet!"

"Herkesten önce geldi. Sinirli sinirli geçti yerine. Bizim çocuklar toplanmaya başlayınca, eğildi kulağıma, dostum, dedi, çok önemli bir işim var. Üzülerek söylüyorum, toplantıya katılamayacağım. Hemen gitmek zorundayım. Abi, dedim, gitmezsen olmaz mı? Çok, çok üzgünüm kalamadığım için, dedi. Hadi sizlere başarılar dilerim, aman boyun eğmeyin sakın onlara! Sen hiç merak etme abi, dedim. Yürüdü gitti. Kapıcıya bıraktığı kesekâğıdını aldı, çıktı dışarı!"

"Ne varmış kesekâğıdında?"

"Yumurta gibi bir şeyler. Aradan beş dakika geçti geçmedi. Hani o sosyal konulara değinir görünüp de bir türlü parmağının ucunu değdiremeyen ünlü senarist var ya... Hani şu senaryolarını Yalova Kaplıcalarında yazan büyük sanatçı!"

"Ha, şu Kaptıkaçtı Yolcuları senaristi..."

"Paltosunu çıkarmadan oturdu. Bu toplantının tertipçilerinden görünüyordu. Aman abi, dedim, çıkar şu paltonu hele... Ah, dedi, üzüntüyle söylüyorum ki bugün saat..."

"Oda mı aldı voltasını?"

"Evet o da!"

"Ya toplantı?"

"Çok geçmeden Zülfü'nün adamlarından Turhan var ya! Çekmiş kafayı Çiçek Pasajında... Fitil gibi geldi. Nerde onlar, dedi. Bizim kafadarları arıyormuş meğer. Gittiler, dedim. Çok önemli işleri varmış da..."

"Çok önemli işleri mi varmış, diye baktı yüzüme. Peki, dedi, bizim şu yoğurtlar ne olacak? Ne yoğurdu bu, dedim. Elinde üst üste bağlanmış iki kutu yoğurt vardı. Kâğıda sarıldığı halde, belli oluyordu dışardan.

Bu sefer ben sordum ona, ne olacak bu yoğurtlar, diye. Ne mi olacak, çılbır yapacaktık, demez mi!"

"Çılbır mı yapacaklarmış! Vay anasını be! Korkulur bu adamlardan!"

"Ya, böyle üstadım, çok önemli işleri varmış! Turancığım, merak etme, dedim, bir kesekâğıdı yumurta vardı Zülfü Kanat'ın elinde. Hiç durma, seni bekliyordur evde! Kalktı, hadi eyvallah, dedi. Yürüdü gitti. Peki dostum, sen niye gelmedin o gün toplantıya! Hadi onlar çılbıra gittiler!"

"Ben mi?" dedi. "Ben de davetliydim o gün çılbıra. Valla kardeşim, Turhan öylesine bir çılbır yapıyor ki parmaklarını yersin!"

"Artık bir dahaki toplantıya! Gelecek çılbır şöleninde ne sansür kalır ne Sinema Kanunu! Toplantı günleri çılbır ziyafetlerine rastlarsa, memleketle birlikte sinema da kurtulur, sanatçılar da!"

YEDİ NUMARANIN AYSEL'İ

"Bak Mehmet Ali Efendi, benimle çok uğraşma! Bu apartmanda kapıcı olarak kalmak istiyorsan üstüme fazla gelme! Eğer bize gelen giden oluyorsa, bunların içinde belalısı da vardır, itibarlısı da... Ellerinin tersiyle şöyle bir dokundular mı, kapının dışında bulursun kendini. Tekin değilimdir ben haaaa! Aç gözünü de öyle bak! Yook, benimle iyi geçinmek istersen o başka... Sen kârlı çıkarsın eninde sonunda!"

Mehmet Ali Efendi merdivenleri inerken kendi kendine:

"Yok, Allah için..." dedi, "doğru söylüyor şu yedi numaranın Aysel'i... Bilirim, tekin değildir bu karılar, cin çarpar gibi çarparlar adamı. Nerden geldiğini bilemezsin. Ulan Mehmet Ali, sana ne be! Sana var mı bir girip... tövbe tövbe... Sen mi kaldın şu İstanbul'un ahlakını düzeltecek? Al bahşişini, geç bi yana!"

Sahanlıkta dört numaranın "Irıza Bey"ine rastladı. Cebinden bir beş liralık çıkarıp uzattı:

"Gene sigarayı unutmuşum aceleyle," dedi. "Serseme dönüyorum akşam oldu mu. Bir kör dövüşüdür gidiyor. Kimin parmağı kimin kulağında, belli değil. Al

şunu! Sana zahmet, bir Yenice sigarası... Sen iki al! Biri de evde bulunsun, yedek..."

"Evet!" dedi içinden. "İki alayım ki beş liradan, bahşiş verecek bir kör metelik bile artmasın. Gözünü sevdiğimin yedi numarası. Kimselere benzemez, eli de açıktır. Bir kibrit almaya yollasa, çıkarır bir lira uzatır. Üstünü versen bile geri çevirir. Bunlar da kiracı ha!"

"Bak Mehmet Ali Efendi... Hele biraz yavaş ol..."

Eğildi kulağına Rıza Bey:

"Şu yedi numaradaki Aysel var ya..." dedi.

"Var.. Ne olmuş?"

"Gene erkek alıyormuş içeri!"

"Erkek mi? Aysel mi alıyormuş?"

"Haberin yok demek... Maşallah! Kapıcı dediğin böyle olur işte! Kadının neredeyse bir bilet kesmediği kaldı. Sen uyuyorsun be! Aç gözünü!"

Tam kapıdan çıkacaktı ki on dört numaranın Melahat'i seslendi yukardan:

"Mehmet Ali Efendi! Mehmet Ali Efendi!"

"Ya limon aldıracaktır," dedi, "ya maydanoz!"

Söylene söylene çıktı dördüncü kata. Kapıda kimseler yoktu. Dokundu zile, bekledi. Açan maçan yok... Bir kere daha dokundu. Gene yok kimseler. Dönüp gidecekti ki kapı aralandı:

"Geldin mi? Bir kibrit aldıracaktım da... Para arıyordum çantamda. Ufaklık kalmamış; sen ver de... Akşam bizimki gelince... Ha! Dur Mehmet Ali Efendi. Bizim Halit ifrit oluyor şu Aysel şıllığına... Çıkarım, diyor, bu apartmandan. Anladın, değil mi?"

"Neyi anlayacağım ki?"

"Gene gelen giden oluyormuş yedi numaraya..."

"Ev değil mi? Helbet olur geleni gideni... Yakasından tutup çeviremezsin ki geriye!"

"Hani şu radyoda Şensöyler var ya... O da geliyormuş. Geceleri mi geliyor, gündüzleri mi? Kaç yaşlarında bu Şensöyler?"

"Ben ne Şençalar'ı tanırım ne Şensöyler'i... Eşi dostu gelmez mi bir kiracının ara sıra..."

"Haklıymış bizim Halit demek.. Durulmaz bu apartmanda. Çabuk getir de kibriti, bir çorba koyayım ocağa. Sürüm sürüm sürüneceksin karakollarda, hele bir bassınlar! Heyyy, Mehmet Ali Efendi, uyuyorsun sen! Aç gözünü!"

Suçlu suçlu inerken, sahanlıkta Seyfi Bey'e rastladı:

"Nereye böyle?" dedi. "Bakkala mı? Al şunu, bir gripin de bana getir gelirken... Eee, nasıl gidiyor işler bakalım? Yedi numara ile iyidir aran herhalde! Bugün şu sokağın başındaki berbere uğradıydım; basacaklarmış bizim yedi numarayı!"

Tam kapıdan çıkacaktı ki ev sahibi ile yüz yüze geldi:

"Nasıl," dedi, "kiracılar yedi numaranın basılacağını öğrendiler mi?"

"Öyle diyorlar!"

"Ne diyorlar yani?"

"Basılacak diyorlar yedi numara!"

Hacı Nuri Efendi keyifli keyifli güldü:

"Peki, basılacakmış da hâlâ bu apartmanda ne halt etmeye oturuyorlarmış? Namussuzluk yedi numaranın Aysel'inde değil, yedi yüz lirayla kaloriferli, kız gibi apartmanda oturanlarda... Ulan, hadi diyelim ki bu karı içeriye erkek alıyor, numussuzluk ediyor; daha ne duruyorsunuz. Bırakıp çıksanıza! Bak Mehmet Ali Efendi,

bu apartmana girenin çıkanın yapışacaksın yakasına bundan sonra. Karakolun emri var, çıkar hüviyetini, diyeceksin! Takılacaksın peşlerine. Defolup gitsinler. Hepsi eski kiracı bunların. En kabadayısı sekiz yüzden oturuyor. Bir çıksınlar, elimi öpene veririm bin liraya! Aç gözünü!"

Mehmet Ali Efendi ayağı çarıklı gelmişti İstanbul'a, ama şimdi çarığı ters giydirirdi şeytana... Hacı Nuri Efendi bu kadar arka çıktıktan sonra boş vermek olmazdı artık. Kuş uçurtmaz olmuştu kapıdan. Kim girerse girsin, yapışıyordu yakasına:

"Nereye?" diyordu. "Kaç numaraya?"

"Sana ne!" diyen oldu mu, "Ne demek sana ne? Biz eşek başı mıyız! Bir bildiğimiz var ki soruyorum helbet!"

Çok dikleşen oldu mu, "Ben keyfimden sormuyorum ya... Karakolun emri var!" deyip çıkıyordu işin içinden.

Haksızlık olmasın diye bir iki kere Aysel'e gidenlere asılınca, aldı ağzının payını:

"Bak Mehmet Ali Efendi! Bahşişse bahşiş! Hediyeyse hediye... Daha ne istiyorsun? Herkes kapıcı parası kırk lira verir, ben veririm seksen lira... Gelenime gidenime fazla karışma benim! Bir gün sakar birisine rastlarsın, sen zararlı çıkarsın sonra! Diyelim ki karakolluk olduk. Ben ne yapar yapar, bir kolayını bulur, çıkarım. Gene sen kalırsın içerde! Bir araba da dayak yersin, anladın mı? Aç gözünü!"

Dedikodu almış yürümüştü. Satıcıların, eskicilerin ağzına kadar düşmüştü bu iş. Bir boynuz şakasıdır gidiyordu.

Mehmet Ali Efendi'nin titizlendiğini anlayan Aysel, tam misafirinin geleceği zaman, onu laf olsun diye bakkala gönderiyor, gönlünü almak için de bol bahşişler veriyordu. Eh, göz görmeyince de gönül katlanıyordu hani!

Hacı Nuri Efendi bir sabah indi Mehmet Ali Efendi'nin odasına. Şunu bunu bahane edip uzun uzadıya azarladı:

"Daha tek kiracının bile düğümleyemedin kuyruğunu!" dedi. "Ne biçim kapıcısın be! Bugün dolaşacaksın katları... Bir yolunu bulup diyeceksin ki... ya bu hafta... ya gelecek hafta... basacaklar diyeceksin yedi numarayı... Akşamları polisler nöbet tutuyor sokakta... Apartman sarılı diyeceksin, anladın mı? Asılacaksın gelene gidene... Girecekleri daireye kadar düşeceksin misafirlerin arkalarına! Uyuşukluk istemem, aç gözünü!"

Sonra çıktı birinci kata... Merdivende Rıza Bey'i yakaladı:

"Basılacak bu apartman!" dedi. "Eli kulağındadır. Yani çıkacak bir evim olsa alır başımı giderim bu apartmandan. İki paralık oldu namusumuz be! Hani boşuna dememişler, ev sahibinin bir evi, kiracının bin evi var diye... Karımın, kızımın yüzüne bakamaz oldum bu yedi numara yüzünden!"

Aysel son günlerde ayağını denk almaya başlamıştı... Gene de bir kişi çaldı ise kapısını, büyümüş büyümüş yüz kişi olmuştu. Ev sahibi sıkıştırdıkça dedikodular da o ölçüde arttı. Karakol hudutlarını geçti, emniyete kadar geldi dayandı. Bir gece, mahallenin beklediği baskın da bütün inceliklerine kadar uygulandı. Yedi numara altı aylığına mühürlenmişti.

Hacı Efendi küplere binedursun, kiracılar rahat bir soluk aldılar. Ne oldu ise arada Mehmet Efendi'ye olmuştu. Yedi numaranın Aysel'i hemen ertesi gün çaldı kapıcının zilini; karakoldan değil de sanki plajdan geliyormuş gibi taptazeydi:

"Al şu altı aylık kirayı Mehmet Ali Efendi!" dedi. "Ben altı aylığına İzmir'e gidiyorum... Sekiz yüz liradan, eder şu kadar lira... Götür şu kontratı Hacı Efendi'ye, imzalasın!"

"Ya kapıcı parası?" diyecek oldu.

Aysel cilveli bir gülüşten sonra:

"İlahi Mehmet Ali Efendi!" dedi. "Kapıcı parası ha! Kapısı mühürlenmiş bir daireden kapıcı parası istenir mi hiç! Ne yüzle istiyorsun anlayamadım. Aç gözünü demiştim sana, sen zararlı çıkarsın sonra... Görüyorsun ya, dediğim oldu... Şimdi gel hasaplayalım. Seksen liradan, eder şu kadar lira... Hediyeler, bahşişler de cabası!"

Mehmet Ali Efendi yutkundu, yutkundu, hiçbir şey diyemedi. Tırmandı dördüncü kata. Dokundu Hacı Efendi'nin ziline:

"Yedi numaranın Aysel'i gönderdi bunları!" dedi. "Sekiz yüz liradan altı aylık kira, eder şu kadar lira... Şu da konturat..."

"Neymiş acelesi!" dedi Hacı Efendi. "Ondan altı aylığını birden isteyen mi var kiranın!"

"İzmir'e gidiyormuş da altı aylığına!"

"Hey anam!" dedi. "Bir şu yedi numaranın Aysel'ine bak, bir de öbür dairelerdeki kiracılara! Kirayı söktürünceye kadar akla karayı seçiyorum. Hem de beşer, altışar yüz liradan... Gördün mü namuslu karıyı; aşkolsun şu yedi numaranın Aysel'ine! Dürüst karı vesselam!"

DO HAAAA?

"Kurt oğlu kurt olur" diye bir atasözü kalmış kulağımda. Yalnız kulağımda kalan değil, elimde avcumda kalandan da faydalanmasını düşünen bir adamım. "Faydalanmasını düşünen" diyorum, "faydalanan" diye kestirip atamıyorum. Şunu da açıklamak zorundayım. Ben sadece her şeyi düşünen, düşünüp de yürürlüğe koyamayan, iki eliyle bir kurşun kalemini doğrultamayan beceriksizlerdenim. Ama düşünmek de var olmak için ilk şart olduğuna göre (Bu bakımdan biraz Descartes'cıyımdır) dünyaya sadece var olmak, daha doğrusu yoklamada "efendim!" demek için geldiğimin de farkındayım.

Bütün bu gevezelikler hep babamdan kalan kemanın başının altından çıkıyor. Babam, toprağı bol olsun, sıkı kemancıydı... Evkaftaki maaşına kalsaydık, ben, değil okuyup yetişmek, bu boya bile (boy 1,55) yetişemezdim! Düğün dernek çağırılır, yediği içtiği bir yana, bizim nafakayı da doğrulturdu. Ömrünün çengi cümbüş içinde geçmesi de caba...

Ben geniş anlamlı muhafazakâr bir adamım. Kim bilir, bu biraz da mesleğimden geliyor (Tapuda evrak mu-

hafızıyım). Elime ne geçse atarım bir kenara. Bizim pederden kalma kemanı da böyle yaptım. Tam on beş senedir kutusunda İkinci Sezoztris'in mumyası gibi beklettim. Nihayet bir gün dayanamadım. Haçan ki dedelerimiz kurt oğlu kurt olur buyurmuşlar, bir kemancının oğlu niçin kemancı olmasın, diye düşündüm!

Bir tabut kapağı açar gibi, bu tavan arasında tozlanmış kutuyu açtım. Keman yılların kat kat toz haline gelmiş örtüsü içindeydi. Elime aldığım zaman beş parmağımın izi kaldı üzerinde... Evirdim, çevirdim. O günlerde Anadolu'nun bilmem hangi kazasında bir Stradivarius bulunduğunu işitmiştim. O ümitle içine dışına baktım, bizde nerde o talih! Keman Stradivarius olamazdı, ama mesela ben bir Mozart olamaz mıydım? Bir Mozart, bir Bach, bir ne bileyim... Bir Artaki... Müzik ateşi yeni düşmüştü içime. Kim bilir, bu isimlerin arasına bir gün Selami adı da karışmış olamaz mıydı?

Kemanın telleri gevşemiş, bir ikisi de kırılmıştı. Önce tozlarını sildim, yeniden tel taktırdım. Muhafazakâr bir adam olduğumu arz etmiştim. İşte on beş senedir el bile sürülmeden bir köşede duran kemandan daha güzel, zihniyetimi belirtecek misal mi olabilir! Bunu ya satmalı ya da kullanmalıydım. Bir muhafazakâr, tacir bile olsa, ancak kendine mal etmediği şeyleri satar. Mal ettiklerini de satar, ama çok büyük para karşılığı... "Servet" de muhafazakârın muhafazası ile mükellef olduğu, şeref gibi, asalet gibi büyük faziletlerden biri değil midir?

Bu keman Stradivarius olsa satardım, ama üzerinde "Ameli Rüstem Usta" yazılınca baba yadigârı olurdu. Şu halde satamazdım bu kemanı, yapsam yapsam kendim kullanabilirdim.

"Kurt oğlu kurt olur" kaziyesi doğru ise benim de tazı olmamam gerekmez miydi? Babam kendi devrinde "meşhur kemani" olur da ben niye "ünlü viyolonist" olamazdım? Eğer damarlarımda babamın asil kanı dolaşıyorsa –tövbe tövbe– ben de kemanı elime aldığım gün, hiç olmazsa bir "Oğlan Yaylı"yı çalabilmeliydim.

Denedim. Olmadı! Ne oğlanın yayını tutturabildim ne kemanın yayını. Tellere at kıllarını sürtecek yerde yayın tahtasını sürtüyordum. Parmaklarım bir türlü, değil tellere, yayı tutmaya bile yetmiyordu. Kurt oğlu böyle mi kurt olurdu!

Bir hoca tutmadan olmayacaktı. Ucuzca bir şey buldum. Haftada iki ders, her dersi beş kâğıt... Ayda 40 lira... Altı ayda 240 lira.. Babamın oğlu olduğumu hiç olmazsa 240 lira ile ispat etmeliydim. Aile şerefim bunu emrediyordu.

Beş tane çizgiden başladık işe... Bunların porte olduğunu hemen ilk derste öğrendim. Üzerine yedi notayı basamak basamak yazdık. Orta çizgide iş bitiyor, sonra yine "do" başlıyordu.

İkinci ders bana sesleri okuttu. Hocam çok sinirli bir adamdı. Beni insafsızca paylıyor, sanki ders başına 5 kâğıdı o bana veriyormuş gibi, kabalaştıkça kabalaşıyordu. Kim bilir, belki bana öyle geliyordu; kırkından sonra saz çalmanın bu kadar olsun sıkıntısı olacaktı elbet!

Buna ben aldırmıyordum, ama hoca sertleştikçe sertleşiyordu. Beceriksizliğimi kapatmak için babamın meşhur bir kemani olduğundan bahsettim.

"Mal meydanda!" dedi. "Oğluna bak, babasını al."

Beş lira verip babama sövdürecek değildim ya:

"Sizin mahdum bey de keman çalarlar mı?" dedim.

"Yooo!" dedi. "Neden sordun?"

"Kurt oğlu kurt olmaz mı?" dedim.

"O eskidendi. Şimdi kurttan, mükemmel kurt köpekleri üretiyorlar!"

Sonra geçtik nota okumaya. Önce kendisi okudu. Ben elimde defter, parmağımı basıp dinliyordum.

"Bir de sen oku bakalım!" dedi.

Yedi sesi mektup okur gibi bir çırpıda okudum. Çizgilere göre değil de alfabe okur gibi okumuştum. Üçüncü çizginin üstündeki notayı gösterdi. Öfkeyle:

"Oku!"

En kolayı buydu:

"Si!" dedim

Sonra bir altındakini sordu. "Si"ye kadar aklımdan saydım. Bir eksiğini söyledim. "La!"

Sonra dördüncü çizginin üstündeki notayı gösterdi. Hemen yapıştırdım:

"Do!"

"İyi bak!"

Beni şaşırtmak için de söyleyebilirdi.

"Do!" diye tekrarladım.

"Ne?"

"Do!"

"Do ha!"

"Do efendim!"

"İyi bak canım!"

Herifin suratı değişmiş, kıpkırmızı olmuştu. Ama ben artık dönemezdim hocanın hatırı için:

"Do!" diye direttim.

"Do olur mu canım!"

"Do!"

"Do ha!"

Herif ter içinde kalmıştı. Fırladı yerinden:

"Do ha!"

"Do!"

"Do haaa!"

"Do, sayın hocam!"

"Oha! Oha! Ohaaa!"

Şapkasını giydiği gibi fırladı dışarı. Arkasına bakmadan, ders sonunda peşin vereceğim beş kâğıdı bile almadan koşar adım indi merdivenleri. Haklıydı hocam, do değildi gösterdiği nota. Ama neydi? Tam yirmi yıl daha geçti aradan, bunu hâlâ öğrenmiş değilim. Kurt oğlunun kurt olmasına gelince... Bunda hiç kuşkum yok. Bizim peder keman çalarmış, ama notayla değil, pratik çalarmış. Biraz olsun babama çekmişim demek!

KEÇİBOYNUZU

(Büyük sermayeden yana bir gazete için ısmarlama bir yazı)

Eğitim ve öğretim sahasında karşılaştığımız buhranın keçiboynuzu ile önlendiğini, bu sahada yaptığımız hamlelerin, yine keçiboynuzundan aldığımız büyük hızdan ileri geldiğini açıklamak zorundayım.

Yatırım politikamızdaki muvaffakiyeti, enflasyon vadisinde attığımız dev adımları, dış ticaretteki parlak mevkimizi, ambalaj ve montaj sanayiinde kaydettiğimiz ilerlemeleri izah edebilmek için, önce keçiboynuzunun eğitim ve öğretimdeki ehemmiyetli mevkiini belirtmek zaruretindeyim.

Demokraside aştığımız merhaleyi inkâr edenler, bir dirhem şeker için bir çeki odunu çiğnemeye katlanamayan, bozguncu zihniyetle hareket eden bedbahtlardır. Biz, gerekirse, yalnız keçiboynuzu değil, Amerikan çikleti bile çiğneyebiliriz; elverir ki çiğnerken yutmuş olmayalım. Çikletle keçiboynuzu arasında dağlar kadar fark olduğunu da hatırlatmak zorundayım. Çünkü çiklet patlak kamyon lastiğinden yapılır, keçiboynuzu ise dağlardan toplanır.

On yıldır kürsülerde aynı keçiboynuzlarını gevelediğimiz halde, hâlâ gevelemekte ısrar etmemiz, keçiboynuzunun lezzeti hakkında sanırım ki bir fikir verebilir.

Muhaliflerimizin, her şeyin kolayına, hazırına kaçan bir bozguncu alayı olduğunu bilmiyor değiliz. Onları Duru Palaslarda, Çınar Otellerinde moral kampları kurup keçiboynuzuyla terbiye etmezsek, milletçe sarsılacağımızı niçin saklayalım? Keçiboynuzu insana sabır, tevekkül ve sağlam bir karakter aşılar. Karakollarda bir araba odun yemektense, bir araba keçiboynuzu çiğnemek elbette daha terbiyevidir.

Bir çeki odunda bir dirhem şeker bulunduğuna göre, çocuklarımızı hem manen, hem de maddeten geliştirmiş olmaz mıyız? İngilizler okula sopayı sokadursunlar, biz de keçiboynuzu sokarak eğitime yararlı bir keşifte bulunmuş olacağız.

Keçiboynuzundan eğitim alanında yüzde yüz faydalar sağlayabilmemiz için bir meselenin üzerinde durmamız gerekiyor: keçiboynuzlarının ıslahı meselesi. Bizim keçiboynuzlarımız, üzülerek söylüyorum, yabanidir. Silifke'den Antalya'ya kadar uzanan keçiboynuzu ormanlarımızı aşılamak zorundayız. İngilizler bu konuda çok ileri gitmişler, yabanileri aşılayarak yepyeni bir keçiboynuzu nesli ortaya çıkarmışlardır. Oysa bizim keçiboynuzu ormanlarımız, bütün ormanlarımız gibi, baltanın tehdidi altındadır. Bir bakıma kabahat baltada değil, yine ormanlarımızdadır. Soruyorum, baltaların sapı nerden çıktı? Ormandan değil mi?

Keçiboynuzunun diğer hassalarına gelince: Keçiboynuzu, yalnız bizim şeker fabrikalarımız gibi bol şeker vermekle kalmaz. Vitamin bakımından da aynı derece-

de zengindir. Keçiboynuzundaki vitaminler için alfabemizin harfleri kâfi gelmez. Arap harflerinden de faydalanmak zorunda kalırız. Keçiboynuzunda eski ve yeni harfli bütün vitaminlerin bulunması, yalnız eğitimde değil, öğretim sahasında da yepyeni ufuklar açmaktadır. Kültür sahasında yapacağımız kalkınmada (Reform demiyorum) görülüyor ki keçiboynuzunun yeri hiç de ihmal edilecek kadar ehemmiyetsiz değildir.

Keçiboynuzu, kelime yapısı bakımından da incelenirse, onun eğitimdeki gerçek değeri ayan beyan çıkar ortaya. Keçiboynuzu, keçi ve boynuz kelimelerinden meydana gelen mürekkep bir kelimedir. Keçi bizde inatçılığın canlı bir ifadesi, boynuz ise kadın saygısının ve kadına karşı müsamahanın bir sembolüdür. Şu halde keçiboynuzu, inatçılıktan hoşgörürlüğe geçişin pedagojik bir neticesidir. "Keçilerimizin ıslahı ile boynuzlarımızın gelişmesi" konusunda Amerikalı uzmanlar getirtilerek genişlemesine ve derinlemesine incelemeler yaptırılmış, boynuzlarımızın ıslahı ile keçi neslinin geliştirilmesinin mümkün olabileceği sonucuna varılmıştır. Şu hakikati kim inkâr edebilir: Boynuzsuz keçi, keçisiz boynuz olamaz!

Keçiboynuzunun ilk toplanacak Maarif Şûrası gündeminde layık olduğu yeri aldığını açıklarsak, onun kültür reformundaki ehemmiyetli mevkiini de böylece kabul etmiş oluruz.

MUTLU KİŞİ

Saime en rahat pabuçlarını giydi ayağına. Aynada ince uzun yüzünü şöyle bir gözden geçirdi. İri dudaklarını büzerek rujunu yeniledi. Bayılıyordu bu koyu rujlara. Oysa bu sene açık rujlar modaydı. Adam sen de! İnsan kendine yakışanı yapmalı; moda ne oluyordu! Merdivenleri telaşla indi. Kocası evin altındaki kasap dükkânında kıyma çekiyordu.

"Gidiyorum ben!" dedi.

"Nereye sabah sabah?"

Kocasıyla birlikte altı müşteri daha başını kadından yana çevirmişti.

Saime elindeki pazar çantasını göstererek:

"Nereye olacak!" dedi. "Pazara! Evin hanımı mıyız, hamalı mıyız, uşağı mıyız, aşçısı mı... Belli değil."

Sözde kızmış gibi yaptı, yürüdü gitti. Dooooğru Beyoğlu Postanesi'ne! Yapıştı telefona:

"Alo! Sabahatciğim!" diye başladı. "Haldeki çocuklarla buluşacağız Aksaray'daki evde... Başkasına söz falan vermedin ya... Ben zeytinyağlı dolma yaptım. Sorma! Tencerenin biraz dibi tuttu ama... Enfes oldu dolmalar... Çocuklar dolmaya bayılıyorlar. Zeytinyağının

halisi de başka oluyor. Hani o Ayvalıklı delikanlıların getirdiği yağ! Bizim apartmanın alt katında oturan Mehmet Efendi var ya... Sözde ona gidiyoruz, Gureba'ya... Anladın, değil mi? Bizimkine Aksaray'da âlem yapmaya gidiyoruz diyemem ya... Bilirsin, Mehmet Efendi bizim Numan'ın adamıdır. Dara geldi mi bonolarını kırdırır. Yüzü yumuşaktır ona karşı. Mehmet Efendi'ye gidiyoruz hastaneye dedik mi akan sular durur. Elimizdeki paketlerle nasıl çıkarız başka türlü? Canım, sen de mi inandın? Ayol ne dalgam olur benim Mehmet Efendi'yle? Ununu elemiş, eleğini çoktaaan duvara asmış... Oraya uğramayacağız canım... Doğru Aksaray'daki eve!

Çocuklar, biliyorsun, masraftan falan kaçınacak soydan değil.. Saat yediye kadar kalabiliriz... On gündür kırıyorum arka arkaya, bugün de Mehmet Efendi'ye; ne yapayım, mecbur ediyor adamı. Ne kocalar var be Sabahatciğim. Sorar da sorar: Nereye gidiyorsun? Kaçta geleceksin? Mecbur kalıyorum bu yalanlara... Geçen gün çocuklar bir sandık portakal göndermişler halden... Bizim Sabahat ucuz bulmuş da almış, ver on iki lira, dedim. Başka türlü inandıramazsın ki! Sorma be mübarek adam, sorma da beni de yalan söyletip günaha sokma!

Banyo mu yapacaksın! Uzatma nonoşum, kalender çocuk bunlar... Düğüne, baloya gitmiyoruz ya! Evde buluşacağız diyorum sana! Bırak o pilili eteği! Demek mutlaka yıkanacaksın ha! Öyle mi? Bilmiyordum, peki canım! Hemen gel de saçlarını sarayım! Hadi, allahaısmarladık! Öperim canım!"

Pazar çantasını gelişigüzel doldurduktan sonra he-

men döndü. Sabahat'e "Yıkanma!" demişti, ama gelir gelmez şofbeni yaktı, girdi banyoya. Düdüklü tencerenin düdüğü ötene kadar yattı, yuvarlandı. Güzel bir rosto yapmıştı. Bayılıyordu rostoya çocuklar. Kasap karısı olmanın bu tarafı vardı işte. Eriyordu insanın ağzında lokmalar...

Saçlarını bigudilerle sıkı sıkı tutturduktan sonra, başladı yağlı kâğıtlara dolmaları, rostoları sarıp sarmalamaya. Paket işi bitmişti ki arkasında Numan'ı gördü:

"Nedir bu paketler?"

"Ne olacak?" dedi. "Paket işte!"

"Ne paketi canım?"

"Hastaneye gidiyorum, Mehmet Efendi'ye... Adam sağken dostun, arkadaşın! Sıkışınca hemen koşarsın, Mehmet Efendiciğim, aman bonom var ödenecek! Mehmet Efendiciğim, aman çok sıkıştırıyorlar mezbahadan. Mehmet Efendiciğim, buzdolabı alacağım, ver üç bin lira! Gözün mü kaldı götüreceğim limonda, portakalda... Ameliyat olmuş bir komşuya iki limon, üç portakal götürüyorum diye yüreğinin yağı eriyor!"

Kocası kızmıştı:

"Neden erisin yüreğimin yağı?" dedi. "Ameliyat görmüş hastanın limon, portakal nesine?"

"Ne demek nesine? Başından geçmemiş ki... Hararetten dilim dilim olur insanın dili dudağı..."

"Karı, tersinden anlama; demek istedim ki... Ameliyat olmuş hastaya bol bol pirzola lazım, biraz kendine gelsin... Giderken uğra da al götür!"

Yemekten sonra Sabahat geldi. Saçları hâlâ ıslak ıslaktı. Saime oturttu önüne, hem sarıyor, hem anlatıyordu:

"Yuttu enayi!" diyordu. "Allah bu herifleri eksik etmesin yeryüzünden... Paketleri görünce portakal götürüyorum Mehmet Efendi'ye, dedim."

"Ya bir açsaydı? Hoşafın yağı kesilirdi!"

Üçe doğru, tarandılar, süslendiler, sürüp sürüştürüp indiler aşağıya... Başlarında hastaneye gideceklerini gösteren birer eşarp vardı. Çantaya girecek kadar hafif birer eşarp... Kasap Numan onları görünce ağız alışkanlığıyla, "Buyurun!" dedi.

Tepeden tırnağa şöyle bir süzdü ikisini de. Sonra döndü sandalyede oturan arkadaşı Remzi Efendi'ye... Hesap verir gibi:

"Hastaneye gidiyorlar!" dedi.

Remzi Efendi'nin kuşkulu bakışlarından bir şeyler sezinler gibi olmuştu:

"Bizim Mehmet Efendi'ye..." dedi. "Alt kattaki komşuya... Ameliyat oldu da..."

"Yaaa, öyle mi?" diye kuşkusunu belirtti yeniden! Ağır bir arpej kokusu kasap dükkânının mide bulandırıcı havasını birden sarıvermişti. İki nefes çekti ciğerlerine:

"Demek ameliyat oldu ha?"

Kasap Numan hazırladığı pirzola paketini karısının eline tutuşturmuştu. Saime şöyle bir okkaladı paketi:

"Var canım beş altı kalem!"

"Nesine yetecek beş altı kalem pirzola!" diye hışımla baktı kocasına. "Biraz da bonfile hazırla, hadi ne duruyorsun!"

Sonra bir hesap yaptı zihninden: "İkişer çocuklar için, ikişer de kendilerine, sekiz parça!" Emrini tazeledi:

"Sekiz parça olsun!"

Kasap Numan düğmesine basılmış gibi yapıştı bıçağına. Açtı buzdolabını... İri bir parça kesti. Sinirlerini, derisini ayırdıktan sonra dörde böldü, ikişerden...

"Tamam!" dedi. "Alın götürün! Yesin afiyetle. Çok çok selam benden de!"

Kasap Numan, dükkândan çıkan Saime ile Sabahat'in arkasından, mutluluktan buğulanmış gözlerle nemli nemli baktı:

"Neme lazım!" dedi. "Müsrif kadındır, savruktur, çapulcudur, ama Allah için iyi kalpli, temiz yürekli, merhametli kadındır!"

KÖYE GELEN OKUL

Seçim için gelen adaylara:

"Yol isteriz!" dedi Nazif Kayalı. "Biz orman köylüsüyüz. Yolsuz yapamayız. Bunca tomruk var fabrikaya inecek..."

Köy yönetim kurulundan Habip Zelve'nin okul yaşında iki çocuğu vardı:

"Yol iyi de..." dedi. "Gene de biz okul isteriz. Tomruklarımızı öküzlerle, daha olmazsa kömüş arabalarıyla bayır aşağı çekebiliyoruz. Bayır yukarı getireceklerimizi sırtımızda da getirebiliriz. Kentte ne kaldı ki araba araba getirecek! Okul isteriz köye en başta!"

"İstediğiniz okul olsun!" dedi Ankara'dan gelen aday. "Dinimizi, dünyamızı öğrenmeye okul gerek! Çok doğru! Muhtar okuma yazma bilmese, partimizin bildirilerini köylüye kim okuyacak? Seçerseniz beni, söz! Okulu gelmiş bilin köyünüze!"

"Köye hizmet götürmek..." diyorlardı liderler, ama köye okul nasıl gelirdi? Köylülerin bildiği, okulunu kendi köyüne köylü yapardı. Hükümet demir verir, çimento verirdi.

Ama Apti Alnıgeniş seçilirse, Mertmenli köyüne demek okul yollayacaktı Ankara'dan. Yardımsever bir koca devlet, fabrikadan çıkma okul parçaları göndermişti tonlarca; okulun duvarlarını, kapılarını, döşemelerini, tavanlarını. Çatıları bile vardı bu takma okulun... Kapıları saymazsak, tüm parçalar beşer yüz kiloluktu. Binlerce parçası gelmişti Ankara'ya... Eğer gene partisi kazanırsa, bu okullardan birini Mertmenli köyüne yollamak işten bile değildi onun için.

"Evet!" dedi Apti Alnıgeniş. "Okulu gelmiş bilin köyünüze. Ankara'ya gider gitmez hemen planlarını göndereceğim. Siz yerini bulun, gerisine karışmayın! Yerini düzlemek sizden. Plan geldi mi, peşinden okul gelir. Elverir ki partimiz iş başında kalsın!"

Bu umut verici sözler karşısında hiç kimse ağzını açıp da, "Şu kadar yıldır başımızdasınız, neden yol yaptırmadınız, neden okul getirmediniz köyümüze?" diye sormadı.

Şaşılacak şeydi! Sanki Alnıgeniş, yılların bu eksikliğini bir haftada, on günde yerine getirecekmiş gibi, Ankara'ya gider gitmez okulun planını göndermişti ilçe parti başkanı aracılığıyla. Kaymakam, köy muhtarlığından, temelden biraz anlayan birisini bulmasını istedi. Bir iki torba çimento nasıl olsa uydurulup kaydırılırdı. Hemen seçimlerden önce yer bulunmalı, temel kazılmalıydı.

Nazif Kayalı'yla Habip Zelve sanki yarışa çıkmışlardı bu işte. Av altından tapusuz bir otlağı ayırttılar köy yönetim kuruluna. Nazif arkasına taktığı yakınlarının ellerine kazma kürek tutuşturdu. Okulun yeri düzlenirken seçimler de oldu bitti. Gene eski parti kazanmıştı.

Nasıl kazanamazdı; Mertmenli köyü silme bu okul getirecek olan partiye vermişti oylarını. Apti Alnıgeniş seçilenlerin başında geliyordu. Ortadan seçim patırtıları kalkınca, kamyonlarla geldi İlköğretim Müdürlüğüne duvarlar, çatılar, döşemeler. Kaymakam, ilçeli partililerin arasında ilk söylevini verdi, Mertmenli köyünün ileri gelenlerini de çağırdı:

"İşte okulunuz!" dedi. "Alın, götürün kurun! Ne usta ister ne mühendis! İşte şunlar duvar. Şunlar da döşeme... Önce döşemelerden başlayın işe! Koyun arabanıza hemen götürün!"

Elin iyiliksever devleti, okul değil, Vidin Kalesi göndermişti parça parça. Demir çerçeveli, köşebentli beton blokları çenesinin ucuyla gösteren kaymakam:

"Kaç araba getirdiniz?" diye sordu.

"Şimdilik üç araba!" dediler.

"Durmayın, hemen yükleyin! Daha üç yüz araba ister!"

Uzaktan kereste fabrikasının çıkardığı parkelere benzeyen bu bloklara şöyle bir yapışacak oldular. Her biri kurşundan dökülmüştü sanki. Düz yolda, şosede, birini bir manda arabası rahat götürürdü, ama köy yolu şoseden ayrıldı mı mandalar apışır kalırlardı.

"Ne duruyorsunuz!" diye bağırdı İlköğretim Müdürü. "Yüklesenize arabalara!"

Mertmenlilere seyircilerden de üç beş kişi katılınca, yarım tonluk demir karışımı beton blok yerden kaldırılıp en sağlam arabalardan birisine oturtuldu. Önlü arkalı iki çift tekerlek ortasında kalan ağırlık, önce iki çift tekerleği birbirine yaklaştırdı. Araba ortadan bıçakla kesilir gibi bölününce blok yere küt diye oturuverdi.

Sanki bir arabadan iki Mantelli topu oluşmuş, iki ters yöne doğru kendiliğinden tıkır tıkır yürümeye başlamıştı. Nazif Kayalı:

"Arabalarla gitmez bu alamet şeyler!" dedi. "Kızak ister! Bizim sap çektiğimiz kızaklara yükleyelim!"

"Alın götürün de neyle götürürseniz götürün! Yağmurlarda açıkta kalmasın!"

Ortadan kırılan arabanın iki çift tekerinin üstüne en az yüz kiloluk bir kapıyı atıp iple bağladılar. Birer kapı da geri kalan iki arabaya... Tuttular köyün yolunu Mertmenliler.

Ne de olsa bu üç kapı yıllardır özlemini çektikleri okulun önemli bölümleriydi. İkisi yan yana gelince iki kanatlı cümle kapısı oluyordu. Biri de arka kapı... Sevinçle karşıladılar bunları. Kadın erkek kucaklayıp indirdiler arabalardan, temelin üzerine doğru uzattılar. İkisini yol üstüne, birini de arka bahçeye, duvar çizgisinin üstüne... Okula yazılacak yaşta olan çocuklar gelip gelip ellediler kapının tutamaklarını. Ne kapıydı bunlar ya! Hiçbir evde böyle kapı yoktu, olamazdı da... Okulu bitirince bu kapıdan çıkacaklar, ilkokuldan da böylece çıkmış olacaklardı. Şu arka kapıdan çıkanlar da ilerde açılacak yolda işleyecek minibüslerde şoför bile olamayacaklardı ehliyet alamayacakları için.

Ertesi sabah erkenden, en sağlam kızaklara en diri kömüşleri koşup indiler İlköğretim Müdürlüğünün önüne. Kızaklara parçaları yükleyecek olan orman işçilerinin en dirilerini de dizdiler kapıya. Yayla gibi kızaklardı. İşçiler blokları kucakladıkları gibi oturttular sekiz kızağa... Geriye daha iki yüz seksen parça kalıyordu listeye göre. Koskocaman bir okul kuracaklardı Mert-

menli köyünün tepeden yontulma düzüne. Kızaklar törenle uğurlandı ilçeden. Yüklerini sürümelerine ne belediye laf etti ne de karayolları adına herhangi bir yetkili. Köylümüzün aydınlanması, tüm yetkililerin candan, gönülden bir isteğiydi. Kızaklar şoseden köy yoluna sapınca iş zorlaştı. Yolun çamuru, bozukluğu bir yana, dipdiri kömüşlerin canını çıkarıyordu. Derken, köprüden sonra dayanıp kaldılar ağızlarındaki köpüklerle.

Yeni muhtar, iki çift kömüşü boyunduruklarıyla arkadan çıkarıp en öne geçirdi. Arabanın okuna sağlam urganlarla bağladı. Üç çift diri hayvan, övendirelerin nodulu derilerine değer değmez, ipleri çatır çatır koparıp atmıştı. Nazif Kayalı:

"Zincir ister!" dedi. "İp n'etsin bu beton duvarlara!"

"Buna gemi gedebotlarından ister!" dedi Habip. "İp haylamaz!"

İpleri düğümleyip katlarını da artırdılar. Kızak ancak ileri geri, çakıldığı çamurdan kurtulabilmişti. Yokuş kale gibi yükseliyordu önlerinde. İkinci zorlayışta ipler sicim sicim tarazlanıverdiler.

"Olmaz!" dedi Habip. "Yarın zincirle gelelim."

Hava güzeldi; kızakların, daha doğrusu mandaların sahipleri hayvanlarını çamların altına salıverdiler. Bir yere kaçacak halleri kalmamıştı.

Ertesi gün zincirlerle geldilerse de Nalkesen'in dibinde yolu yokuşa sardırmadan paydos ettiler. "Hadi üç parçayı, beş parçayı çıkardı diyelim, iki yüz seksen parça mal nasıl çıkacak!" diye ileri geri söyleşip durdular.

Onlar okuldan çoktan vazgeçmişlerdi.

Vazgeçmişlerdi, ama çiçeği burnunda milletvekili işin arkasını bırakmıyordu. Valiliğe tel çekmişti, valiyi

de ildeki Milli Eğitim Müdürünü de okulun açılış törenine getireceğini yazıyordu telde. Eğer biçimine getirebilirse bakan da törende bulunacaktı, kurdeleyi uğurlu elleriyle kesmek için.

Bu haberlerin hızıyla kömüşleri yeniden nodulladılar. Bir haftalık zorlamadan sonra iki duvarı ancak köydeki kapıların yanına uzatabildiler. İkiyi belki dört de edebilirlerdi ya, Apti Alnıgeniş valiyi yanına alıp inmişti ilçeye. İlköğretimde kaymakamı da karşılarına almışlar, parti başkanının böyle günler için sakladığı kahveyi içiyorlardı.

Kimse okulun bitip bitmediğini sormuyordu. Sapağa kadar arabalarla gidecekler, sapakta atlara binip Mertmenli'ye çıkacaklardı. Tomruklar kesilmiş, ırmağın başına sofralar kurulmuştu. Zamlardan ürküp sinen kiloluk rakı şişeleri Uludağ gazozu gibi kasalarla taşınıyordu kucak kucak... Açılış konuşmasını taaa merkezde yazıp, aile sofrasında provasını yapan genç parti valisi, makasını getirmeyi bile unutmamıştı, kurdeleyi kesmek için.

Genç vali, ciride çıkmış gibi, duramıyordu atının üzerinde. Seçim geçeli ne olmuştu şurada? İki ay, bilemedin üç ay... Daha yağmurlar bile başlamamıştı. Irmak güldür güldür akıyordu içindeki alabalıklarla. Köyün alt başında, su kıyısında bir mola verip durumu gözden geçirmeleri gerekiyordu. Ortada okul yok, okulun kurdele kesme töreni yapılıyordu.

Muhtar, bir soluk alalım diye buyur etmişti yeşilliğin üzerine dizilen masalara.. Bütün umudunu kasa kasa taşınan rakılara bağlamıştı. Mübarek de hani gidiyordu böyle havalarda. Akan su desen, pınardan çıktığı gibi duru mu duru. Hava dersen, tatlı serinlikte... Karşı dağ-

lar mosmor... Vali herkesten çok içiyordu, ama yerinde duramıyordu. Kurdelenin üstüne içilse daha iyi olmaz mıydı, diye Apti Alnıgeniş'e sordu.

"Altına da içilir bu mübarek, üstüne de," diyordu Alnıgeniş. "Sen şu yayla havasına bak! Sana diyordum da inanmıyordun. Bu Mertmenli köyü orman köylerinin içinde bir tanedir diye. Onlara kalsa okulu kerestey-le yapmak istiyorlardı. Görsünler betondan, demirden nasıl okul yapılırmış dağ başına! Kerestenin metre küpü otuz bin lira!"

Ahhaaa! Sofradan kalkıp yürüyorlardı işte! Bir iki döndüler... Okulun kurulacağı düzlüğe yöneldiler. Beşer yüz kiloluk iki duvar. Yüzer kiloluk üç kapı. Ortada başka hiçbir şey yok! Yalnız iki duvar da dimdik ayakta. İki duvar arasında çift kanatlı bir kapı. Kapıya karşılıklı kurdele gerilmiş, yemyeşil. Tören kervanı kapının önüne gelince, muhtar ürke çekine:

"İşte burası," dedi, "muhterem vali bey!"

Duvarların arkası görünmüyordu. Kapı da kapıydı haaa! Kale kapısı gibi... Pırıl pırıl da yağlı boya... Yeşil kurdele de tam orman köyüne yakışır bir koyulukta...

"Sayın Mertmenli köylüleri!" diye başladı vali. "Belki de son okulsuz köy bugün okula kavuşuyor. Hükümetimizin amacı, her köyde bir ilkokul değil, her köyde bir ortaokul da değil, her köyde bir lise..."

Apti Alnıgeniş:

"Her köyde bir üniversite," diye girdi araya. "Üniversiteleri şehirlerin kirliliğinden kurtaracağız!"

Vali, söyleyeceklerini evde ezberlerken böyle kesintileri hesaba katmamıştı. Ne yapacaktı şimdi, nerden girecekti söze?

"Bu ırmağın, bu kayalardan akan ırmağın kenarına nasıl da yakışır üniversite... Gençler boş günlerinde balık bile tutarlar... Dünyanın en güzel alabalıkları!"

Muhtar alınmıştı bu alabalık sözünden:

"Var vali bey, var!" dedi. "Alabalık da tuttuk... Köyümüzün alabalıkları buyurduğunuz gibi... balık değil, peynir!"

Oysa balıkları Nazif değil, Habip Zelve tutmuştu teker teker. Ayıklayan da oydu.

"En sona sakladık!" dedi. "Sıcak sıcak..."

"Evet," dedi vali. "Her şey iyi düşünülmüş! Bu temiz havada genç de yetişir yaşlı da... Büyük kentlerde artık yaşanmaz oldu. Sarıçam da kayın da yetişir bu dağlarda, yayın da... Kayabalığı da yetişir, alabalık da... Soğutmayalım öyleyse, kısa keselim de! Hepimize hayırlı olsun! Buyrun afiyet olsun!"

Kapıya doğru yürüdü. Cebinden çıkardığı tören makasını iki şalvarlı kızın getirdiği yeşil kurdeleye değdirir değdirmez, kurdelenin iki ucu çocukların ayakkabılarının burnuna çörekleniverdi. Parmağının ucuyla dayandı kapıya. Kilidin dili yuvasına oturmuştu. Açılmadı.

BEN TAVUK DEĞİLİM!

Bizim başyazar gene iktidara ateş püskürüyordu:

Ne kadar düşüktü ücretler. İşçilerin çoluğu çocuğu yok muydu? Bunlar günde üç öğün yemezler miydi? Üstlerine başlarına hiçbir şey giymezler miydi? Kira vermez miydi bunlar? Haftada bir, hiç olmazsa ayda bir sinemaya gitmezler miydi? Hemen hemen memurların dörtte üçü iki yüz lirayla beş yüz lira arası bir aylık alıyorlardı. Yazıktı bu memurlara. En azdan sekiz yüz, bin lira verilmeliydi ki sosyal güvenliklerini sağlayabilsinler...

Düzeltme odasında, dizgiden gelen bu provayı okurken içim gururdan doldu doldu boşaldı. Coşkudan, bayağı yaş geldi gözlerimden. İşim bitince odasına gidip kutlamayı bile düşündüm. Ama ben odasına girecek adam mıydım, kılkuyruk bir düzeltmen... Hem de üç yüz lira aylıklı...

Yazı gazetede çıktığı gün en yakın dostum Hikmet'e rastladım. Okumuştu bizim patronun yazısını. Bana her zamankinden daha kandilli bir selam verdi:

"Aşkolsun herife!" dedi. "Başmakale dediğin bu kadar olur! Herif yazıyor doğrusu! Okudun, değil mi?"

"Okumaz olur muyum?" dedim. "Ben düzelttim!"
"Nesini sen düzelttin!"
"Canım, ben Selamet gazetesinde tashihçi değil miyim?"
"Evet, anladım. Ne mutlu sana böyle bir gazetede çalışıyorsun! Hem de böyle bir değerli başyazarın makalesini herkesten önce okuyorsun!"
Koltuklarım kabarmıştı:
"Ya!" dedim. "Herkesten önce okuyorum. Ama yazısı hiç okunaklı değil. Yanlış diziyorlar. Hemen her hafta bir iki yanlış kaçırıyorum!"
"Ne yapar kaçırınca!"
"Ne yapacak bir haftalığımı kestirir!"
"Sen de kaçırma!"
"Kaçırmak ister miyim? Ama olmuyor ki. Yalnızım. Bir arkadaş olsa. Birimiz okur, birimiz dinleriz!"
"Sana yüksek ücret vermek için yanına arkadaş vermiyor demek..."
"Yüksek ücret mi dedin?"
"Tabii değil mi ya! Böyle her şeyi etraflı yargılamasını bilenler çalıştırdığı adamın geçimini de düşünürler."
"Evet, ama..."
Benim çekingenliğim bizim Hikmet'i kuşkulandırmıştı:
"Ne alıyorsun aylık olarak?"
"Üç yüz!"
"Üç yüz mü? Prim, falan?"
"Ne primi!"
"Nasıl olur canım!"
"Oluyor işte!"
Bizim patrona kızacak yerde, bana çıkışmaya başladı:

"Gidip hatırlatmıyorsun! Suç senin! Bakalım senin üç yüz lira aldığını biliyor mu?"

"Nasıl bilmez! Veren o!"

"Ne olursa olsun, suç senin! Hatırlat ona! Dalgın olur bu gibi adamlar. Yarından tezi yok, zam iste!"

Arkadaşım o kadar asıldı ki dayanamadım. Ertesi gün girdim odasına. Yazısından başını kaldırdı:

"Ne var, hayrola!" gibilerden baktı yüzüme. Tam söyleyeceğim sırada gene yazmaya başladı. Cümlesini bitirip noktasını koyduktan sonra:

"Görüyorsun ki yazı yazıyorum!" dedi. "Sonra gel!"

"Peki efendim!" dedim, çıktım.

Ancak üç gün sonra girebildim yanına:

"Ne istiyorsun?" dedi.

"Efendim!" dedim. "Tashih kadrosuna gireli dört yıl oluyor. Geçen günkü başmakalenizden cesaret alarak huzurunuza çıkmak cüretini göstermiş bulunuyorum!"

"Hangi başmakale bu!"

"Şu işçi ve memurların en azdan alacağı ücretler hakkındaki yazınız."

"Sana ne o yazıdan? Sen devlet memuru musun, yoksa işçi mi?"

"Ama ben de ev geçindiriyorum. Aldığım üç yüz lira! Bunun da hemen hemen yarısı kiraya gidiyor. Yazınızda diyorsunuz ki... Eline en azdan sekiz yüz lira girmeyen memur, ister istemez hırsızlık yapacaktır."

"Doğru değil mi?" dedi gözlerimin içine bakarak.

"Yerden göğe kadar haklısınız beyefendi! Ben de üç yüz lirayla geçinemeyeceğime göre..."

"Sen de pekâlâ hırsızlık yapabilirsin."

"Siz beni bu yola sürüklemeseniz de..."

"Zam yapayım, öyle mi?"

"Tabii değil mi ya!"

Birden sertleşti:

"Sen bana baksana!" dedi. "Yanlış kapı çaldın sen! Ben tavuk değilim!"

"Tabii efendim!"

"Ben yumurta satarım, ama yumurta yumurtlamam! Hatta nasıl yumurtlanacağını bile öğretirim. Kimse çıkıp da bana, hadi sen de yumurtla bakalım, diyemez. Nasıl karşıma çıkıp da yumurtla diyorsun sen! Beni rahat bırak da yazımı bitireyim!"

Havalar birden soğumuştu.

Başbakanın nutkunu beklediğimiz bir gece, sabaha karşı eve dönerken kapmıştım şifayı. Bir hafta evden çıkamadım. Patronumun çok değerli başyazılarını herkesten önce okuyamaz olmuştum. Yerime bakan arkadaşın postayla gönderdiği gazeteyi, yattığım yerden gene aynı coşkuyla okumaya çalışıyordum. Çok ustaydı şu bizim başyazar. Hani kaleminden kan damlıyor diye bir söz vardır ya, onun kaleminden insanlık, iyilik damlıyordu.

Bir yazısında işçi sigortalarından söz açıyordu. Tek işçili dükkânlarda çalışanların bile sigorta edilmelerini savunuyor, çalışamadığı, hastalandığı günlerde çatır çatır ücretlerinin verilmesinin şart olduğunu ileri sürüyordu. Sonra sosyal adalet, sosyal güvenlik üzerine birçok ileri, parlak düşünceler, dilekler...

Hasta yattığım sekiz günün tutarını muhasebeden kestikleri gün, başyazıdan aldığım cesaretle doğru patronun odasını boyladım.

"Nasıl olur da sekiz günlüğümü keserler!" diye ağlamaklı bir yakarıda bulundum.

"Keserler!" dedi. "Biz niçin bağırıp çağırıyoruz, hep bunun için değil mi?"

"Ama beni sigorta ettirmeyen siz değil misiniz?"

"Aylığının yüzde sekizini vermeye razı mısın? Bir o kadar da ben vereyim! Hemen yazdıralım seni sigortaya!"

"Ben işe girerken aylığımı kesintisiz isterim demiştim. Anlaşmamız öyleydi!"

"Gördün mü ya! Suç sende mi, bende mi?"

"Ama siz bir kuruş vergi vermiyorsunuz benim için!"

"İhbar et öyleyse! Eline bir şey girecekse, hiç durma!"

"Ben bunlar için gelmedim. Emir buyurun da sekiz günlüğümü versinler. Eczaneden veresiye aldım ilaçlarımı. Hiç olmazsa onlar ödensin!"

"Biz çalışanın ücretini zor veriyoruz. Hem evinde sırtüstü yat hem de o günlerin ücretini iste! Buyur dışarı!"

O gece öfkemden ne okuduğumun farkında değildim. Düzeltiyordum, ama neyi düzeltiyor, neden düzeltiyordum? Harfler, sözcükler, cümleler anlamını yitirmiş, gözümün önünden sel gibi akıyordu. Bu selin üstünde bir saman çöpü gibi akıp giden bir yazıyla karşılaştım. Eski harflerle dizilmiş bir yazıydı bu. Bizim başyazarın makalesi.

Siyasi suçların ölüm cezasına çarptırılmamasını istiyordu. "Bunları sınır dışına süremez miyiz?" diye bir

tez atıyordu ortaya. Yüzelliliklerden örnekler gösteriyordu. "Af demek," diyordu, "en büyük ceza değil midir?"

Sonra devrimciliğe geçiyordu. Yeni harflerden söz açıyor, eski harflerle tek bir kelime yazmanın en büyük bir cinayet olduğunu yazıyor, İnönü'nün harf devriminden beri eski harflerle tek bir kelime yazmadığını ileri sürüyordu. Gerçek devrimci oydu. Hepimiz onu örnek olarak almalıydık!

O kadar öfkelenmiştim ki hırsımdan yazının eski harflerle yazılı müsveddesini parça parça edip kâğıt sepetine atmıştım.

"Affetmek en büyük cezaydı ha!"

Ertesi akşam beni başyazarın huzuruna çıkardılar:

"Oku şunu!" dedi patronum.

Başyazısını sürdü önüme. Başlığına baktım:

"Affetmemek en büyük bir cezadır!"

"Okudun mu başlığı?" dedi. Bir daha göz gezdirdim.

"Affetmemek en büyük bir cezadır!"

"Doğru mu bu başlık?"

"Doğru!" dedim hiç düşünmeden.

"Doğru ha!"

"Doğru efendim. Herhalde siz öyle yazmış olacaksınız!"

"Yazdığım yazıyı benim kadar mı bileceksin! Getir müsveddesini! On beş günlüğünü keseyim de gör!"

Müsveddeyi yırtıp kâğıt sepetine attığımı hatırladım.

"Müsvedde yok!" dedim.

"Ne oldu?"

"Yırttım!"

Adamın birden gözleri döndü:
"Nasıl yırtarsın canım!"
"Yırtarım ben!"
"Bana hakaret olsun diye mi?"
"Bilmiyorum neden yırttığımı! Belki de..."
"Çık! Defol!"
Tam çıkmaya, hayır kaçmaya niyetlenmiştim ki bir şimşek çaktı kafamda:
"Efendim!" dedim.
"Bak, daha söyleniyor!"
"Bir dakika! Siz eski harflerle yazmanın devrimcilere saygısızlık olduğunu yazıyordunuz makalenizde... Eski harflerle yazmanın bir cinayet olduğunu..."
Bitkin bir halde çöküverdi:
"Bunun için mi yırttın?"
"Başka niçin yırtabilirdim? Ele geçip de mahcup olmayasınız diye."
"Bütün bunları on beş günlük kesintinin affı için söylüyorsan..."
"Affedemez misiniz beni?"
"Başlık, affetmek mi olacak, affetmemek mi?"
Bal gibi atlamıştım, ama suç benim miydi? O, idam hükmünü tekrarlar gibi, gözlerimin içine baka baka:
"Kesilecek!" dedi.
"Geriye yüz elli lira kalıyor. Onu da borçlara verince çoluk çocuk ne yiyip ne içeceğiz?"
"Kesilecek," diye üsteledi. "Cezalanmak gerek!"
Yazının konusunu hatırlar gibi olmuştum:
"Yazınızda diyordunuz ki affetmek en büyük cezadır... Siz de beni affetseniz! Böylece bana en büyük cezayı vermiş olmaz mısınız?"

Ne dedimse, nerden tutturdumsa on beş günlüğümü kurtaramadım. Çünkü sayın başyazarımız ve çok sayın patronumuz, yazılarını kendisi için yazmazdı. Memleketin kalkınması için yazardı. Ay başında sadece elli liralık bir avans koparabildim, o kadar.

Rıfat Ilgaz, *Sosyal Kadınlar Partisi* başlığı altında topladığı öykülerinde mizahı salt gülmece unsuru olarak değil, tersine bir eleştiri aracı olarak kullanıyor. Sosyal ilişkilerdeki çarpıklıkları, tutarsızlıkları ve yozlaşmayı anlatırken içinde yaşadığı toplumu esas alan Ilgaz, memur, emekli, işçi, işveren, kadın, erkek, genç, yaşlı hemen her kesimden insanı bu bakış açısıyla öykülerinde ağırlar... Rıfat Ilgaz'ın öyküleri bizi anlatır. Yer ve zaman değişmiş olsa da o, okurda uyandırdığı tanışıklık duygusunu korumayı bilir. Ilgaz öykü çadırını her yere kurabilir: bir otobüs, bakkal, pazar, kahve, okul, hapishane, gazete binası... Sözün kısası, ustanın öyküleri yaşamın ta kendisidir.

Sosyal Kadınlar Partisi'nde, toplumun farklı kesimlerinden insan hallerini okurken, bir tanıdıkla karşılaşabilirsiniz!

KDV dahil fiyatı
10 TL

www.rifatilgaz.net